

0
895.9116712
ร 622ก

๗

การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม จังหวัดสมุทรปราการ

12 1 ต.ค. 2552

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา

เมษายน 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ร 355039

การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม จังหวัดสมุทรปราการ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา
เมษายน 2552

รุ่งทิพย์ พรหมบุตร. (2552). การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม จังหวัดสมุทรปราการ. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขจรศรี ชาดิกานนท์.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม จังหวัดสมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 42 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน

แบบการวิจัยที่ใช้คือ การวิจัยเชิงทดลองแบบ Randomized one group pretest – posttest design ระยะเวลาในการทดลองจำนวน 18 คาบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ t – test แบบ Dependent Sample

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า

1. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน มีประสิทธิภาพ 88.10 / 89.64
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีความสามารถในการแต่งการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

THE DEVELOPMENT OF ELECTRONIC BOOK (e-book) ON THAI POETRY
(KLON) FOR MATHAYOMSUKSA II STUDENTS,
WATSONGTHAM SCHOOL, SAMUTPRAKARN

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Secondary Education
at Srinakharinwirot University
April 2009

Rungthip Pombud. (2009). *The Development of Electronic Book (e-book) on Thai Poetry (Klon) for Mathayomsuksa II Students, Wat Songtham School, Samutprakarn*. Master's Project, M.Ed. (Secondary Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Assist. Prof. Kachornsri Jatikananda.

The purpose of this research was to develop the electronic book (e-book) on Thai poetry (Klon) for Mathayomsuksa II students at Wat Songtham School, Samutprakarn.

The sample were 42 Mathayomsuksa II students in the second semester of the 2008 academic year at Wat Songtham School. They were randomly selected by Cluster Random Sampling for 1 classroom. The Randomize One - Group Pretest – Posttest Design was used in this study. They were taught through the electronic book on Thai poetry (Klon) for eighteen periods.

The instruments used in this research were the electronic book on Thai poetry (Klon) and the Thai poetry (Klon) writing ability tests. The data were statistically analyzed by t-test for Dependent Samples.

The results of this research indicated that:

1. The electronic book on Thai poetry (Klon) was 88.10 / 89.64
2. The student's writing ability on Thai poetry (Klon) was significantly increased after the experiment at .01 level.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม จังหวัดสมุทรปราการ ของ
รุ่งทิพย์ พรหมบุตร ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขจรศรี ชาทิกานนท์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา วัฒนศิริ)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขจรศรี ชาทิกานนท์)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมานัน รุ่งเรืองธรรม)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บังอร พานทอง)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษาของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์)
วันที่ 30 เดือน เมษายน พ.ศ. 2552

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขจรศรี ชาดิกานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บังอร พานทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมานัน รุ่งเรืองธรรม กรรมการฯ ซึ่งให้คำปรึกษา และเสนอแนะตลอดจนช่วยปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการวิจัยจนมีคุณภาพ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาในการศึกษา หลักสูตร สาขาวิชาการมัธยมศึกษา และขอขอบคุณท่านผู้อำนวยการ คณะครูและ นักเรียนโรงเรียนวัดทรงธรรม ที่ให้คำปรึกษาด้านเนื้อหาข้อมูล คณะครูโรงเรียนวัดทรงธรรม ที่เอื้อเฟื้อสถานที่ ครูวีระ ขำดวง หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนวัดทรงธรรม ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ คุณภาพเครื่องมือที่ให้คำแนะนำอย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณ ท่านเจ้าของเอกสารและงานวิจัยทุกท่าน ที่ผู้วิจัยได้นำมาอ้างอิง ในการทำสารนิพนธ์ ตลอดจนเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ นิสิตปริญญาโทสาขาวิชาการมัธยมศึกษา กลุ่มการสอนภาษาไทยทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือ พร้อมทั้งคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ต่อการวิจัยและคอยเป็นกำลังใจเสมอมาจนทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

รุ่งทิพย์ พรหมบุตร

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
สมมติฐานในการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแต่งคำประพันธ์.....	8
ความหมายของร้อยกรองหรือคำประพันธ์.....	8
กำเนิดและวิวัฒนาการของร้อยกรอง.....	10
ประเภทของร้อยกรอง.....	11
ลักษณะบังคับของร้อยกรอง.....	13
องค์ประกอบแห่งความงามของร้อยกรอง.....	17
ภาษาที่ใช้ในร้อยกรอง.....	20
การแต่งคำประพันธ์หรือเขียนบทร้อยกรอง.....	21
การสอนแต่งคำประพันธ์ หรือเขียนร้อยกรอง.....	22
ประวัติความเป็นมาของกลอน.....	23
ประเภทของกลอน.....	24
ลักษณะบังคับของกลอนสุภาพ.....	25
เทคนิคหรือวิธีในการแต่งกลอน.....	25
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์.....	26
ความเป็นมาของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์.....	26
ความหมายของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์.....	27
ประเภทของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์.....	31
รูปแบบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์.....	33
ซอฟต์แวร์ในการเขียนและอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์.....	34
ฮาร์ดแวร์สำหรับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์.....	34

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 2 (ต่อ)	หน้า
กระบวนการจัดทำและพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์.....	34
ข้อดีของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เมื่อเปรียบเทียบกับหนังสือ.....	34
ข้อดีของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์.....	35
ข้อด้อยของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์.....	36
ประโยชน์ของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์.....	36
เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับหนังสือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์.....	37
งานวิจัยภายในประเทศ.....	37
งานวิจัยต่างประเทศ.....	39
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแต่งคำประพันธ์.....	39
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแต่งคำประพันธ์.....	39
การจัดกิจกรรมการสอนแต่งคำประพันธ์.....	40
ขั้นตอนในการสอนแต่งคำประพันธ์.....	43
การประเมินผลงานของการแต่งคำประพันธ์.....	43
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแต่งคำประพันธ์.....	44
งานวิจัยภายในประเทศ.....	44
งานวิจัยต่างประเทศ.....	47
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	49
การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	49
การสร้างและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	63
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
4 ผลการการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	70
สมมติฐานในการวิจัย.....	70
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	70
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	71
วิธีดำเนินการทดลอง.....	71
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
สรุปผลการศึกษาวิจัย.....	73
อภิปรายผล.....	74
ข้อเสนอแนะ.....	75
บรรณานุกรม.....	76
ภาคผนวก.....	83
ภาคผนวก ก.....	84
ภาคผนวก ข.....	86
ภาคผนวก ค.....	91
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	120

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงแบบแผนการทดลอง One – Group Pretest – Posttest Design.....	63
2 ผลการหาประสิทธิภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้มีคุณภาพ ตามเกณฑ์ 80/80.....	69
3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ที่ได้รับการจัดการเรียน ด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน.....	69

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติและเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของไทย มานานกว่า 700 ปี เนื่องจากคนไทยใช้ภาษาไทยในการดำรงชีวิต ดังแนวทางการปฏิรูปการศึกษา พุทธศักราช 2539-2550 เรื่องหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน จึงกำหนดแนวการจัดสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ขึ้นเพื่อกำหนดเป็นพิเศษในด้านพื้นฐานทางภาษาไทย เพื่อรองรับการพัฒนาความรู้และทักษะในระดับสูงขึ้น (กรมวิชาการ. 2549: 24) ซึ่งสอดคล้องกับกาญจนา นาคสกุล (สมาคมครูภาษาไทย. 2545: 64) กล่าวว่า คนในชาติหนึ่งๆ มีภาษาของตนใช้แต่ถ้าต้องตกเป็นเมืองขึ้นของคนที่ใช้ภาษาต่างกันไปก็ต้องไปใช้ภาษาของผู้เป็นนาย การที่เราสามารถใช้ภาษาของเราเองจึงเป็นเครื่องหมายของความเป็นเอกราช การมีตัวอักษรของเราเองใช้ก็ยิ่งเป็นเครื่องแสดงถึงความเจริญของชาติ ตัวอักษรจึงเป็นสิ่งที่เราทุกคนควรภูมิใจ สมดังพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งได้พระราชทาน ในพิธีทูลเกล้าฯ ถวายปริญญานิติศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ณ มหาวิทยาลัยเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย เมื่อ พ.ศ. 2504 ว่า “ไทยเรามีเอกราช มีภาษาของเราเอง มีตัวหนังสือซึ่งคิดค้นขึ้นเอง...” และพระราชดำรัสในการประชุมวิชาการของชุมนุมภาษาไทย ที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2505 ว่า “เรามีโชคดีที่มีภาษาของตนเองแต่โบราณกาล จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะเก็บรักษาไว้”

คนไทยทุกคนต้องเรียนภาษาไทยเพื่อรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติที่แสดงความเป็นเอกราช ความมีวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาช้านาน และเป็นอารยชนที่ถึงพร้อมด้วยปัญญามาแต่โบราณกาล ดังที่ ดวงมน จิตรจำนงค์ (2541: 1) กล่าวว่าภาษาเป็นวัฒนธรรม ด้วยเหตุที่เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ซึ่งมนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อประโยชน์ในการอยู่ร่วมกันในสังคมวัฒนธรรมนั้นเพื่อสื่อความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ ฝอบ โปะษกฤษณะ (2537: บทนำ) กล่าวว่า ภาษาเป็นวัฒนธรรมสำคัญที่สุดของชาติใช้เป็นสื่อในการติดต่อสื่อสาร และทำให้วัฒนธรรมอื่นๆ เจริญขึ้น คนไทยมีภาษาพูดและภาษาเขียนประจำชาติที่มีลักษณะพิเศษสามารถสร้างสรรค์เป็นบทประพันธ์ได้หลายรูปแบบทั้งแบบร้อยแก้วและแบบร้อยกรอง ซึ่งจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่มุ่งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม (กรมวิชาการ. 2544: 5) โดยกำหนดแนวในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ขึ้นเพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ และสถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน ในการสร้างพื้นฐานการคิดเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤติของชาติ โดยกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์กำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี โดยแบ่งเป็น 5 สาระ 6 มาตรฐาน

โดยเฉพาะในสาระที่ 2 การเขียน มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนข้อมูลรายงานสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นสาระที่เป็นกระบวนการ มีความยาก และซับซ้อนมากกว่าสาระอื่นๆ การเขียนงานชนิดใดก็ตาม ก่อนลงมือเขียนจะต้องคิด ขั้นตอนของการคิดมีหลากหลายและดำเนินไปตามธรรมชาติของการคิด เมื่อคิดแล้วจึงลงมือกระทำและนำไปใช้ให้เหมาะสมแก่สถานการณ์ (กรมวิชาการ. 2544: 223) ซึ่ง สนิท ตั้งทวี (2538) ได้ให้ความหมายของการเขียนไว้ว่า การเขียนหมายถึงการแสดงความรู้ความคิดและความรู้สึกที่มีอยู่ในใจออกมาให้ผู้อื่นได้รับรู้ โดยวิธีใช้สัญลักษณ์ที่เรียกว่าตัวอักษร เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจในเจตนาของผู้เขียน ผู้อ่านจะสามารถรับรู้ความในใจของผู้เขียนได้ดีหรือไม่นั้น ก็อยู่ที่ว่าผู้เขียนมีทักษะในด้านการใช้ภาษาเขียนได้ดีเพียงไรซึ่งสอดคล้องกับสุทธิพงศ์ พงศ์ไพบูลย์ และคนอื่นๆ (2531: 1) ที่กล่าวว่า การเขียนทุกๆ ประเภทเป็นทักษะที่ค่อนข้างยาก เพราะต้องอาศัยทั้งหลักวิชาและศิลปะ ผู้ที่จะเขียนได้ดี ต้องเป็นผู้มีความคิด มีความรู้ในด้านการเขียนและด้านอื่นๆ ประกอบกัน ต้องเป็นผู้อ่านมาก ฟังมาก และใช้เวลาฝึกฝนเป็นระยะเวลานานพอสมควร ซึ่งสอดคล้องกับวรรณศิริ ผลประมุล (2545: 1) ที่กล่าวว่า การเขียนให้ได้ดีนั้น ผู้เขียนจะต้องอ่านมาก ฟังมาก มีประสบการณ์กว้างขวาง ตลอดจนต้องมีความรู้ทางหลักภาษา ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เขียนเลือกใช้ถ้อยคำได้เหมาะสม และสามารถเรียบเรียงเป็นประโยคได้อย่างถูกต้องสละสลวย ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มส่งเสริมการเรียนรู้การสอนและประเมินผล สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กล่าวไว้ว่าทักษะการเขียนนับเป็นทักษะที่เป็นทั้งศิลป์และศาสตร์ กล่าวคือ การเขียนต้องใช้ภาษาที่งดงาม ประณีต สามารถสื่อได้ทั้งอารมณ์ ความรู้ ความคิด จึงต้องใช้ศิลปะในการเขียน ส่วนที่กล่าวว่าเป็นศาสตร์เพราะการเขียนทุกชนิดต้องประกอบด้วยความรู้หลักการและวิธีการ แต่อย่างไรก็ตามการเขียนทักษะที่สามารถฝึกฝนได้

ในบรรดางานเขียนทั้งหลาย การแต่งคำประพันธ์ หรือการเขียนบทร้อยกรองเป็นงานเขียนที่มีความสำคัญ ใช้ในการสืบทอดวัฒนธรรมด้วย การเรียนรู้เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทต่างๆ นับเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมและศิลปะทางภาษา ซึ่งเป็นมรดกของชาติ การฝึกแต่งคำประพันธ์ให้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์ และไพเราะนั้น จะต้องนึกถึงเสียง ถ้อยคำความหมาย และลักษณะคำประพันธ์แต่ละชนิด การแต่งคำประพันธ์นอกจากจะเป็นการแสดงความสามารถด้านศิลปะการใช้ภาษาแล้ว ยังเป็นการแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ของผู้ประพันธ์อีกด้วย แต่การแต่งคำประพันธ์ เป็นงานเขียนที่ยาก และซับซ้อนมากกว่างานเขียนประเภทอื่นๆ เพราะมีฉันทลักษณ์ เป็นลักษณะบังคับเฉพาะทาง ร้อยกรองหรือคำประพันธ์ ดังที่ จุไรรัตน์ วรรณยิ่ง (2532: 1) กล่าวว่า การแต่งคำประพันธ์หรือร้อยกรองไม่เป็นที่นิยมแพร่หลายในหมู่เยาวชน โดยเห็นว่าเป็นของยาก การจัดการเรียนการสอนการแต่งกลอนสุภาพ เท่าที่ผ่านมาประสบปัญหาและอุปสรรคมากมาย ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาที่ต้องช่วยกันแก้ไขเพื่อให้ชนรุ่นหลังสืบทอดมรดกไทย ซึ่งมีมานานต่อไปไม่ให้สูญสิ้น ตามที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ (2507: 178) กล่าวไว้ว่า ไทยสยามมีนิสัยเป็นนักกลอน มีกวีดาษดินตั้งแต่คนชั้นสูงที่สุดจนถึงชั้นต่ำสุด

นักปราชญ์ของเราที่เป็นนักกลอนก็มี แต่คนไม่รู้หนังสือที่เป็นนักกลอนมีมากกว่าเป็นอันมาก นักปราชญ์ที่เป็นนักกลอนนั้นอาจเป็นเพราะรู้หนังสือด้วย เพราะเกิดในสันดานด้วย แต่คนไม่รู้หนังสือที่เป็นนักกลอนนั้นเป็นเพราะเกิดในสันดานล้วน ดังนั้นร้อยกรองจึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมไทยที่คนไทยควรอนุรักษ์ไว้ วิธีการอนุรักษ์ที่ดีที่สุดคือ การศึกษาให้รู้และให้เข้าใจ ความเป็นมา คุณค่า ลักษณะบังคับ วิธีการประพันธ์ และฝึกฝนจนแต่งคำประพันธ์ได้อย่างดี

จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ยังไม่บรรลุตามจุดประสงค์เท่าที่ควร เพราะการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันเน้นผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้และสร้างสรรค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรหารูปแบบวิธีสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ด้วยวิธีการที่หลากหลาย รวมทั้งให้ผู้เรียนเกิดการรักที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผู้สอนต้องพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ โดยการนำสื่อหรือนวัตกรรมทางการศึกษาเข้ามาช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความสามารถในการค้นหาความรู้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น รู้จักสืบค้นข้อมูล สามารถใช้สื่อเทคโนโลยี ดังที่ เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต (2528: 9-10) กล่าวว่าเทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นการนำเอาความรู้ แนวความคิด และกระบวนการตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ อันเป็นผลผลิตทางวิทยาศาสตร์มาช่วยกันอย่างมีระบบเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการศึกษาให้ก้าวหน้าต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนและจัดการศึกษา มีความหมายมากขึ้นเพื่อตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งในปัจจุบันมีสื่อนวัตกรรมทางการศึกษาต่างๆ ซึ่งครูผู้สอนสามารถนำมาใช้ในการเรียนจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนได้หลากหลาย

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-book ซึ่งย่อมาจาก Electronic Book นับว่าเป็นนวัตกรรมหนึ่งที่เข้ามามีบทบาทเป็นตัวเสริมในการเรียน เพราะว่าเป็นสื่ออีกรูปแบบที่เป็นแหล่งรวบรวมเนื้อหาการเรียนการสอนในรูปแบบของหนังสือดิจิทัล แล้วนำมาเก็บรวบรวมเป็นห้องสมุดดิจิทัล เพื่อให้ผู้เรียนไว้ค้นคว้าในระหว่างการเรียนการเรียนรู้จาก e-book ซึ่งหมายถึง แฟ้มเอกสารหรือหนังสือที่บรรจุเนื้อหาความรู้ต่างๆ ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ที่มีทั้งภาพและเสียง โดยสามารถอ่านทั้งเนื้อหาพร้อมกับรับฟังและรับชมภาพบนจอคอมพิวเตอร์ได้ทั้งแบบพกพาและแบบตั้งโต๊ะ (Morris, 2004) โดยเนื้อหาความรู้ในเอกสารมีความเหมือนกับหนังสือที่เป็นเล่มๆ โดยสามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งข้อมูลอื่นๆ ได้ทันที สามารถอ่านข้อมูลแบบออนไลน์ซึ่งเชื่อมต่อกับเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย และสามารถดึงข้อมูลมาเก็บไว้ในเครื่องได้ทันที หรือส่งข้อมูลผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ไปยังผู้อื่นได้ และสามารถเลือกซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบแผ่นบันทึกข้อมูล จากร้านหนังสือหรือตัวแทนจำหน่าย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นี้จะเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและมีความเพลิดเพลิน

จากประเด็นดังกล่าวนี้ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-book เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ขึ้นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อใช้ในรายวิชา ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม และเพื่อพัฒนาการเรียน เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ 80/80
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังการเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอน วิชาภาษาไทย และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ในการนำนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. เพื่อเป็นแนวทางในสร้างและการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับเนื้อหาอื่นๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ที่เรียนวิชาภาษาไทย (ท 32101) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 4 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 160 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 42 คน

3. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองเป็นเนื้อหาตรงตามหลักสูตรภาษาไทย รายวิชา ท 32101 ภาษาไทย เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน แบ่งเนื้อหาเป็น 8 ชุด ดังนี้

- ชุดที่ 1 เรียนรู้เรื่องกลอนไทย
- ชุดที่ 2 เข้าใจในตัวสะกด
- ชุดที่ 3 สัมผัสวรรณกรรม
- ชุดที่ 4 คำไวพจน์ร่วมร้อยเรียง
- ชุดที่ 5 เพลงเพลงบรรเลงขับ
- ชุดที่ 6 กลอนแปดศัพท์เสนาะเสียง
- ชุดที่ 7 ดอกสร้อยร้อยสำเนียง
- ชุดที่ 8 หวานล้ำนำสักรา

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ระยะเวลาในการทดลอง ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ใช้เวลาในการทดลอง 18 คาบ คาบละ 50 นาที สัปดาห์ละ 4 คาบ

5. ตัวแปรที่ศึกษา

- 5.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน
- 5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) หมายถึง หนังสือที่บันทึกข้อมูลในรูปแบบของอิเล็กทรอนิกส์ การออกแบบหนังสือ สามารถใส่ข้อมูลได้หลายรูปแบบ ในลักษณะเป็นสื่อประสม ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลตัวอักษร รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว เสียง ประกอบกันเป็นสาระการเรียนรู้ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ใช้ร่วมกับคู่มือการฝึกทักษะการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน

2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ร่วมกับคู่มือการฝึกทักษะการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ 1 คนต่อ 1 เครื่อง

3. การแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน หมายถึง การเขียนร้อยกรองประเภทหนึ่ง ที่นิยมสัมผัสและมีฉันทลักษณ์เป็นแบบเฉพาะ กลอนที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือกลอนแปด กลอนดอกสร้อย และกลอนสักรา

4. การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง การนำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิชาภาษาไทย เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 โดยคิดเป็นร้อยละที่กำหนดไว้ดังนี้

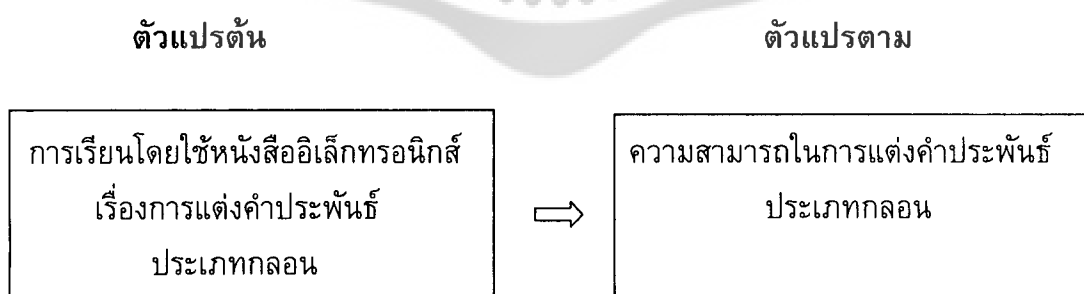
80 ตัวแรก หมายถึง ค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนเรื่อง การแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 80

80 ตัวหลัง หมายถึง ค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 80

5. ความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน หมายถึง ความสามารถในการเรียบเรียงถ้อยคำ ถ่ายทอดจินตนาการที่เกิดจากประสบการณ์เดิมรวมกับประสบการณ์ใหม่แล้วเขียนออกมาตามความคิดที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวออกมาอย่างมีความสละสลวย มีความคิดสร้างสรรค์และถูกต้องตามฉันทลักษณ์ โดยวัดได้จากแบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน แบบอัตนัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

6. แบบทดสอบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน หมายถึง แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบอัตนัย จำนวน 20 ข้อ ใช้ทดสอบเพื่อวัดความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอนก่อนการเรียนและหลังการเรียน ด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและนำไปทดสอบหาคุณภาพแล้ว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

นักเรียนที่เรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ สูงกว่าก่อนการเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคำประพันธ์
 - 1.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคำประพันธ์
 - 1.2 กำเนิดและวิวัฒนาการของร้อยกรอง
 - 1.3 ประเภทของบทร้อยกรอง
 - 1.4 ลักษณะบังคับของร้อยกรอง
 - 1.5 องค์ประกอบแห่งความงามของร้อยกรอง
 - 1.6 ภาษาที่ใช้ในร้อยกรอง
 - 1.7 การแต่งคำประพันธ์หรือเขียนบทร้อยกรอง
 - 1.8 การสอนแต่งคำประพันธ์ หรือเขียนร้อยกรอง
 - 1.9 การแต่งกลอน และเทคนิคหรือกลวิธีในการแต่งกลอน
 - 1.10 ประวัติความเป็นมาของกลอน
 - 1.11 ประเภทของกลอน
 - 1.12 ลักษณะบังคับของกลอนสุภาพ
 - 1.13 เทคนิคหรือกลวิธีในการแต่งกลอน
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
 - 2.1 ความเป็นมาของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
 - 2.2 ความหมายของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
 - 2.3 ประเภทของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
 - 2.4 รูปแบบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
 - 2.5 ซอฟต์แวร์ในการเขียนและการอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
 - 2.6 ฮาร์ดแวร์สำหรับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
 - 2.7 กระบวนการจัดทำและพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
 - 2.8 ข้อดีของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เมื่อเปรียบเทียบกับหนังสือ
 - 2.9 ประโยชน์ของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
 - 2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแต่งคำประพันธ์
 - 3.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแต่งคำประพันธ์
 - 3.2 การจัดกิจกรรมการสอนแต่งคำประพันธ์
 - 3.3 ขั้นตอนในการสอนแต่งคำประพันธ์
 - 3.4 การประเมินผลงานของการแต่งคำประพันธ์
 - 3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแต่งคำประพันธ์

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคำประพันธ์

1.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคำประพันธ์

ความหมายของร้อยกรองหรือคำประพันธ์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542: 930) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ร้อยกรอง” ไว้ว่า ร้อยกรอง ก. หมายถึง สอดผูกให้ติดต่อกัน, ร้อย ถัก และเย็บ งานประเภท ประณีตศิลป์ เช่นดอกไม้ให้เป็นรูปต่างๆ เช่น ร้อยหกรองข่ายคลุมไตร ร้อยกรองสไบ; ตรวจชำระให้ถูกต้อง, สักคายนา, ในคำว่า ร้อยกรอง พระธรรมวินัย; แต่งหนังสือดีให้มีความไพเราะ, เรียบเรียงถ้อยคำให้เป็นระเบียบตามบัญญัติแห่งฉันทลักษณ์. น. คำประพันธ์, ถ้อยคำที่เรียบเรียงให้เป็นระเบียบตามบัญญัติแห่งฉันทลักษณ์

พระยาอุปทิศศิลปะสาร (2497: 350-351) กล่าวว่า โบราณเรียกคำประพันธ์ต่างๆ ว่า บทกานท์ หรือ คำกานท์ ซึ่งมีความแตกต่างไปจาก บทประพันธ์ร้อยแก้ว หรือ คำร้อยแก้วดังนี้

ก. บทร้อยแก้ว หรือ คำร้อยแก้ว ได้แก่ เรื่องที่แต่งขึ้นตามภาษาที่ใช้กันทั่วไป

ข. บทกานท์ หรือ คำกานท์ ได้แก่ เรื่องที่แต่งขึ้นเป็น กลอน กาพย์ โคลง ฉันท์

จากความหมายที่กล่าวมาอาจสรุปได้ว่า ร้อยกรอง หมายถึง ถ้อยคำ หรือข้อความ ที่เรียบเรียงให้เป็นระเบียบขึ้น โดยมีลักษณะบังคับ จำกัดคำ วรรคตอน และเสียงรับสัมผัสตาม กฎเกณฑ์ฉันทลักษณ์โบราณ หรือแบบแผนที่ผู้แต่งคิดขึ้นใหม่

เสถียร โกเศศ (2507: 6) ได้ให้ความหมายของร้อยกรองไว้ว่า ร้อยกรอง หมายถึง โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ซึ่งมีถ้อยคำที่นำมาประกอบประพันธ์กัน มีขนาดสูง ต่ำ หนัก เบา และสั้น ยาว ตามรูปแบบที่กำหนดไว้ รูปแบบที่กล่าวนี้ มีมากด้วยกันไม่จำเป็นต้องมีเฉพาะแต่ ที่กำหนดไว้ในตำรา ซึ่งว่าด้วยการแต่งโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน หรือ ฉันทลักษณ์

พระยาอนุমানราชชน (2515: 6) ให้ความหมายของร้อยกรองไว้ว่า ถ้อยคำที่นำมาประกอบกัน มีขนาดมาตรา เสียงสูงต่ำ หนักเบา และสั้นยาว ตามแบบรูป (Pattern) ที่กำหนดไว้ รูปแบบที่กล่าวมานี้มีมากด้วยกัน ขนาดมาตรา ได้แก่ ถ้อยคำที่เป็นบทหนึ่งๆ โดยกำหนดเป็น มาตราวัดขึ้นไว้เป็นหน่วยๆ ถ้าต้องการจะแต่งต่อ ก็ซ้ำรูปนั้นเรื่อยไปทุกบท คำมาตราวัดที่กล่าวนี้ ภาษาอังกฤษเรียกว่า metre ในภาษาบาลีสันสกฤต เรียกว่าฉันท์ บทประพันธ์ ร้อยกรองบทหนึ่งๆ ภาษาอังกฤษเรียกว่า stanza บาลีเรียกว่า คาถา สันสกฤตเรียกว่า โสลก

กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ (2527: 830) กล่าวว่า ร้อยกรอง ได้แก่ งานสร้างสรรค์ หรือ บทกวีนิพนธ์ที่กวีผู้สร้างสรรค์จัดทำขึ้น เพื่อแสดงออกซึ่งความคิด ความเห็น ความต้องการ หรือ จินตนาการของตนให้เป็นที่ปรากฏ โดยใช้ระเบียบของภาษา มีรูปแบบ มีข้อกำหนด กฎเกณฑ์ ต่างๆ เฉพาะแบบ เช่น การกำหนดจำนวนคำหรืออักษร กำหนดส่งรับสัมผัสตามตำแหน่ง กำหนดจำนวนวรรค กำหนดคำที่มีเสียงหรือรูปวรรณยุกต์ กำหนดคำที่มีเสียงหนักเบา สั้น ยาว ที่เรียกว่า ครุ ลหุ เป็นต้น

ประเทือง คล้ายสุบรรณ (2522: 1) กล่าวว่า ร้อยกรองมีความหมายตรงข้ามกับ ร้อยแก้วซึ่งหมายถึง คำประพันธ์ที่มีแผนบังคับหรือฉันทลักษณ์ ซึ่งได้แก่ เสียงสัมผัส เสียงหนัก เสียงเบา จำนวนคำในวรรคและจำนวนวรรคในบทหนึ่ง ว่าร้อยกรองของไทยเราหมายถึง คำประพันธ์ ประเภทโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอนและกลบท

ประกาศรี สีหอำไพ (2527: 59) กล่าวว่า ร้อยกรอง คือ คำประพันธ์ชนิดต่างๆ ได้แก่ โคลง กาพย์ ฉันท์ กลอน ร่าย ลิลิต ใช้เรียกรวบรวมประเภทที่มีลักษณะบังคับในการแต่ง หรือมีการกำหนดคณะ โบราณเรียกว่า คำกานท์ หรือกวีนิพนธ์ ที่กวีใช้จินตนาการสร้างสรรค์ขึ้นมา ตามลักษณะคำประพันธ์บัญญัติไว้ในคำประพันธ์แต่ละชนิด

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2518: 209) ให้คำจำกัดความของร้อยกรองไว้ว่า ร้อยกรอง ใช้สำหรับเรียกคำประพันธ์ชนิดต่างๆ ได้แก่ กาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ ลิลิต กวีฉันทะ กลอนต่างๆ รวมทั้งบทกวีร่วมสมัยที่แต่งขึ้นทั้งที่มีสัมผัสตามแบบแผน ปลอดสัมผัสและเพลงปฏิพากย์อันมาจากเพลงพื้นบ้านของท้องถิ่นต่างๆ

นภดล จันทรเพ็ญ และคณะ (2520: 12) กล่าวถึงร้อยกรอง ตามความหมายของ พจนานุกรมต่างประเทศว่า ร้อยกรอง คือ ภาษาแห่งความคิดคำนึง ที่มีรากฐานเกิดจากความ จัดเจนในชีวิต แสดงออกด้วยถ้อยคำที่มีจังหวะจะโคน มีสัมผัส มีระเบียบ แบบแผน บางท่านก็ว่า กาพย์กลอน คือ ศิลปะแห่งการเลือกใช้ถ้อยคำอันไพเราะด้วยเสียง ด้วยสัมผัส และความหมาย ให้จับใจผู้อ่านผู้ฟัง

นิตยา ไพบูลย์ (2547: 18) กล่าวว่าร้อยกรอง หมายถึง คำประพันธ์ที่มีลักษณะ บังคับในการแต่ง ซึ่งได้แก่ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย

รัชนี้ ศรีไพรวรรณ (2529: 599) กล่าวถึง ร้อยกรองว่า หมายถึง ข้อความที่เกิด จากศิลปะแห่งการเลือกใช้ถ้อยคำอันไพเราะและถูกต้องตามฉันทลักษณ์ ร้อยกรองใช้ถ้อยคำ ถ้อยทอดให้เกิดอารมณ์ เกิดความสุข ความเบิกบาน หรือความสะเทือนใจ ตลอดจนทำให้เกิด ความคิดและจินตนาการ

กิพลี วรณจิตติ (2535: 30) ได้สรุปความหมายของ ร้อยกรอง ว่าหมายถึง งานเขียน ที่มีการกำหนดลักษณะบังคับ จำนวนคำ จำนวนพยางค์ การกำหนดลักษณะสัมผัส รูป เสียง และวรรณยุกต์ เพื่อให้เกิดความไพเราะตามลักษณะของคำประพันธ์แต่ละชนิด อันได้แก่ กาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ ร่าย ตลอดจนคำประพันธ์ประเภทประเภทอื่นที่อาศัยจังหวะ ลีลาในการประพันธ์ มีการเล่นคำ เล่นอักษร ก่อให้เกิดความไพเราะในการอ่านออกเสียงและมีความหมายที่ลึกซึ้ง ประทับใจแก่ผู้อ่าน

วรรณศิริ ผลประมูล (2545: 15) ได้สรุปความหมายของ ร้อยกรองไว้ว่า ร้อยกรอง เป็นคำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ โบราณเรียกว่า คำกานท์ บทกานท์ กวีวิจนะ หรือกวีนิพนธ์ ซึ่งมีลักษณะบังคับตามกฎหมายเกณฑ์ฉันทลักษณ์โบราณ หรือแบบแผนที่ผู้แต่งคิดขึ้นใหม่

อารีรัตน์ ดอกสี (2541: 9) ได้สรุปความหมายของร้อยกรองไว้ว่า ร้อยกรอง คือ การเรียบเรียงถ้อยคำสำนวนเข้าด้วยกันอย่างประณีตบรรจง เพื่อให้เกิดความไพเราะ สละสลวย มีเสียงรับสัมผัสกัน โดยมีแบบแผนอย่างใดอย่างหนึ่ง อาจเป็นแบบแผนตามฉันทลักษณ์โบราณ หรือแบบแผนที่ผู้เขียนคิดขึ้นใหม่ก็ได้ ร้อยกรองมีคำเรียกต่าง ๆ นาน เช่น กวีนิพนธ์ กาพย์กลอน กาพย์ กลอน คำกานท์ คำประพันธ์ คำประดับ และกวีวิจนะ

จากความหมายของร้อยกรองที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ร้อยกรอง คือการเรียงร้อยถ้อยคำให้มีสัมผัส ไพเราะสละสลวย โดยมีลักษณะบังคับเฉพาะตามรูปแบบของร้อยกรองแต่ละประเภท ซึ่งมีมาแต่โบราณกาล

1.2 กำเนิดและวิวัฒนาการของร้อยกรอง

วรรณ บำรุงกุล (2537: 33) ได้กล่าวถึงกำเนิดและวิวัฒนาการของร้อยกรองไว้ว่า ร้อยกรองไทยน่าจะปรากฏครั้งแรกในบทเทศน์ ที่พระท่านใช้เทศนาสั่งสอนประชาชนด้วยลักษณะเป็นร้อยยาว แต่ก็ไม่มีหลักฐานปรากฏ ต่อมาเมื่อมีการแต่งสุภาพนิพนธ์พระร่วงด้วยร้อยโบราณขึ้นใน สมัยสุโขทัย จึงทำให้ผู้สันนิษฐานว่ามี ร้อยโบราณ ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรก แต่ก็มีผู้รู้บางท่านคัดค้านแนวคิดนี้ โดยอ้างว่าวรรณคดีเรื่องนี้น่าจะแต่งขึ้นใน รัชกาลที่ 3 แห่งราชวงศ์จักรี โดยนำเค้าเรื่องมาจากสมัยสุโขทัย ดังนั้นวรรณคดีเรื่องแรกจึงควรเป็น ลิลิตโองการแช่งน้ำ หรือประกาศแช่งน้ำโคลงห้า วรรณคดีสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) แห่งกรุงศรีอยุธยา ซึ่งแต่งด้วยโคลงห้า (มณฑกคดิหรือกบตัน) กับ ร่ายตัน จึงน่าจะปรากฏ เป็นครั้งแรก แต่ไม่ว่า ร่ายประเภทใดจะปรากฏก่อนหลังก็ตาม ก็สามารถสรุปได้ว่า ในร้อยกรองทุกประเภทนั้น ร่ายต้องปรากฏขึ้นก่อนเขาอื่น แล้วติดตามมาด้วย โคลง ดังปรากฏในลิลิตโองการแช่งน้ำ

ต่อจากนั้นมา มีหลักฐานปรากฏว่า ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ มีมหาชาติ คำหลวงเกิดขึ้น โดยใช้ร้อยยาวเป็นหลักในการแต่ง ถัดมาตอนใดที่กวีต้องการสร้างความไพเราะ ก็จะใช้โคลง กาพย์ ฉันท์ มาแทรกไว้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ในสมัยนี้มีร่าย โคลง กาพย์ ฉันท์เกิดขึ้นแล้ว นอกจากนี้ยังมีหลักฐานปรากฏว่า ได้มีการขับเสภาในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถนี้อีกด้วย จึงกล่าวได้ว่ากลอนก็เกิดขึ้นในสมัยนี้ด้วยเช่นกัน และเป็นที่สังเกตว่า เมื่อใดที่ร้อยกรองประเภทใดประเภทหนึ่งเป็นที่นิยม ก็มักจะมีการแต่ง กลบท ของร้อยกรองประเภทนั้นๆ ขึ้น ดังปรากฏในวรรณคดีสมัยอยุธยาตอนต้น

สรุปได้ว่าร้อยกรอง เริ่มมีกำเนิดในสมัยสุโขทัย ด้วย ร้อยโบราณ และมีครบทั้ง ห้าประเภท คือ ร่าย โคลง กาพย์ ฉันท์และกลอน ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ แห่งกรุงศรีอยุธยาตอนต้น ส่วนวรรณคดียุคต่อๆ มา ก็คงใช้ฉันทลักษณ์เหมือนเดิม เพียงแต่แต่งให้ ยักเยื้องกันออกไป เพื่อความไพเราะ สละสลวยยิ่งขึ้น หรือทำให้แตกต่างไป ด้วยการใช้ กลบท

1.3 ประเภทของบทร้อยกรอง

การนับประเภทของร้อยกรองไทยนั้น เปลื้อง ณ นคร (2530: 29) กล่าวว่า มี 5 ประเภท คือ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย อันเป็นรูปแบบที่สืบทอดมาจากกวีไทยโบราณ เช่นเดียวกับ ฐานันท์ นาครทรรพ (2532: 146-147) กล่าวถึงร้อยกรองหรือคำประพันธ์ไทยว่ามี 5 ประเภท คือ

1. กาพย์ แบ่งออกเป็น กาพย์ยานี กาพย์ฉกบัง กาพย์สุรางคนางค์ กาพย์ขับไม้
2. กลอน แบ่งออกเป็น กลอนแปด กลอนหก ซึ่งจัดเป็นกลอนสุภาพ นอกจากนั้น กลอนยังมีรูปแบบที่นำไปแต่งเป็นดอกสร้อย ลักวาท เพลงยาว เสภา นิราศ กลอนบทละคร กลอนเพลงปฏิพากย์ ได้อีกหลายแบบและมีกลอนกลบทแบบต่างๆ อีกมาก

3. โคลง แบ่งออกเป็น โคลงสอง โคลงสาม โคลงสี่ ซึ่งจัดเป็นโคลงสุภาพ แล้วยังมีโคลงต้นอีกหลายชนิดมีชื่อเรียกต่างๆ กัน เช่น โคลงต้นวิวิธมาลี จัตวาทัศนที บาทกุญชร ฯลฯ นอกจากนั้นยังมีโคลงพิเศษอีกหลายชนิด ได้แก่ โคลงกระทู้ โคลงกลอักษร และโคลงห้า หรือ มณฑกคติ ที่ใช้ในประกาศแข่งน้ำพิพัฒน์สัตยา

4. ฉันท์ แบ่งออกเป็นหลายชนิด เช่น อินทรวีเชียรฉันท์ ภูชงคพายาดฉันท์ วิชชุม-
มालาฉันท์ มาถวนกฉันท์ วสันตติลกฉันท์ อิทธิสังฉันท์ ฯลฯ เป็นต้น

5. ร่าย แบ่งออกเป็น ร่ายโบราณ ร่ายต้นและร่ายยาว
ขจรศรี ขาดิกานนท์ (2540: 7) กล่าวถึงบทร้อยกรองหรือคำประพันธ์ไทยว่า ร้อยกรองของไทยมีหลายประเภท ดังนี้

1. ร่าย เป็นร้อยกรองโบราณของไทย จะเห็นได้จากร้อยกรอง (คำกานท์) ของไทยเหนือ เช่น กาพย์พระมุณีหรือแอ่วของเขาส่งแต่งเป็นร่ายทั้งสิ้น
2. โคลง เป็นร้อยกรองโบราณของเราเช่นกัน แต่มักมีเฉพาะในวรรณคดีสูงๆ เพราะถือว่าแต่งยาก

3. กาพย์ เป็นร้อยกรองที่ไทยเราปรับปรุงขึ้นภายหลังโดยอาศัยแบบแผนทางบาลีสันสกฤตปนกับไทย ความจริงคำกาพย์ มาจากคำว่า กวี หรือนักปราชญ์ เท่านั้น ความหมายเดิมหมายถึงร้อยกรองทั่วไป (ในความหมายว่าเป็นคำของกวี) แต่กาพย์ของเราในที่นี้มีความหมายเฉพาะร้อยกรองของไทยประเภทหนึ่งเท่านั้น

4. ฉันท์ เป็นร้อยกรองที่เราปรับปรุงต่อจากกลมาโดยใช้ตำราบาลีที่ชื่อว่า วุตโตทัยเป็นหลัก

5. กลอน เป็นร้อยกรองที่ปรับปรุงขึ้นภายหลังที่สุด และโดยมากใช้เป็นคำร้องต่างๆ เช่น เสภาบทละคร เป็นต้น

6. เพลงต่างๆ เป็นร้อยกรองซึ่งไม่มีใครมีในหนังสือวรรณคดี แต่ใช้ร้องกันทั่วไปและมีข้อบังคับตามลักษณะที่แตกต่างออกไปอีกมากมาย

นอกจากนี้ยังมีการนำบทร้อยกรองบางประเภทมาแต่งรวมกัน เช่น ร่ายแต่งรวมกับโคลงเรียกว่า ลิลิต โคลงแต่งรวมกับกาพย์ เรียกว่า กาพย์เห่เรือ หรือ กาพย์ห่อโคลง เป็นต้น ซึ่งในการเขียนบทร้อยกรองก็ต้องมีการเลือกรูปแบบของบทร้อยกรองก่อนว่าน่าจะเป็นชนิดใด เช่น อาจเป็นโคลง ฉันท์ กาพย์ หรือกลอน เป็นต้น

วราภรณ์ บำรุงกุล (2537: 33-34) กล่าวว่า จากกำเนิดและวิวัฒนาการของร้อยกรอง ทำให้เห็นว่า ร้อยกรองของไทย มี 5 ประเภท คือ ร่าย โคลง กาพย์ ฉันท์ และกลอน

สำหรับ กลบท นั้นคือการนำเอาเทคนิคต่างๆ มาใช้ประกอบการแต่งร้อยกรองประเภทต่างๆ เพื่อให้ผิดแปลกไป หรือเพื่อสร้างความไพเราะ จึงเกิด ร่ายกล โคลงกล กาพย์กล ฉันท์กล และกลอนกลขึ้น

ในปัจจุบันพบว่า มีกวีหรือผู้แต่งที่พยายามสร้างร้อยกรองรูปแบบใหม่ขึ้น โดยอาจมีเค้าเงื่อนของร้อยกรองเดิมทั้งห้า อาจนำรูปแบบของทางตะวันตกมาใช้และดัดแปลงออกไป (ซึ่งทำให้เกิดงานเขียนที่เรียกว่า กลอนเปล่า (Blank Verse) ที่ผู้รู้บางท่านอาจเรียกว่ากลอนเปลือยขึ้น) นอกจากนี้ ยังมีบางท่านได้คิดร้อยกรองรูปแบบใหม่ขึ้นมาอีกด้วย

ดังนั้นในการกล่าวถึงประเภทของร้อยกรอง จึงขอกล่าวเรียงตามลำดับ ดังนี้คือ

1. ร่าย
2. โคลง
3. กาพย์
4. ฉันท์
5. กลอน
6. กลบท
6. ร้อยกรองไทย รูปแบบใหม่

ข้อสังเกตในการกล่าวถึงร้อยกรองแต่ละประเภท แต่ละชนิดนั้น จะเรียงตามลำดับก่อนหลังโดยใช้หลังสองประการมาช่วยพิจารณา

1. ความยากง่ายของบทประพันธ์ประเภทนั้นๆ ความยากง่าย ในที่นี้มุ่งถึงกฎเกณฑ์ในการแต่งว่า มีกฎมากน้อยต่างกันเพียงใด ทั้งนี้จะถือว่า งานเขียนที่ปรากฏก่อน มักจะเรียบง่ายขึ้นกว่ากฎเกณฑ์ที่มีอยู่ก็เพื่อให้ไพเราะสละสลวยบ้าง ต่อมาจึงมีการเปลี่ยนแปลง แก้ไข ดัดแปลง ปรับปรุงให้ไพเราะสละสลวยมากขึ้น จนถึงขั้นสามารถเล่น กลบท ได้

2. ยุคสมัยที่ผลงานประเภทนั้นปรากฏ การพิจารณาว่างานชิ้นใด ประเภทใด ปรากฏหลักฐานในสมัยใด รัชกาลใด และเป็นผลงานของกวีท่านไหน จะช่วยให้สามารถทราบกำเนิดและวิวัฒนาการของร้อยกรองแต่ละประเภท แต่ละชนิดได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า ประเภทของร้อยกรองไทยในปัจจุบันนั้น นอกจากจะมี ร่าย โคลง กาพย์ ฉันท์ กลอนแล้ว ยังมีกลบท และร้อยกรองไทยรูปแบบใหม่เพิ่มขึ้นมาอีกด้วย

1.4 ลักษณะบังคับของร้อยกรอง

วราภรณ์ บำรุงกุล (2537: 20–25) กล่าวถึงลักษณะบังคับของบทร้อยกรองว่า ถ้าพิจารณาจากรูปแบบ (Pattern) ของคำประพันธ์แล้ว ร้อยกรองไทยแบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 5 ประเภท คือ ร่าย โคลง กาพย์ ฉันท์ และกลอน โดยแต่ละประเภท หรือชนิดใดก็ตาม ร้อยกรองเหล่านั้นย่อมจะต้องมี ลักษณะบังคับของร้อยกรอง ดังต่อไปนี้คือลักษณะบังคับคณะ ลักษณะบังคับพยางค์หรือคำ ลักษณะบังคับสัมผัส ลักษณะบังคับคำเอก-คำโท ลักษณะบังคับคำเป็นคำตาย ลักษณะบังคับครุ ลหุ ลักษณะบังคับคำสร้อย ลักษณะบังคับคำนำ และลักษณะบังคับเสียงวรรณยุกต์

ลักษณะบังคับของร้อยกรอง ทั้ง 9 ชนิดนี้ อาจแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ลักษณะบังคับของร้อยกรองที่พบในร้อยกรองทุกประเภท และลักษณะบังคับของร้อยกรองที่พบในร้อยกรองบางประเภท

1. ลักษณะบังคับของร้อยกรองที่พบในร้อยกรองทุกประเภท มี 3 ลักษณะ คือ ลักษณะบังคับคณะ ซึ่งในร้อยกรองแต่ละประเภท แต่ละชนิด จะกำหนดลักษณะบังคับคณะไว้ต่างกัน เช่น กำหนดไว้เป็นบท บาท วรรคและคำหรือบท คำกลอน วรรคและคำ

โคลงสี่สุภาพมีลักษณะบังคับคณะ ดังนี้ 1 บท มี 4 บาท 1 บาท มี 2 วรรค วรรคหน้า มี 5 คำ วรรคหลัง มี 2 คำ ยกเว้นวรรคสุดท้ายของบทจะมี 4 คำและอาจมีสร้อยคำ 2 คำ ที่ท้ายบาท 1 และบาท 3 ด้วย

กลอนแปด มีลักษณะบังคับ ดังนี้ 1 บท มี 2 คำกลอน 1 คำกลอน มี 2 วรรค 1 วรรค มี 8 คำ รวมเป็น 1 บท มี 4 วรรค เรียกชื่อตามลำดับว่าวรรคดับ วรรครับ วรรครองและวรรคส่ง

สรุปได้ว่า ร้อยกรองทุกประเภทจะต้องมี ลักษณะบังคับ ซึ่งอาจมีรายละเอียดต่างกันไป ตามรูปแบบของบทร้อยกรองนั้นๆ

ลักษณะบังคับหรือพยางค์ ร้อยกรองแต่ละประเภท จะกำหนดจำนวนคำใน 1 บท 1 บาท หรือ 1 วรรค ต่างกันออกไป ได้ร้อยกรองประเภทร่าย โคลง กาพย์ และกลอน ไม่เคร่งครัดการนับจำนวนคำ จึงกำหนดในแต่ละวรรคจาก คำ หรือพยางค์ ก็ได้แต่ร้อยกรองประเภทฉันท์เคร่งครัดการนับจำนวนคำ จึงกำหนดคำในแต่ละวรรคจาก พยางค์

คำ คือ เสียงที่เปล่งออกมาแล้วมีความหมายในตัว ดังนั้นจึงอาจเรียกในที่นี้ว่า คำที่มีความหมาย การนับคำประเภทนี้ จะยึดความหมายเป็นหลัก เช่น ดี สมุทร ถวาย สกปรก ล้วนเป็น 1 คำความหมายทั้งสิ้น

พยางค์ คือ เสียงที่เปล่งออกมาหนึ่งครั้ง เรียก 1 พยางค์ จึงอาจเรียกในที่นี้ว่า คำพยางค์ การนับคำประเภทนี้ จะยึดเสียงที่เปล่งออกมาเป็นหลัก เช่น สุข นับ 1 พยางค์ โฉน นับ 2 พยางค์ ปรากฏการณ์ นับ 3 พยางค์

กล่าวสรุปได้ว่าร้อยกรองทุกประเภทต้องมี ลักษณะบังคับคำหรือพยางค์ ตามรูปแบบของคำประพันธ์แต่ละชนิด

ลักษณะบังคับสัมผัส สัมผัสคือการกำหนดคำให้มีเสียงคล้องจองกัน อาจเป็น เสียงสระ หรือเสียงพยัญชนะก็ได้ ดังนั้นจึงมีชื่อเรียกว่า สัมผัสสระ และสัมผัสพยัญชนะ หรือสัมผัสอักษร

สัมผัสสระ คือการกำหนดให้มีเสียงคล้องจองกัน หรือรับ-ส่ง สัมผัสกัน มีสระเสียงเดียวกัน เช่น ใคร-ไป-นัยน์-ใหม่-ไชย และหากจะมีตัวสะกดก็ต้องเป็นมาตราตัวสะกดแม่เดียวกัน เช่น วาด-อาด-ราษฎร-บาท-ทาส เป็นต้น

สัมผัสพยัญชนะหรือสัมผัสอักษร คือ การกำหนดให้คำที่มาคล้องจองหรือรับ-ส่งสัมผัสกันนั้น มีพยัญชนะต้นเสียงเดียวกัน เช่น ข้อความในโคลงนิราศเมืองสุพรรณ ของสุนทรภู่ ว่า แฉงแสวงส่งเสียงใส ทราบโสด จะเห็นว่ามีการเล่นเสียง ช ช และ ทร (ที่อ่านเป็นเสียง ช) ซึ่งการเล่นเสียงพยัญชนะนั้น ถือว่าอักษรสูงสามารถเล่นเสียงกับอักษรต่ำคู่ได้ ดังนี้ ข-ค ฃ, ฉ-ช ฌ, จ-ท ฌ, ถ-ท ฐ, ฌ-พ ภา, ฌ-ฟ, ศ ษ ส-ซ, ห-ฮ

สัมผัสสระและสัมผัสพยัญชนะนี้ เมื่อปรากฏในการแต่งคำประพันธ์ ก็จะเป็นส่วนหนึ่งของสัมผัสในและหรือสัมผัสนอก ดังนี้

สัมผัสนอก เป็นสัมผัสบังคับของฉันทลักษณ์ ซึ่งกำหนดให้คำที่อยู่ต่างวรรคหรือต่างบทคล้องจองหรือรับ-ส่งสัมผัสกัน และต้องเป็นสัมผัสสระเท่านั้น การแต่งร้อยกรองทุกประเภท จะกำหนดแบบแผนของการสัมผัสนอก นี้ไว้ หากแต่งผิดไปจากที่กำหนดจะถือว่าผิดทันที

การแต่ง ร่าย ภาพยนตร์ และกลอน ใช้สัมผัสสระและสัมผัสพยัญชนะเป็นสัมผัสในได้
จะสร้างความไพเราะให้เกิดขึ้น

ส่วนการแต่ง โคลง ซึ่งความงามอยู่ที่ความหนักแน่น อ่านแล้วลีลาของเสียงชะงักหยุดอยู่กับที่ ไม่เลื่อนไหล สัมผัสที่จะช่วยให้ไพเราะคือ การใช้สัมผัสพยัญชนะ สัมผัสในของแต่ละวรรค สัมผัสสระไม่เหมาะสมกับการแต่งโคลง

สรุปกล่าวได้ว่า ร้อยกรองทุกประเภทต้องมี สัมผัสบังคับ ซึ่งเป็นสัมผัสนอก ภายใน บท และระหว่างบท

2. ลักษณะบังคับของร้อยกรองที่พบในร้อยกรองบางประเภท มี 6 ลักษณะ คือ
ลักษณะบังคับคำเอกคำโท เป็นการกำหนดที่อยู่และจำนวนคำเอกคำโท ภายในวรรค และภายในบท

คำเอก คือคำที่มีรูปวรรณยุกต์เอก (') ปรากฏอยู่ และอยู่ในที่ที่กำหนดไว้ในแผนผัง
ว่าเป็นคำเอก

คำโท คือคำที่มีรูปวรรณยุกต์โท (ˊ) ปรากฏอยู่ และอยู่ในที่ที่กำหนดไว้ในแผนผัง
ว่าเป็นคำโท

คำเอกและคำโท เป็นคำบังคับอยู่ในร้อยกรองประเภท โคลงโบราณ (เฉพาะโคลงห้า - โคลงกบเดิน-โคลงมณฑกคติเท่านั้น) โคลงตัน โคลงสุภาพ ร่ายตัน และร่ายสุภาพ ในกรณีที่ผู้แต่งไม่อาจใช้คำเอกคำโทในที่ที่แผนผังกำหนดไว้ได้ ก็อาจอนุโลมให้ใช้ คำเอกโทษ คำโทโทษแทนได้

คำเอกโทษ คือคำที่ยักเยื้องไปเขียนด้วยรูปวรรณยุกต์เอกและอยู่ในที่ที่กำหนดให้เป็นคำเอก การยักเยื้องนี้เป็นไปเพื่อให้ถูกตามกฎเกณฑ์ทางฉันทลักษณ์ ดังนั้นคำเอกโทษจึงมักเป็นคำที่ไม่มีใช้ในชีวิตจริง หรือหากเป็นคำที่มีใช้ ก็จะเป็นคำที่ไม่เหมาะสมกับบริบทรอบข้าง นั่นคือคำนั้นแม้จะเขียนด้วยรูปวรรณยุกต์เอก แต่เมื่อแปลความหมาย ต้องกลับไปแปลด้วยคำที่เขียนด้วยรูปวรรณยุกต์โท เช่น จาก โคลงนิราศสุพรรณ ของสุนทรภู่ มีตัวอย่าง จากโคลงจำนวนสี่บาท ดังนี้

บาทที่หนึ่ง	เนื้ออ่อนห่อนชูเนื้อ	น้องหญิง
บาทที่สอง	สืบช่างทางพุทธพงศ์	ผ่องแผ้ว
บาทที่สาม	ของสวนล้วนเจ้าของ	ชายหน้า ท่าเฮย
บาทที่สี่	เสียงฟังหึ่งหึ่งหน้า	นึกคร้ามหวามถวิล

จะเห็นว่า คำเอกโทษ คือ ชู ช่าง หน้า และฟัง คำเหล่านี้ เมื่อจะแปลความ ก็ต้องยักเยื้องไปใช้คำที่เขียนด้วยไม้โทคือ สู้ สร้าง หน้า ผึ่ง จึงจะเข้าใจความหมายได้

คำโทโทษ คือคำที่ยักเยื้องไปเขียนด้วยรูปวรรณยุกต์โท และอยู่ในที่ที่กำหนดให้เป็นคำโท การยักเยื้องเป็นไปเพื่อให้ความถูกต้องตามกฎเกณฑ์ทางฉันทลักษณ์ ดังนั้นคำโทโทษจึงมักเป็นคำที่ไม่มีใช้ในชีวิตจริง หรือหากมีใช้ก็เป็นคำที่ไม่เหมาะสมกับบริบทรอบข้าง นั่นคือคำนั้นแม้จะเขียนด้วยรูปวรรณยุกต์โท แต่เมื่อแปลความหมายก็ต้องแปลด้วยคำที่เขียนด้วยรูปวรรณยุกต์เอก เช่น จากโคลงโลกนิราศสุพรรณ ของสุนทรภู่ มีตัวอย่างจากโคลง จำนวนสามบาท ดังนี้

บาทที่หนึ่ง	ถึงระยะสระประโยชน์หย้าน	บ้านลาว
บาทที่สอง	หวนนึกดึกเคยวอน	ค่อนหัว
บาทที่สาม	เห็นแต่คลองน้องแคล้ว	คลาดเขลิ้นเดือนปี

จะเห็นว่า คำโทโทษ คือ หย้าน หัวและเขลิ้น ซึ่งคำเหล่านี้ไม่มีใช้ในชีวิตประจำวันของเรา เมื่อจะแปลความ จึงต้องใช้คำที่รูปไม่เอกแทน คือใช้คำว่า ย่าน ว่า และเคลือน จึงจะเข้าใจความหมาย

ลักษณะบังคับคำเป็นคำตาย คำเป็นคำตายจะใช้ในที่เดียวกับคำโทและคำเอก นั้นหมายถึงว่า ในกรณีที่ผู้แต่งไม่อาจหาคำโท-คำโทโทษ มาใช้ได้ ก็อนุโลมให้ใช้คำเป็น แทน และในทำนองเดียวกัน ถ้าไม่อาจหาคำเอก-คำเอกโทษ มาใช้ได้ ก็อนุโลมใช้ คำตาย แทนได้ ดังนั้น คำเป็นคำตาย จึงเป็นคำบังคับที่ใช้โคลงโบราณ (เฉพาะโคลงห้า-โคลงกบตัน-โคลงมณฑกคติ) โคลงตัน โคลงสุภาพ ร่ายตันและร่ายสุภาพ

คำเป็น คือคำที่มีมาตราตัวสะกด แม่ ก.กา สระเสียงยาว รวมทั้ง แม่ ก.กา สระเสียงสั้น ได้แก่ อำ ไอ โอ เอา นอกจากนี้ยังเป็นคำที่มีมาตราตัวสะกด 5 แม่ คือ แม่กง กน กม เกย เกอว ตัวอย่างคำเป็น ได้แก่ มี ดำ ใจ ไป เขา นั่ง สอน กราม เขย สาว ฯลฯ

คำตาย คือคำที่มีมาตราตัวสะกดแม่ ก.กา สระเสียงสั้น ยกเว้น สระอำ ไอ โอ เอา นอกจากนี้ยังเป็นคำที่มีมาตราตัวสะกด 3 แม่ คือ แม่กก กต กบ ตัวอย่างคำตายได้แก่ ดี เพะ นวด กราบ ฯลฯ

ลักษณะบังคับคำครูลหุ คำครูลหุจะมีเฉพาะร้อยกรองประเภทฉันท์เท่านั้นเพราะการแต่งฉันท์จะกำหนดครูลหุไว้เป็นคณะ ซึ่งคณะหนึ่งจะมีสามคำ คำทั้งสามมีลักษณะต่างกันออกไป 8 แบบ คณะของฉันท์จึงมี 8 คณะ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นนี้

คำครุ (ใช้เครื่องหมาย ~ ในการแต่งร้อยกรองประเภทฉันท์ ซึ่งเครื่องหมายนี้ดัดแปลงมาจาก เครื่องหมาย พระจันทร์ครึ่งซีก ในตำราฉันทศาสตร์) หมายถึง คำที่ออกเสียงเน้นหรือเสียงหนักหรือเสียงเน้น ก็ถือว่าเป็นคำครุ คำใดอ่านเร็วเสียงไม่เน้น ก็ต้องถือว่าเป็นคำลหุ แต่คนส่วนใหญ่มักจะยึดหลักเกณฑ์ในตำราหลักภาษามาเป็นเครื่องพิจารณา คำครูลหุ ดังที่ตำรากำหนดไว้ว่า คำครุ คือคำที่มีมาตราตัวสะกดแม่ ก.กา สระเสียงยาว รวมทั้งแม่ ก.กา สระเสียงสั้น 4 เสียง คือ อำ ไอ โอ เอา นอกจากนี้คำที่ใช้มาตราตัวสะกดอีก 8 แม่ คือ แม่กก กกด กบ กง กน เกย เกอว ก็ถือว่าเป็นครุด้วย ตัวอย่างของคำครุ ได้แก่ ตา มี ข้า ไช้ เรา ลาก หัด ภพ สังข์ ขาล ชม พาย ว้าว ฯลฯ

คำลหุ (ใช้เครื่องหมาย ˊ ในการแต่งร้อยกรองประเภทฉันท์ ซึ่งเครื่องหมายนี้ดัดแปลงมาจากเครื่องหมายที่คล้ายไม้กลัด ในตำราฉันทศาสตร์) หมายถึง คำที่อ่านผ่านไปเร็วๆ จึงเป็นเสียงที่เบาไม่เน้นหนัก คำลหุตามที่กำหนดในตำราหลักภาษา มีลักษณะ ดังนี้ เป็นคำที่มีมาตราตัวสะกด แม่ ก.กา สระเสียงสั้น ยกเว้น สระ อำ ไอ โอ เอา ตัวอย่างของคำลหุ ได้แก่ ดู โต๊ะ ฯลฯ

ข้อพึงสังเกตในการแต่งฉันท์ คือ คำที่ใช้พยัญชนะตัวเดียว ได้แก่ บ บั ณ ฐ ก็จะเป็นคำลหุเสมอ แม้ว่าเสียงของคำนั้นจะออกเสียงเน้นหนักก็ตามลักษณะบังคับคำสร้อย คำสร้อยหรือสร้อยคำปรากฏในร้อยกรองประเภทร่ายและโคลง คำสร้อยหรือสร้อยคำ คือคำสองคำที่อยู่ตอนท้ายวรรค ท้ายบาท หรือท้ายบท เพื่อให้ได้เนื้อความครบ เพื่อเป็นคำถาม เพื่อย้ำความ หรือเพื่อบอกให้รู้ว่าข้อความตอนนั้นจบแล้ว เช่น คำสร้อย ท้ายบาทของโคลงห้าหรือโคลงกบเดินหรือโคลงมณฑกคติ อาจมิได้ทุกบาท หรือไม่มีเลยก็ได้ คำสร้อยในโคลงดังกล่าวนี้ต้องมีความหมายทั้งสองคำ คำสร้อยท้ายบาท 1 และ 3 ของโคลงสี่ต้น-โคลงสี่สุภาพ จะใช้คำที่มีความหมายหนึ่งคำ ส่วนอีกคำจึงเป็นคำสร้อยที่แท้จริง ซึ่งได้แก่ เทอญ นา ฤา แล ฮา แส เฮย ฯลฯ สำหรับคำสร้อยท้ายบทในร่ายยาว มักจะใช้คำว่า นั้นแล นี่แล นั้นเกิด นี่เกิด และคำสร้อยท้ายบทของร่ายโบราณ จะใช้คำว่า บารนี้

ลักษณะบังคับคำนำ ปรากฏเฉพาะร้อยกรองประเภทกลอนเท่านั้น คำนำ หมายถึง ถ้อยคำที่ปรากฏในวรรคแรก (วรรคสดับ) ของกลอนบทละคร กลอนเสภา กลอนสักวา กลอนดอกสร้อย หรือปรากฏในวรรคสอง (วรรครับ) ของกลอนนิราศ เพื่อบอกให้รู้ว่าเริ่มเปิดเรื่อง ขึ้นตอนใหม่ ขึ้นบทใหม่ คำนำบางคำยังช่วยบอกประเภทของกลอนด้วย คำนำที่มีใช้ได้แก่มากจะกล่าวบทไป, เมื่อนั้น, บัดนั้น ในกลอนบทละคร ครานั้น ในกลอนเสภา สักวา ในกลอนสักวา ใช้คำซ้ำโดยมี เอ๋ย แทรกอยู่ เช่น แมวเอ๋ยแมวเหมียว ในกลอนดอกสร้อย ใช้ นิราศ ในกลอนนิราศ

ลักษณะบังคับเสียงวรรณยุกต์ ปรากฏในร้อยกรองประเภทกลอนเท่านั้น การบังคับเสียงวรรณยุกต์จะเน้นเฉพาะ คำทำยวรรค ทุกวรรค ซึ่งแต่เดิมนั้นเรื่องของเสียงวรรณยุกต์มีเพื่อช่วยให้บทร้อยกรองไม่เพราะ แต่ต่อมาพบว่า เมื่อใดที่ผู้แต่งใช้คำที่มีเสียงวรรณยุกต์ ซึ่งผู้รู้กำหนดว่า ไม่นิยม หรือไม่ควร ในบทกลอนก็จะทำให้บทกลอนนั้นอ่านแล้วไม่เพราะหรือมีเสียงเพี้ยนไป จึงได้มีผู้กำหนดไว้ว่า เสียงวรรณยุกต์ทำยวรรคของกลอน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการแต่งกลอน หากแต่งผิดไปจากที่แบบแผนว่าไว้ ก็จะต้องแต่งกลอนผิดแบบรูปด้วย ข้อบังคับของเสียงวรรณยุกต์ทำยวรรคในกลอน มีดังนี้

คำสุดท้ายของวรรคระดับ **ไม่นิยม** ใช้คำที่มีเสียงสามัญ เสียงอื่นใช้ได้

คำสุดท้ายของวรรครับ **ไม่ควร** เป็นเสียงสามัญ **นิยม** เสียงจัตวา และมักใช้คำที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรสูง หรือคำที่มีรูปวรรณยุกต์

คำสุดท้ายของวรรครอง **นิยม** เสียงสามัญ อาจใช้เป็นเสียงตรีก็ได้ แต่ไม่ควรให้เป็นเสียงเดียวกับวรรครับในบทเดียวกัน

คำสุดท้ายของวรรคส่ง **ไม่ควร** ใช้เสียงจัตวา **นิยม** ใช้เสียงสามัญเป็นพื้น

สรุปได้ว่า ลักษณะบังคับต่าง ๆ นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับรูปแบบของคำประพันธ์แต่ละชนิด

1.5 องค์ประกอบแห่งความงามของร้อยกรอง

บทร้อยกรองที่ได้รับการยกย่องว่างาม คือมีความไพเราะและความซาบซึ้งประทับใจนั้น ย่อมประกอบด้วยคุณสมบัติหลายประการ ซึ่ง สิทธา พิณภูวดล และประทีป วาทิกทินกร (2522: 82-91) เสนอไว้ดังนี้

1. คำที่เลือกสรรใช้ ต้องเป็นคำที่มีความหมายลึกซึ้งสะท้อนอารมณ์หรือสูงส่งมีสง่าด้วยรูปและเสียงเป็นพิเศษ

2. เสียงเสนาะ เป็นสิ่งที่จะทำให้ร้อยกรองงดงามในความรู้สึกของผู้อ่าน ทั้งนี้เสียงเสนาะจะเกิดสัมผัส ลีลาจังหวะ การเลียนเสียงธรรมชาติ การเล่นคำ เป็นต้น

3. ความหมายอันลึกซึ้งกินใจ อันอาจเกิดจากการใช้กวีโวหาร การอุปมาอุปไมย การใช้สัญลักษณ์การกล่าวเกินจริง มีการสร้างภาพพจน์ด้วยการพรรณนาอย่างตรงไปตรงมา หรือให้มีการตีความ การบรรยายให้เห็นภาพการเคลื่อนไหวไปตามบทบาท นอกจากนี้ควรมีการเสนอความคิดที่แปลกใหม่ แสดงภูมิปัญญา มีการสะท้อนความรู้สึกและสร้างบรรยากาศให้เกิดขึ้นได้

วราภรณ์ บำรุงกุล (2537: 25-28) กล่าวถึงเสียงเสนาะในบทร้อยกรองไว้ดังนี้

เสียงเสนาะในบทร้อยกรอง เป็นองค์ประกอบหนึ่งของ สุนทรียรสในบทร้อยกรอง ซึ่งมีด้วยกัน 5 ประการ คือ คำที่เลือกสรรใช้เฉพาะภาษา กวี เสียงเสนาะ ความหมายอันลึกซึ้งกินใจ การสร้างภาพพจน์ และการเสนอความคิด

จากการศึกษาเรื่องลักษณะบังคับของร้อยกรอง ทำให้เห็นว่าเสียงเสนาะในบทร้อยกรองนั้นอาจเกิดจากสิ่งต่อไปนี้คือ การเล่นสัมผัสใน การเล่นเสียงหนักเบา การเล่นรูปและเสียงวรรณยุกต์ การเล่นเสียงพยัญชนะ การเล่นคำ และการใช้สร้อยคำ

1. การเล่นเกมสัณฐาน ซึ่งเล่นได้ทั้งสัณฐานสระและสัณฐานอักษรหรือสัณฐานพยัญชนะ
 สัณฐานสระ การเล่นเกมสัณฐานสระภายในวรรคเดียวกัน เพื่อให้ร่ายกรองเกิดเสียงเสนาะนั้น
 กวีโบราณได้วางแบบสัณฐาน และเรียกชื่อต่างๆ ไว้ ดังที่ เปลื้อง ณ นคร (2517: 18-19) และ
 นิรันดร์ นวมารค (2509: 7-11) กล่าวไว้โดยสรุปได้ดังนี้

คำเคียง มีสัณฐานชิดกันสองตัว เช่น จะเปรียบสองปองปานกันดาราตา

คำเทียบเคียง มีสัณฐานชิดกันสามตัว เช่น จะขอพบชาติหน้าใหม่ให้ได้ถนอม

คำแทรกเคียง มีสัณฐานหนึ่งคู่อยู่กลางวรรค และมีคำอื่นแทรกกลางอยู่หนึ่งคำ
 เช่น แม่เป็นนารีผลวิมลจันทร์

คำเอกเทียม มีสัณฐานหนึ่งคู่อยู่ปลายวรรค และมีคำอื่นแทรกกลางอยู่หนึ่งคำ
 เช่น ไม่สมมาตรเหมือนที่คาดคะเนฟัง

สัณฐานพยัญชนะ การเล่นเกมสัณฐานพยัญชนะภายในวรรคเดียวกัน เพื่อให้ร่ายกรอง
 เกิดเสียงเสนาะนั้น กวีโบราณได้วางแบบสัณฐาน และเรียกชื่อต่างๆ ไว้ ดังที่ เปลื้อง ณ นคร
 (2517: 18-19) และนิรันดร์ นวมารค (2509: 7-11) กล่าวไว้โดยสรุปได้ดังนี้

สัณฐานพยัญชนะมีชื่อเรียกว่า คำคู่ เทียบคู่ เทียมทรุ เทียบทรุ ทบคู่ แทรกคู่ และ
 แทรกทรุ ดังนี้

คำคู่ มีสัณฐานชิดกันสองคำ เช่น เหมือนมาโลมโลกให้อาลัยลาน

คำเทียบคู่ มีสัณฐานชิดกันสามคำ เช่น ผุดผ่องผาดพิงพิงพินิจพวง

คำเทียบทรุ มีสัณฐานชิดกันสี่คำ เช่น เสียงจิ้งหรีดหวีดแว่ววิเวกใจ

คำเทียบทรุ มีสัณฐานชิดกันห้าคำ เช่น พี่จำใจจำจากเจ้าพรากมา

คำทบคู่ มีสัณฐานสองคู่ชิดกัน เช่น เสียตายดวงพวงพุ่มโกสมสงวน

คำแทรกคู่ มีสัณฐานโดยมีคำอื่นหนึ่งคำ เช่น ดังเทียนดับวับเดียวประเดี๋ยวใจ

คำแทรกทรุ มีสัณฐานโดยมีคำอื่นแทรกสองคำ เช่น สักคำน้อมมิให้แห่งระแวงโสด

2. การเล่นเกมเสียงหนักเบา เสียงหนักเบา หรืออาจเรียกว่า คำครูลุ ที่ปรากฏในวรรค
 เดียวกัน จะช่วยให้เกิดเสียงเสนาะขึ้นได้ ดังที่กวีโบราณวางแผนสัณฐาน และเรียกชื่อไว้ตามที่
 เปลื้อง ณ นคร (2517: 19) และนิรันดร์ นวมารค (2509: 7-10) กล่าวโดยสรุปว่า

การใช้เสียงหนักเบามาช่วยให้ร่ายกรองมีเสียงไพเราะเสนาะขึ้น มีเรียกชื่อ ดังนี้คือ
 วิกัป หิรจักร พาหิรจักร สังขะ วิสังขะ

วิกัป มีเสียงหลุแฝงหน้าคำ เช่น สงาน จวี ถนอม

หิรจักร มีเสียงหลุแฝงกลางคำ เช่น เบญจลักษณ์ วาสนา

พาหิรจักร มีเสียงหลุแฝงอยู่หลังคำ เช่น พักตร พจน อินทร

สังขะ มีเสียงหลุอักษรเดียวกันแฝงอยู่ข้างหน้าคำสองคำชิดกัน เช่น ละมุน
 ละม่อม สะดุ้งสะตึ้ง

วิสังขะ มีเสียงหลุต่างอักษรแฝงอยู่หน้าคำสองคำชิดกัน เช่น กากิพังคตีสองถ้อย

3. การเล่นรูปและเสียงวรรณยุกต์ รูปและเสียงวรรณยุกต์ที่จะช่วยให้เกิดเสียงเสนาะเป็นดังนี้ การเล่นรูปวรรณยุกต์ กวีโบราณได้วางแบบสัมผัสและเรียกชื่อการเล่นรูปวรรณยุกต์ไว้ ดังที่เปลื้อง ณ นคร (2517: 19) และนิรันตร นวมารค (2509: 7-10) กล่าวโดยสรุปไว้ดังนี้

ละลอกทับ ใช้คำมีรูปวรรณยุกต์เอกหรือรูปวรรณยุกต์โทที่ท้ายวรรคหรือวรรครอง
เช่น เพ็งจะได้รู้จักรักนงนุช กรรมโดยดุษฎีให้พราภามาจากหน้า
เผ่าติดตามนฤมลทนต์ฝ่า โอแก้วตาอยู่ไหนไม่เห็นเลย

การเล่นเสียงวรรณยุกต์ การเล่นเสียงวรรณยุกต์จะช่วยให้อรรถกถามีเสียงไพเราะเสนาะขึ้น ดังเช่นการกำหนดเสียงวรรณยุกต์ ที่คำท้ายวรรคทุกวรรคของบทกลอน ซึ่งถ้าผู้แต่งเลือกคำมาใช้ได้ตรงตามที่มีแบบแผนกำหนดไว้ ร้อยกรองบทนั้นก็จะมีเสียงไพเราะยิ่งขึ้น การกำหนดเสียงวรรณยุกต์ของกลอนนี้ ต่อมากลายเป็นลักษณะบังคับไปนั้นคือถ้าไม่ทำตามแบบแผนก็จะถือว่าแต่งผิดกฎไปด้วย

สำหรับการเล่นเสียงวรรณยุกต์ในโคลงนั้น ถือว่าเป็นการช่วยสร้างเสียงเสนาะมีที่ซึ่งคำนึงถึงเสียงวรรณยุกต์ดังนี้

1. ให้คำที่ 7 บาทที่หนึ่ง คำที่ 5 บาทที่สอง และคำที่ 5 ของบาทที่สาม คำใดคำหนึ่งเป็น “เสียงสูง” จะทำให้ไพเราะขึ้น

2. คำจบบท นิยมใช้เสียงจัตวาหรือสามัญ 2 เสียงเท่านั้น เพราะคำจบบทจะต้องอ่านเอื้อนลากเสียงยาว จึงจะไพเราะ

3. การเล่นเสียงพยัญชนะ มีการเล่นเสียงพยัญชนะของคำที่อยู่ต่างวรรคกัน ซึ่งจะช่วยสร้างเสียงเสนาะให้เกิดแก้อรรถกถานั้น ซึ่งการเล่นเสียงพยัญชนะลักษณะนี้ กวีโบราณได้วางแบบสัมผัสและเรียกชื่อ ดังที่เปลื้อง ณ นคร (2517: 19) และนิรันตร นวมารค (2509: 7-11) กล่าวโดยสรุปไว้ดังนี้

นิสัย (นิสสัย) ใช้พยัญชนะต้นของคำสุดท้ายในวรรคหน้า เป็นตัวเดียวกับพยัญชนะต้นของคำแรกในวรรคต่อไป เช่น

ผืนวิโยคโศกเศร้าเข้าในห้อง เห็นแท่นทองที่ประทมภิรมย์สงวน

นิสิต (นิสสิต) ใช้พยัญชนะต้นของคำสุดท้ายในวรรคหน้า เป็นตัวเดียวกับคำที่สองของวรรคถัดไป เช่น

ให้ปลาบปลื้มมิได้ลืมลละอาลัย คิดแล้วให้หวนซ้ำระกำทรวง

4. การเล่นคำ การเล่นคำตามที่กวีโบราณวางแบบสัมผัสและเรียกชื่อไว้ ดังที่เปลื้อง ณ นคร (2517: 19) และนิรันตร นวมารค (2509: 7-11) กล่าวโดยสรุปไว้ดังนี้

ยมก ใช้คำเดียวกันซ้ำสองครั้ง เช่น “ไม่ควรควรหรือมาร้างนิราลัย”

ยติภังค์ ใช้คำในวรรคหน้าเกี่ยวคาบกับคำในวรรคหลัง เช่น

ครั้นแลดูสุริยแสงก็แดงดัง หนึ่งน้ำครึ่งคร่ำฟ้านภาลัย

5. การใช้คำสร้อยหรือสร้อยคำ คำสร้อยที่ช่วยสร้างเสียงเสนาะ มี 2 ลักษณะ คือ คำสร้อยท้ายบาท ซึ่งได้แก่ คำสองคำอยู่ในตอนท้ายของบาทที่หนึ่งและบาทที่สามของโคลงสี่ด้น และโคลงสี่สุภาพ คำสร้อยดังกล่าวนี้ช่วยให้ใจความในบาทนั้นครบถ้วน และยังช่วยให้มีเสียงไพเราะด้วยคำสร้อยสลับรรทัด ซึ่งได้แก่ คำสองคำที่อยู่ท้ายวรรคทุกวรรคของร้อยโบราณ และอยู่ท้ายวรรคทุกวรรค ยกเว้นสามวรรคสุดท้าย ของร้อยสุภาพ สร้อยสลับรรทัดมักจะใช้ คำว่านะพี้ แลนา เช่น เจ็บเพื่อเหลือแผ่นดิน นะพี้ หลากกระบิลในแหล่งหล้า นะพี้ และ ณ ท้นไดอาบ แลนา ยกถ้วยชุมมิช้ำ แลนาขลย ออกมาที่หะชัน แลนา ฐ ก็สรวลสันต์ก็กกก้อง เสร็จกิจสัมฤทธิ์ต้อง จิตไท่ปองประสงค์

สรุปได้ว่าความงามของร้อยกรอง คือความซาบซึ้งและประทับใจนั้น ขึ้นอยู่กับ การเลือกใช้คำ เสียง และความหมาย ที่มีความไพเราะ ด้วยสัมผัสอันงดงาม

1.6 ภาษาที่ใช้ในร้อยกรอง

ภาษาที่ใช้ในการเขียนร้อยกรองนั้น มีลักษณะที่แตกต่างจากภาษาที่ใช้ในการเขียนร้อยแก้ว ฐปะนีย นาคทรพ (2532: 144) กล่าวว่า ภาษากรมีลักษณะเด่น คือ

1. ทำให้เกิดความรู้สึกและเห็นภาพได้ ตามจินตนาการของกวี
2. มีเสียงและจังหวะจุดดนตรี ทำให้เกิดความไพเราะชวนให้เพลิดเพลิน
3. ให้ความคิดที่ลึกซึ้ง
4. ก่อให้เกิดความสะเทือนอารมณ์

ส่วนภาษาร้อยกรองที่เหมาะสมสำหรับเด็กนั้น หทัย ดันหยง (กิฟลี วรรณย์. 2535: 34; อ้างอิงจาก หทัย ดันหยง. 2529: 116) เสนอว่า

1. ใช้คำง่าย ๆ แต่คล้องจองเป็นหลัก
2. ใช้แบบแผนกวีนิพนธ์อย่างง่าย เช่น กลอนสั้น ๆ กลอนบทดอกสร้อย กลอน 6 ภาพยานี 11 ภาพยสุรางคนางค์ แต่ไม่ควรใช้โคลงฉันท์ กลกลอน กลโคลง สำหรับกลอนแปดนั้น ใช้กับเด็กเล็ก ๆ อาจมีห้วงยาวเกินไป แต่เด็กโตใช้ได้ดี

3. คำคล้องจองนั้นไม่เคร่งครัดข้อบังคับ แต่เอาพลังความหมายที่ชัดเจน ถ้อยคำเพราะพริ้ง ฟังเข้าใจง่ายเป็นหลัก

4. ร้อยกรองมักใช้ภาษาลากเข้าสัมผัส ทำให้ความหมายพื้นเพื้อน เบี่ยงเบนหรือสับสน เมื่อเป็นเช่นนั้นก็ไม่ควรใช้ภาษาร้อยกรอง หันไปใช้ร้อยแก้วจะดีกว่า

5. ภาษาร้อยกรองไม่ควรยาวเกินไป สามารถอ่านจบภายใน 15-20 นาที ก็นับว่าใช้เวลาแล้ว

สรุปได้ว่า ภาษาที่ใช้ในร้อยกรองนั้น ควรเป็นภาษาที่เรียบง่าย มีความหมายลึกซึ้งให้ความคิด มีสัมผัสคล้องจองตามรูปแบบของคำประพันธ์ และเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน

1.7 การแต่งคำประพันธ์หรือเขียนบทร้อยกรอง

อัมพร สุขเกษม (2520: 32-33) ได้กล่าวถึงข้อควรปฏิบัติในการเขียนบทร้อยกรองไว้ดังนี้

1. เขียนให้ตรงตามที่ตั้งใจไว้ หรือถ้าเป็นหัวข้อที่ผู้อื่นตั้งให้เขียน ก็ต้องตีความและเขียนให้ตรงตามที่เขากำหนดให้
 2. เขียนให้ถูกต้องตามลักษณะบังคับร้อยกรองแต่ละประเภท แต่ละชนิด
 3. ดำเนินเรื่องให้สอดคล้อง เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือที่เรียกว่า ดำเนินเรื่องมีเอกภาพ
 4. ระมัดระวังการใช้ถ้อยคำ เช่น อย่าใช้คำซึ่งเดิมสระอื่นเข้าไปโดยไม่มีความหมายหรือตัดศัพท์ผิด
 5. เขียนข้อความให้กระชับรัดกุมและได้เนื้อหาสาระ คือไม่ใช่ข้อความที่มีคำซ้ำอย่างฟุ่มเฟือย
 6. ใช้คำให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและลักษณะของร้อยกรอง
 7. ใช้สำนวนภาษาให้ถูกต้องตรงตามความหมาย พยายามหลีกเลี่ยงสำนวนภาษาที่ไม่ทราบความหมายแน่ชัด
 8. สอดแทรกความคิดดีๆ และแปลกใหม่ที่เป็นตนเองลงในบทร้อยกรอง พยายามหลีกเลี่ยงความคิดหรือเนื้อเรื่องที่ใครๆ ก็พูดกันจนเป็นธรรมดาสามัญไปแล้ว คือต้องมีความคิดริเริ่มเป็นตัวของตัวเองตามสมควร
 9. ขัดเกลาถ้อยคำสำนวนและเนื้อหาให้ไพเราะราบรื่น ก่อให้เกิดความประทับใจแก่ผู้อ่าน พยายามทำให้ร้อยกรองที่แต่ง มีลักษณะต่างๆ ดีพร้อม ทั้งด้านการใช้ถ้อยคำ สัมผัส ส่วนเนื้อหาควรจะน่าสนใจหรือมีลักษณะเร้าความคิด อารมณ์ และจินตนาการ
- เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ (2527: 37) กล่าวถึง การเขียนบทร้อยกรองหรือคำประพันธ์ว่าจะขึ้นอยู่กับ

1. ความรู้สึกของผู้เขียนที่เป็นอิสระ
2. การมีจิตสำนึกที่ถูกต้อง
3. การมีเสรีภาพจากภายนอกและสิ่งที่แวดล้อม

จำง แซ่ตั้ง (2533: 61) เสนอความเห็นว่าการเขียนบทกวีนั้น เนื้อหาที่เขียนเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าเขียนแต่เรื่องราวเนื้อหาที่ฟุ่มเฟือย ไร้สาระ ไม่สร้างเสริมปัญญาของตนและของผู้อื่น ก็จะไม่มีความหมายอันใดแก่บทกวีที่สร้างสรรค์ขึ้น

ศิวากานท์ ปทุมสูตร (2533: 92-93) กล่าวถึงบทกวีที่สร้างสรรค์ว่าควรมีลักษณะในการเขียนดังนี้

1. ลักษณะทางเนื้อหาสาระเนื้อหาเป็นสากล มีโลกทัศน์กว้างไกล สร้างความในจิตวิญญาณแก่ผู้อื่น เสนอมุมมองที่แปลกใหม่หรือลึกซึ้งกว่าธรรมดา สื่อสะท้อนความจริงอย่างเที่ยงธรรมไม่ลอกเลียนผู้อื่น

2. ลักษณะทางวรรณศิลป์ สำนวนภาษาเป็นธรรมชาติ ใช้คำและความหมายเหมาะสมกับเนื้อหา โวหารลุ่มลึก แหลมคม กระบสผัสผัสใจ จังหวะกระบวนกาการนิพนธ์งดงามถูกต้องตามฉันทลักษณ์

สรุปได้ว่า การเขียนบทร้อยกรอง ควรเขียนให้ตรงตามวัตถุประสงค์ และถูกต้องตามฉันทลักษณ์ มีเอกภาพ รู้จักเลือกถ้อยคำที่มีความหมายตรงกับเนื้อเรื่อง ไม่ใช้คำฟุ่มเฟือย สามารถสื่อความคิดได้ลึกซึ้งตรึงใจและส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ผู้อ่าน

1.8 การสอนแต่งคำประพันธ์ หรือเขียนร้อยกรอง

การสอนให้เด็กเขียนร้อยกรองนั้นครูจะต้องคำนึงถึงหลักการด้านต่างๆ หลายด้าน ทั้งด้านเจตคติ ความสนใจ และความเหมาะสมกับวัยของเด็ก บาวเวอร์ส (Bowers. 1957: 102) ได้กล่าวถึงลักษณะของบทร้อยกรองที่เด็กสนใจและแนวทางของครูในการสอนไว้ดังนี้

1. เด็กจะชอบและสนใจบทร้อยกรองที่ให้จังหวะหนักแน่น ใช้คำง่าย ๆ ธรรมดา ๆ เป็นคำที่คุ้นเคย แต่ให้ความรู้สึก เสียง และภาพพจน์ที่ชัดเจน
2. เด็กจะชื่นชอบบทร้อยกรองที่สอดคล้องอารมณ์ขัน และจดจำได้ดี ดังนั้นในการสอนเขียนคำประพันธ์ชนิดร้อยกรองที่จะให้เด็กมีความสุขและความมั่นใจ ครูจึงควรให้เด็กเขียนเรื่องที่ขบขันก่อนเพื่อเป็นการจูงใจ
3. เด็กจะชื่นชอบบทร้อยกรองที่ให้เรื่องราวที่ประสมประสานระหว่าง เรื่องจริงและเรื่องนิทานที่แปลกไปจากความจริง
4. เด็กจะชอบเขียนบทร้อยกรองที่เกี่ยวข้องกับตัวเขา และมักจะแสดงความรู้สึกนึกคิดตามประสาเด็ก เรื่องที่จะนำมาให้เด็กเขียนจึงควรเป็นเหตุการณ์ต่างๆ ตลอดจนเรื่องราวที่เกิดขึ้นรอบๆ ตัวเขาเอง

นิตยา ไพบุลย์ (2547: 26) กล่าวถึงแนวการจัดกิจกรรมการสอนเขียนร้อยกรองไว้ว่า ผู้สอนควรที่จะให้นักเรียนคุ้นเคยกับฉันทลักษณ์ของคำประพันธ์แต่ละประเภท เมื่อมีโอกาสผู้สอนต้องฝึกให้นักเรียนเขียนบทร้อยกรองอยู่เสมอ

รัชณี ศรีไพรวรรณ (2529: 633-634) กล่าวถึง กิจกรรมที่ปูพื้นฐานการเขียนบทร้อยกรองว่า ควรเริ่มจากกิจกรรมที่ง่าย ๆ ไปหากิจกรรมที่ยากกิจกรรมนั้นจะต้องสนุกสนาน น่าสนใจ เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก เป็นกิจกรรมที่ทำทลายความคิด ความสามารถของเด็ก และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาให้มากที่สุด

บันลือ พุทธะวัน (2533: 83–84) กล่าวถึงแนวการส่งเสริมการเขียนหรือการร้องว่า ควรให้เป็นไปตามความสนใจของเด็ก เพราะเด็กบางคนอาจจะไม่มีความสามารถในด้านนี้ จึงไม่ควรบังคับแต่ควรส่งเสริมให้เป็นไปตามความสนใจของผู้เรียน คือ กิจกรรมที่ควรส่งเสริม ได้แก่ การเล่นต่อคำสัมผัส ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เด็กชอบอยู่มาก จึงควรจัดให้เล่นสลับกับการเรียนวรรณคดีประเภทร้อยกรอง สอนให้รู้จักถอดคำประพันธ์ ซึ่งเน้นให้เห็นความสำคัญและรสไพเราะของบทประพันธ์ที่กวีสามารถเลือกถ้อยคำมาใช้ได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมการท่องคำประพันธ์หรือบทร้อยกรองที่มีความไพเราะ

สรุปได้ว่าการสอนแต่งคำประพันธ์นั้น ควรสอนให้เด็กใช้คำง่าย ๆ ธรรมดา แต่มีความหมาย เขียนเรื่องที่ใกล้ตัวเด็กและน่าสนใจ

1.9 ประวัติความเป็นมาของกลอน

กลอนน่าจะจะมีมาแล้วตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แต่ยังหาวรรณคดีประกอบเป็นหลักฐานไม่ได้แน่ชัด เพียงแต่มีแง่คิดว่าถ้ากลอนเริ่มมีในสมัยหลัง คือสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศแล้ว กลอนพัฒนาได้อย่างรวดเร็วน่าพิศวง และที่เชื่อกันว่ากลอนน่าจะเริ่มมีในสมัยอยุธยาตอนปลาย คือในแผ่นดินพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ แล้วค่อยเฟื่องฟูขึ้นเป็นลำดับจนเป็นที่นิยมกันมากมายในสมัยรัตนโกสินทร์ (วันเนาว์ ยูเด็น. 2532: 18)

ขจรศรี ชาดิกานนท์ (2540: 18) กล่าวว่ากลอนเกิดขึ้นในสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ก่อนหน้านั้นมีผู้เคยอ้างว่าพบพระราชนิพนธ์ จารึกอยู่ในพระราชวังลพบุรีเป็นกลอนยาวแต่ไม่มีหลักฐานอะไรมายืนยันให้เชื่อได้ว่าในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มีกลอน (แบบปัจจุบัน) เกิดขึ้นจริง ในหนังสือจินตตามณีของพระมหาราชครูมีเอ่ยถึงคำกลอนว่า กลอน อยู่หลายครั้ง แต่เอ่ยในความหมายว่าเป็นคำประพันธ์ที่มีลักษณะคล้องจอง สัมผัสกันจะเป็นคำประพันธ์ชนิดใดๆ ก็ได้ ถ้ามีลักษณะดังกล่าวจะเรียกว่ากลอนทั้งสิ้น ไม่ใช่กลอนอย่างที่เข้าใจกันในปัจจุบันนี้

ในสมัยก่อนคำว่า กลอน ก็มีความหมายเท่ากับกาพย์ เลยมีคำเรียกว่า กาพย์กลอน คือคำประพันธ์อะไรก็ได้ สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ประทานความเห็นไว้ว่า กลอนนั้นแต่งง่าย มักใช้แต่งลำนำสำหรับขับร้องกันอยู่แล้ว เห็นว่าเป็นของสำหรับแต่งกลอนปากตลาด ไม่สมควรจะใช้แต่งเรื่องสำคัญชั้นสูง

ความจริงพวกเพลงพื้นเมืองมีลักษณะใกล้เคียงเข้าไปในทางกลอนมากซึ่งล้วนใช้ร้อง กล่าวแก่กันมานานแล้ว จนน่าจะเข้าใจได้ว่ากลอนสักวาและกลอนดอกสร้อยนั้น คงเป็นต้นเค้าให้เกิดกลอนบทละครขึ้น ที่แรกคงร้องคนละครึ่งกล่าวแก่กัน ภายหลังจึงคิดเล่นเป็นเรื่องดังเช่นการเล่นลำตัดแรกๆ คนรำเป็นคนร้องเองภายหลังจึงคิดแต่งบทไว้ คนรำเป็นคนร้องเองภายหลังจึงคิดแต่งบทไว้ คนรำก็ร้องไปตามบทที่บอกให้ แล้วจึงมีทั้งคนร้องและลูกคู่ร้องด้วย ส่วนสักวาหรือดอกสร้อยนั้นคนแต่งคำ คนร้องเป็นคนละคนกัน คนแต่งจะส่งมาให้คนร้อง เพราะฉะนั้นคนร้องจึงต้องประดิษฐ์ทำนองร้องให้มีเอื้อนยืดจังหวะไว้ให้คนแต่งมีโอกาสดัดแปลงได้ทัน

ในกระบวนการร้อยกรองด้วยกัน กลอนนับว่าเป็นที่นิยมแต่งอ่านกันแพร่หลายมากกว่าร้อยกรองประเภทอื่นๆ

สรุปได้ว่ากลอนมีมาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แต่ยังหาวรรณคดีประกอบเป็นหลักฐานไม่ได้แน่ชัด และเริ่มมีปรากฏในสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ และวิวัฒนาการอย่างรวดเร็ว มาจนถึงปัจจุบัน ด้วยเป็นที่นิยมทั้งเขียนมากกว่าร้อยกรองประเภทอื่นๆ

1.10 ประเภทของกลอน

การจำแนกประเภทของกลอน ขึ้นอยู่กับ จุดมุ่งหมายที่จะนำมาใช้ และลักษณะการแต่งเป็นสำคัญ

ธนิต อยู่โพธิ์ (2514: 35) แบ่งกลอนออกเป็น 2 ชนิด คือกลอนสำหรับขับร้อง และกลอนสำหรับอ่าน ดังความโดยสรุปดังนี้

1. กลอนขับร้อง คือกลอนที่ใช้สำหรับร้อง หรือร้องส่งมโหรี ได้แก่ กลอนสักวา กลอนดอกสร้อย กลอนเสภา กลอนบทละคร กลอนเพลงไทย กลอนเพลงพื้นเมือง

2. กลอนเพลง ได้แก่กลอนที่ใช้สำหรับอ่านเป็นส่วนใหญ่ แต่อาจจะมีการขับร้องบ้าง ได้แก่ กลอนเพลงยาว กลอนนิราศ กลอนนิยาย และกลอนหก

กำชัย ทองหล่อ (2525: 574) กล่าวถึงประเภทของกลอนไว้ในหลักภาษาไทย โดยสรุปดังนี้

กลอนมี 3 ประเภท คือ กลอนสุภาพ กลอนลำนำ และกลอนตลาด

1. กลอนสุภาพ คือกลอนที่ใช้ถ้อยคำเป็นทำนองเรียบๆ แบ่งเป็น 4 ชนิด คือ กลอน 6 กลอน 7 กลอน 8 กลอน 9 กลอนสุภาพนับเป็นกลอนหลัก เพราะเป็นหลักของบรรดา กลอนทุกชนิด เข้าใจกลอนสุภาพเป็นอย่างดีแล้ว ก็จะเข้าใจกลอนอื่นได้โดยง่าย

2. กลอนลำนำ คือกลอนที่ใช้ขับร้องหรือสวด ให้มีทำนองต่างๆ แบ่งเป็น 5 ชนิด คือ กลอนละคร กลอนสักวา กลอนเสภา กลอนดอกสร้อย และกลอนขับร้อง

3. กลอนตลาด คือกลอนผสมหรือกลอนคละ ไม่กำหนดคำตายตัวเหมือนกลอนสุภาพ ในกลอนบทหนึ่งอาจมีวรรคละ 7 คำบ้าง 8 คำบ้าง 9 คำบ้าง คือเอากลอนสุภาพหลายชนิดมาผสมกันนั่นเอง เป็นกลอนที่นิยมใช้ ในการร้องแก้กันทั่วๆ ไป จึงเรียกว่า กลอนตลาด แบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ กลอนเพลงยาว กลอนนิราศ กลอนนิยาย กลอนเพลงปฐพีพากย์ สำหรับกลอนเพลงปฐพีพากย์ ได้แบ่งออกเป็น เพลงฉ่อย เพลงโคราชหรือเพลงตะวันออก เพลงเรือ เพลงชาวไร่ เพลงชาวนา เพลงแห่นาค เพลงพิชฐาน (อิษฐาน) เพลงเกี่ยวข้าว เพลงปรบไก่ เพลงพวงมาลัย

สรุปได้ว่า กลอนแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือกลอนสุภาพ กลอนลำนำ และกลอนตลาด

1.11 ลักษณะบังคับของกลอนสุภาพ

กุหลาบ มลลิกะมาส และวิพุธ โสภางค์ (2533: 135) กล่าวถึงลักษณะบังคับของกลอนสุภาพไว้ดังนี้ กลอนบทหนึ่งๆ มี 2 คำกลอน หรือ 4 วรรค วรรคหนึ่งๆ มีคำ 7-9 คำ ส่วนมากนิยมให้มี 8 คำ

วรรคที่ 1 เรียกว่า วรรคดับ

วรรคที่ 2 เรียกว่า วรรครับ

วรรคที่ 3 เรียกว่า วรรครอง

วรรคที่ 4 เรียกว่า วรรคส่ง

มีสัมผัสบังคับหรือสัมผัสนอก 3 แห่ง คือสัมผัสในบท 2 แห่ง และสัมผัสเชื่อมระหว่างบท 1 แห่งในกรณีที่เขียนมากกว่าหนึ่ง มีสัมผัสไม่บังคับคือสัมผัสสระภายในวรรค เพื่อความไพเราะรื่นหู และอาจมีสัมผัสอักษรเพื่อเน้นความไพเราะยิ่งขึ้น

กำหนดเสียงวรรณยุกต์ ในคำสุดท้ายของวรรคแต่ละวรรค คือ

วรรคที่ 1 คำสุดท้ายใช้เสียงสามัญ เอก โท ตรี จัตวาได้ แต่ไม่นิยมเสียงสามัญ

วรรคที่ 2 คำสุดท้ายห้ามใช้เสียงสามัญและตรี นิยมเสียงจัตวา

วรรคที่ 3 คำสุดท้ายใช้เสียงสามัญหรือเสียงตรี ห้ามใช้เสียงเอก โท จัตวา

วรรคที่ 4 คำสุดท้ายใช้เสียงสามัญหรือตรี ห้ามใช้เสียงเอก โท จัตวา นิยมใช้

เสียงสามัญ

1.12 เทคนิคหรือวิธีในการแต่งกลอน

ธนิธ อยู่โพธิ์ (2517: 26) อธิบายความหมายของกลอนไว้ว่า กลอน ในสมัยหนึ่งน่าจะมีความหมายรวมตลอดไป ในกรณี ในกวีนิพนธ์หรือบทร้อยกรองทุกชนิดดังได้กล่าวไว้ในลิลิต-พระลอ ว่า จักขอกล่าวกลอนพระลอ เลิศผู้ และเกลากกลอนกล่าวกกลการ กลกล่อม ใจนา แม้ลิลิตเองเราก็ยังมีคำเรียกเป็นกลอนชนิดหนึ่งว่า กลอนลิลิต แต่ต่อมาหรือโดยทั่วๆ ไป เรานำเอามาใช้เรียกกวีนิพนธ์แยกประเภทออกไป ดูเหมือนจะเป็นความหมายเพียงบทกลอนธรรมดาทั่วๆ ไป ไม่เกี่ยวกับโคลงและกาพย์

สิทธิ พิณิจวุฒล และคนอื่นๆ (2515: 378-379) ให้ความหมายของกลอนไว้ว่า ในสมัยก่อน คำว่า กลอน มีความหมายกว้าง คือหมายถึงคำประพันธ์ทุกชนิดแต่ในระยะปัจจุบันความหมายของคำนี้แคบลง หมายถึงแต่คำประพันธ์ประเภทหนึ่งโดยเฉพาะ

จากคำกล่าวของผู้รู้ข้างต้น ทำให้สรุปความหมายของ กลอน ไว้ดังนี้

1. สมัยโบราณเรียกคำประพันธ์ทุกชนิดว่า กลอน

2. ต่อมาใช้เรียกคำประพันธ์ชนิดหนึ่งว่า กลอน โดยเฉพาะ แต่ยังคงเรียก คำประพันธ์ในความหมายรวมๆ ว่ากลอนอยู่ และได้เปลี่ยนมาเรียกคำประพันธ์ประเภทต่างๆ (โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย) ว่า ร้อยกรอง ใน พ.ศ. 2485

วราภรณ์ บำรุงกุล (2542: 179-180) กล่าวถึงเทคนิคหรือกลวิธีในการแต่งกลอนไว้ว่า

1. กำหนดจุดมุ่งหมายก่อนว่าจะเสนอสิ่งใดแก่ผู้อ่าน ความคิด จินตนาการหรืออารมณ์แล้วเรียบเรียงเนื้อความออกมาเป็นวรรคๆ ให้แต่ละวรรคมีจำนวนคำตามกฎทางฉันทลักษณ์
2. หาคำมารับสัมผัสให้ถูกต้องตามกฎทางฉันทลักษณ์
3. เลือกคำที่มีเสียงวรรณยุกต์เหมาะสมมาใส่ เพราะถ้าใช้เสียงวรรณยุกต์ผิดจากนิยามหรือใช้เสียงวรรณยุกต์ที่ห้ามใช้ก็จะทำให้เสียงอ่านเพี้ยนหรือไม่ไพเราะ ซึ่งถือว่าเป็นการแต่งกลอนที่ผิดไปได้
4. เลือกหาคำที่เป็นสัมผัสสระและสัมผัสอักษรมาใช้ในแต่ละวรรค เพื่อสร้างเสียงไพเราะในบทกลอน
5. พยายามสรรหาคำมาใช้ให้ตรงกับความเป็นจริงที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อกับผู้อ่าน หาคำที่สร้างภาพพจน์แก่ผู้อ่านได้ก็จะเป็นการดี

สรุปได้ว่า เทคนิคที่ทำให้กลอนไพเราะ คือการรู้จักเลือกใช้คำสัมผัส ทั้งสัมผัสด้านเสียงสระและสัมผัสพยัญชนะ ตลอดจนรู้จักเลือกใช้คำที่มีความหมายสอดคล้องกับเรื่องที่แต่ง

2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

2.1 ความเป็นมาของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ในปี 1938 H.G.Wells ได้ตีพิมพ์ลงในหนังสือสารานุกรมที่ชื่อว่า World Brain ซึ่งเป็นแหล่งความรู้ ที่สมบูรณ์และมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล โดยได้รวบรวมองค์ความรู้ทุกอย่างที่เกิดขึ้นจากมันสมองของมนุษย์มาไว้ที่นี่ จากหนังสือชุดนี้ได้มีการนำแนวความคิดต่างๆ มาเรียบเรียงใหม่และก่อให้เกิดปรากฏการณ์ที่พลิกโฉมหน้าไปสู่การเป็นห้องสมุดดิจิทัล

ในปี 1945 Vannevar Bush ได้ตีพิมพ์บทความที่ชื่อว่า As We May Think ลงในวารสาร The Atlantic Monthly ซึ่งบุชได้ประมวลความคิดเกี่ยวกับ The Memory Extender หรือที่เรียกว่า Memex ซึ่งใช้เครื่องมือที่เรียกว่า Electro-mechanical Device ซึ่งสามารถบรรจุองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นในโลกโดยใช้เทคนิค Micro Reduction

ในปี 1968 Alan Kay จากบริษัท KayPro frame ซึ่งเป็นผู้ประดิษฐ์ในยุคแรกๆ ของ Portable PCs ได้ประดิษฐ์ cardboard จำลองให้แก่ the Dynabook ซึ่งเป็นคอมพิวเตอร์ที่มีจอภาพที่มีความละเอียดสูงมากในการดูข้อความซึ่งเคย เรียกมันว่า ซุปเปอร์กระดาษเหมือนและยังแนะนำว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นี้จะถูกเข้ามาแทนที่กระดาษในอนาคต

ในปี 1971 Michael Hart ได้ทำการบันทึกเอกสารเป็นครั้งแรกในรูปแบบของเอกสารฉบับเต็ม โดยเก็บลงในฐานข้อมูล และสามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้นได้ จากเครื่องคอมพิวเตอร์เมนเฟรมของมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ ต่อมาได้เกิดโครงการ กลูเตนเบิร์กขึ้น เพื่อพัฒนาไปสู่การจัดเก็บวรรณกรรมคลาสสิกไว้ในห้องสมุดและสามารถสืบค้นได้ทางอินเทอร์เน็ต

ในปี 1981 ได้จัดทำศัพท์สัมพันธ์ขึ้นคือ The Random House Electronic Thesaurus ซึ่งได้กลายมาเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เล่มแรกในโลกที่ใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

หลังจากนั้นอีก 2 ทศวรรษ และในวันที่ 29 มีนาคม 1999 บริษัท netLibraryTM ได้ประกาศว่าจะเปิดบริการหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ บนอินเทอร์เน็ต โดยสามารถใช้บริการได้ที่ www.netLibrary.com จากประกาศนี้ของบริษัท netLibrary ได้เปิดช่องให้ห้องสมุดและลูกค้าเข้ามาดูและสืบค้น รวมไปถึงการยืมหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ที่เป็นแหล่งทรัพยากรประเภทหนังสืออ้างอิงได้ทันทีทุกเวลา โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล และอินเทอร์เน็ตบราวเซอร์เป็นช่องทางในการสืบค้น

หลังจากช่วงนี้ ได้มีการพัฒนาความก้าวหน้าของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ไปอย่างรวดเร็วและสะดวกมากขึ้น โดยสามารถส่งข้อมูลโดยตรงไปยังผู้ใช้บริการได้เลย และในช่วงปี 1980-1990 ได้เกิดผลกระทบจากการตั้งเป้าหมายที่เป็นผู้ซื้อในตลาดหนังสือ ในระดับอุดมศึกษาขึ้น โดยคาดว่าจะมีนักศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายนั้นจะซื้อตำราหนังสือที่อยู่ในรูปของอิเล็กทรอนิกส์ และคาดว่าจะได้รับการต้อนรับในแต่ละภาคเรียนด้วยแต่สุดท้ายแนวความคิดในการซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ก็ค่อยๆ จางหายไปและเมื่อไม่นานมานี้ได้มีรูปแบบการบริการ ผ่านอินเทอร์เน็ตเกิดขึ้นโดยใช้ แอปพลิเคชันอินเทอร์เน็ต เช่น การใช้เว็บเพจเพื่อการนำเสนอในการอ่าน นอกจากนี้ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นช่องทางไปสู่ห้องสมุดทุกประเภทในการแสวงหาหนังสือที่มีในห้องสมุดเท่านั้น

2.2 ความหมายของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Book) หรือที่นิยมเรียกกันแพร่หลายว่า e-book เป็นนวัตกรรมใหม่ทางด้านการหนังสือ ห้องสมุด และเทคโนโลยีการศึกษา สำหรับทางวิชาชีพห้องสมุดแล้ว e - book จะเป็นพัสดุห้องสมุดยุคใหม่ที่เปลี่ยนจากรูปแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นหนังสือที่ผลิตจากการเขียนหรือพิมพ์ตัวอักษรหรือภาพกราฟิกลงบนแผ่นกระดาษ หรือวัสดุชนิดอื่นๆ เพื่อบันทึกเนื้อหาสาระในรูปตัวหนังสือ รูปภาพ หรือสัญลักษณ์ต่างๆ เช่นที่ใช้กันปกติทั่วไปจากอดีตถึงปัจจุบันเปลี่ยนมาบันทึก และนำเสนอเนื้อหาสาระทั้งหมดเป็นสัญญาณอิเล็กทรอนิกส์ในรูปสัญญาณดิจิทัลลงในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทต่างๆ เช่น แผ่นซีดีรอม ฟลอปปีดิสก์ หนังสือในระบบเครือข่ายหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์รูปแบบอื่นๆ ซึ่งรวมเรียกว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-book (จิระพันธ์ เดมะ. 2545: 1)

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) จะเป็นรูปแบบของหนังสือรูปแบบใหม่ในยุคต้นของสหัสวรรษนี้เป็นต้นไป ทั้งนี้ เพราะด้วยเหตุผลด้านบริบทความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องของเทคโนโลยีด้านข่าวสารอย่างทุกวันนี้ ส่งผลทำให้เชื่อได้ว่า แนวโน้ม ของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) ซึ่งนับวันจะยังมีการพัฒนาทั้งรูปลักษณะและความสามารถ และได้รับความนิยมจากมหาชนมากขึ้นซึ่ง จะเข้ามาแทนที่หนังสือที่เป็นสิ่งพิมพ์ปกติที่เคยมีบทบาทในการทำหน้าที่

บันทึก และถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้เขียนสู่ผู้อ่านมาช้านานนับหลายศตวรรษในภาคอย่างแน่นนอน ทั้งนี้เพราะหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นหนังสือที่นำเอาเทคโนโลยีของคอมพิวเตอร์ซึ่งมีศักยภาพครบถ้วน ทั้งทางด้าน การบันทึกและการนำเสนอการถ่ายทอดเนื้อหาสาระหรือองค์ความรู้ผู้อ่าน ในรูปของสัญญาณดิจิทัล ที่สามารถทำหน้าที่พื้นฐานเช่นเดียวกับหนังสือแบบเดิมเล่มดี ๆ ได้ทุกประการ และศักยภาพของคอมพิวเตอร์ด้านอื่นๆ สามารถบันทึกข้อมูลได้ในปริมาณมาก สามารถเรียกมาอ่าน ปรับปรุงแก้ไขได้ ทำสำเนาหรือโอนข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็ว เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบด้านอื่นๆ ที่จะช่วยให้ผู้อ่านสามารถปฏิสัมพันธ์กับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างกว้างขวาง ตลอดจนมี ศักยภาพด้านอื่นๆ อีกมากมายสนองความต้องการของผู้อ่าน ในขณะที่อ่านหนังสือ เป็นต้น คุณลักษณะดังกล่าวของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ทำให้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีศักยภาพสูงกว่าหนังสือปกติดหลายเท่า ซึ่งจะเป็น เหตุผลโดยรวมที่หนังสืออิเล็กทรอนิกส์จะเข้ามาแทนที่บทบาทหนังสือปกติดังได้กล่าวมาข้างต้น

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อสำเร็จรูปยุคใหม่ ชนิดหนึ่งที่มีการจัดระบบการนำเสนอเนื้อหาและกิจกรรมเสริมการเรียนรู้เป็นอย่างดี ผู้อ่านสามารถอ่านและเรียนรู้ เนื้อหาสาระในเล่มได้ตามความสนใจและความแตกต่างของแต่ละบุคคล มีการเปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้ฝึกทักษะแบบฝึกหรือข้อคำถามสำหรับผู้อ่านหรือผู้เรียนสามารถตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตนด้วยตนเองจากโปรแกรมที่มีในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

กลุ่มพัฒนาสื่อเทคโนโลยี ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ (ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ว่า หมายถึง หนังสือหรือเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ที่ผู้อ่านสามารถอ่านผ่านทางอินเทอร์เน็ต หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์พกพาอื่นๆ ได้สำหรับหนังสือ หรือเอกสารอิเล็กทรอนิกส์นี้ จะมีความหมายรวมถึงเนื้อหาที่ถูกดัดแปลง อยู่ในรูปแบบที่สามารถแสดงผลออกมาได้ โดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์แต่ก็ให้มีลักษณะการนำเสนอที่สอดคล้องและคล้ายคลึงกับการอ่านหนังสือทั่วๆ ไปในชีวิตประจำวัน แต่จะมีลักษณะพิเศษ คือ สะดวกรวดเร็วในการค้นหา และผู้อ่านสามารถอ่านพร้อมๆ กันได้โดยไม่ต้องรอให้อีกฝ่ายส่งคืนห้องสมุด เช่นเดียวกับหนังสือในห้องสมุดทั่วๆ ไป

กำธร บุญเจริญ (2550: 53) ได้สรุปกล่าวว่า e – book หรือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นการสร้างหนังสือให้อยู่ในรูปสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้คอมพิวเตอร์ในการนำเสนอ ซึ่งสามารถนำเสนอทั้งที่เป็นแบบตัวอักษรและภาพ

กิตานันท์ มลิทอง (2536: 12) ได้กล่าวว่า e – book หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงลงบนสื่อบันทึกด้วยระบบดิจิทัล เช่น ซีดีรอม หรือหนังสือที่พิมพ์ลงบนสื่อบันทึกด้วยระบบดิจิทัลแทนที่จะพิมพ์ลงบนกระดาษเหมือนสิ่งพิมพ์ธรรมดา

ปัญญา เปรมปรีดี (2544: 45) ได้กล่าวว่า e-book คือเอกสารสิ่งพิมพ์เข้าเครื่องคอมพิวเตอร์เอาไว้ มีลักษณะทั่วไปเป็นแฟ้มข้อมูลอย่างหนึ่งที่จะจัดรูปให้เป็นเอกสาร HTML หรือเว็บเพจที่เรียกดูได้โดยเบราเซอร์ของระบบอินเทอร์เน็ต

จิระพันธ์ เดมะ (2545: 1) ได้กล่าวว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-book จะเป็น พัสตูล่องสมุดยุคใหม่ ที่เปลี่ยนจากรูปแบบดั้งเดิมซึ่งเป็นหนังสือที่ผลิตจากการเขียนหรือพิมพ์ ตัวอักษรหรือภาพกราฟิกลงในแผ่นกระดาษ หรือวัสดุชนิดอื่นๆ เพื่อบันทึกเนื้อหาสาระในรูป ตัวหนังสือ รูปภาพหรือสัญลักษณ์ต่างๆ เช่นที่ใช้กันปกติทั่วไปจากอดีตถึงปัจจุบันเปลี่ยนมาเป็น บันทึกและนำเสนอ เนื้อหาสาระทั้งหมดเป็นสัญญาณอิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบสัญญาณดิจิทัลลงใน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทต่างๆ เช่น แผ่นซีดีรอม ปาล์มบุค

ประภาพรรณ หิรัญวัชรพฤกษ์ (2545: 43) ได้นิยามไว้ว่า e-book เป็นหนังสือ อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งต้องอาศัยเครื่องมือในการอ่านหนังสือประเภทนี้คือฮาร์ดแวร์ อาจเป็นเครื่อง คอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์พกพาอื่นๆ พร้อมติดตั้งระบบปฏิบัติการหรือซอฟต์แวร์ ที่สามารถอ่านข้อความต่างๆ เช่น ออแกไนเซอร์แบบพกพา เป็นต้น สำหรับการดึงข้อมูล หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ที่อยู่บนเว็บไซต์ ที่ให้บริการทางดำนนี้ มาอ่าน โดยใช้วิธีการดาวน์โหลด ผ่านทางอินเทอร์เน็ตเป็นส่วนใหญ่แต่ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของชนิดของไฟล์ บางประเภทที่ไม่ สามารถอ่านข้อมูลได้ จึงมีการแก้ปัญหาโดยนำซอฟต์แวร์บางตัวมาช่วยในการอ่านข้อมูลจาก หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ คือ ซอฟต์แวร์ที่ใช้อ่านข้อมูลจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์และซอฟต์แวร์ที่ใช้เขียนข้อมูลออกมา เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

พิชญ์ วิมุกตะลพ (2538: 214) ได้กล่าวว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง หนังสือ เล่มที่ถูกดัดแปลงให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ผู้อ่านสามารถอ่านข้อมูลได้จากจอคอมพิวเตอร์ มี ลักษณะข่าวสารเป็นแบบพลวัต หากต้องการปรับปรุงข้อมูลก็สามารถทำได้โดยดึงข้อมูลมาจาก อินเทอร์เน็ตหรือซีดีรอม หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีความสามารถในการทำไฮเปอร์เท็กซ์ ค้นหา ข้อความ ทำหมายเหตุประกอบและการทำสัญลักษณ์ใจความสำคัญ

ยีน ภูสุวรรณ และสมชาย นำประเสริฐชัย (2546: 51) ได้กล่าวว่า e-book หมายถึง การสร้างหนังสือหรือเอกสารในรูปแบบสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อใช้ประโยชน์กับระบบการเรียน การสอนบนเครือข่าย

ศักดา ศักดิ์ศรีพาณิชย์ (2549: ออนไลน์) ได้กล่าวถึง e-book ไว้ว่า e-book หรือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นคำเฉพาะที่ใช้สำหรับผลิตภัณฑ์ที่เป็นสิ่งพิมพ์ด้านอิเล็กทรอนิกส์ และมัลติมีเดีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลิตภัณฑ์ที่เป็นแผ่นงานข้อมูล เช่น ซีดีรอม และซีดีไอ และเป็นซอฟต์แวร์ที่อยู่ในรูปของดิสก์ขนาด 8 ซม.

สำนักงานบริการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2543) ได้ให้ความหมาย ของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ว่า หมายถึง หนังสือที่สามารถเปิดอ่านได้ในเครื่องคอมพิวเตอร์ ทั้ง แบบปาล์มทอป หรือพ็อกเก็ตคอมพิวเตอร์ หรือเทคโนโลยีที่เน้นเรื่องการพกพาติดตัวได้สะดวก เหมือนโทรศัพท์มือถือที่เรียกว่า Mobil ทำให้ระบบสื่อสารติดต่อผ่านอินเทอร์เน็ตได้ สามารถ ดาวน์โหลดผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้โดยไม่ต้องส่งหนังสือจริง

สุรศักดิ์ อรชุนกะ (2547: 6-10) ได้ให้ความหมายของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ว่า หมายถึง e-Book มาจากชื่อจริงคือ electronic book หรือหนังสือ ที่อยู่ในรูปแบบของไฟล์ ดิจิตอล ซึ่งสามารถเปิดอ่านด้วยคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น เครื่องปาล์ม พ็อกเก็ตพีซี หรือแม้แต่โทรศัพท์มือถือบางรุ่นได้ด้วย สามารถพกหนังสือ เป็นต้นๆ ติดตัวไปได้ตลอดเวลา วางเมื่อไหร่ก็สามารถดาวน์โหลดการ์ตูน หรือนิยายเรื่องโปรดขึ้นมาอ่านได้ทันที แต่ก่อนที่จะมี e-Book ให้เราอ่านกันจนเพลินแน่นอนว่าจะต้องมีใครบางคนคอยทำหน้าที่แปลงหนังสือ เล่มโตให้กลายเป็นไฟล์ดิจิตอล เพื่อทำเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้เราได้อ่านกัน

สุทิน ทองใส (2547: 46) กล่าวว่า e-book หรือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ คือ เอกสารที่มีขนาดเหมาะสม ซึ่งสามารถจัดเก็บเผยแพร่ หรือจำหน่ายได้ ด้วยอุปกรณ์และวิธีการ อิเล็กทรอนิกส์โดยผู้ใช้ สามารถอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นี้ผ่านทางหน้าจอคอมพิวเตอร์หรือ อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับอ่าน e-book ที่เรียกว่า e-book Reader

กลุ่มสตาร์ฟิลด์ (The Star Fileds Group. 2002) ได้ให้ความหมายของหนังสือ อิเล็กทรอนิกส์ว่า หมายถึง ไฟล์ที่บรรจุข้อมูลทั้งหมดเหมือนกับหนังสือแบบเล่มๆ สามารถดาวน์โหลดจากห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์มาเก็บไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์ของเราเองได้และบาง สถานการณ์สามารถแนบส่งไปพร้อมจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เพื่อวัตถุประสงค์การเรียนทางไกล และการส่งถ่ายข้อมูล

เบเกอร์ (Baker. 1922: 139) ได้กล่าวว่า e-book เป็นการนำเอาส่วนที่เป็นข้อเด่น ที่มีอยู่ในหนังสือแบบเดิม มาผนวกกับศักยภาพของคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีความสามารถในการ นำเสนอเนื้อหา หรือองค์ความรู้ในรูปแบบสื่อประสม เนื้อหาหลายมิติสามารถเชื่อมโยงทั้ง แหล่งข้อมูลจากภายในและจากเครือข่าย หรือแบบเชื่อมโยง และการปฏิสัมพันธ์รูปแบบอื่นๆ

แจ๊คสัน (Jackson: 2004) ได้ให้ความหมายของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ว่า หมายถึง หนังสือที่ค้นหาได้ในระบบออนไลน์หรือเก็บไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยส่วนมากอยู่ในรูปแบบ ของดิจิตอลของหนังสือแบบเดิมๆ แม้ว่าหนังสือบางเล่มจะมีเพียงรูปแบบดิจิตอล สามารถบรรจุ ตัวอักษร กราฟิก เสียง การเชื่อมโยงไปยังเล่มอื่น ส่วนประกอบด้วยสื่อประสม

ราว (Rao: 2004) ได้ให้ความหมายของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ว่า หมายถึง หนังสือ ที่บรรจุเนื้อหาที่มีไว้อ่านในรูปแบบดิจิตอล หรือหนังสือในรูปแบบไฟล์ดิจิตอล สามารถดูและ อ่านได้บนเครื่องคอมพิวเตอร์

เลียวนาร์ด (Leonard: 2004) ได้ให้ความหมายของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ว่า หมายถึง หนังสือที่มีรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถดูได้บนเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือ PDA หนังสือ อิเล็กทรอนิกส์สามารถดูได้ทุกๆ รูปแบบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ฮอว์คินส์ (Hawkin: 2000) ได้ให้ความหมายของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ว่า หมายถึง เนื้อหาของหนังสือที่ผู้อ่านหาซื้อได้ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ มีลักษณะคล้ายคลึงกับหนังสือที่ พิมพ์ออกมาเป็นเล่มๆ หรือสามารถบรรจุ เสียง ภาพวีดิทัศน์หรือเชื่อมโยงไปยังที่อื่นได้ในทันที สามารถอ่านได้ในขณะเชื่อมต่อกับเครื่องคอมพิวเตอร์แม้ว่า ดาวน์โหลดและส่งผ่านทางจดหมาย

อิเล็กทรอนิกส์ มีให้เลือกทั้งแบบที่หาซื้อมาในรูปแบบแผ่นบันทึกข้อมูลหรือซีดีรอม จากร้านหนังสือ ร้านขายหนังสือ หรือผู้ขายรายอื่นๆ

จากความหมายของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึงหนังสือที่บรรจุทั้งตัวอักษร ภาพ เสียง กราฟิก ภาพยนตร์หรือสื่อประสมอยู่ในรูปอิเล็กทรอนิกส์ สามารถอ่านได้ทางเครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ สามารถดาวน์โหลดจากอินเทอร์เน็ตมาเก็บไว้อ่านได้ เพื่อความสะดวกในการศึกษา และเป็นการประหยัดกระดาษ อีกทั้งยังไม่ต้องรอยืมจากห้องสมุด

2.3 ประเภทของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีรูปแบบหลากหลาย มีผู้แบ่งประเภทหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไว้หลายท่าน เช่น

Baker (1992) ได้แบ่งประเภทของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ออกเป็น 10 ประเภท ดังนี้คือ

1) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หรือแบบตำรา หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ รูปหนังสือปกติดูที่พบเห็นทั่วไป หลักหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ชนิดนี้สามารถกล่าวได้ว่าเป็นการแปลงหนังสือจากสภาพสิ่งพิมพ์ปกติเป็นสัญญาณดิจิทัล เพิ่มศักยภาพเดิมการนำเสนอ การปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้อ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ด้วยศักยภาพของคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน เช่น การเปิดหน้าหนังสือ การสืบค้น การคัดเลือก เป็นต้น

2) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ แบบหนังสือเสียงอ่าน มีเสียงคำอ่าน เมื่อเปิดหนังสือจะมีเสียงอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ประเภทเหมาะสำหรับหนังสือเด็กเริ่มเรียน หรือหนังสือฝึกออกเสียงหรือฝึกพูด เป็นต้น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ชนิดนี้เป็นการเน้นคุณลักษณะด้านการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นตัวอักษรและเสียงเป็นคุณลักษณะหลัก นิยมใช้กับกลุ่มผู้อ่านที่มีระดับลักษณะทางภาษาโดยเฉพาะด้านการฟังหรือการอ่านค่อนข้างต่ำ เหมาะสำหรับการเริ่มต้นเรียนภาษาของเด็กๆ หรือผู้ที่กำลังฝึกภาษาที่สอง หรือฝึกภาษาใหม่ เป็นต้น

3) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสือภาพนิ่ง หรืออัลบั้มภาพ เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีคุณลักษณะหลักเน้นจัดเก็บข้อมูล และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบภาพนิ่ง หรืออัลบั้มภาพเป็นหลัก เสริมด้วยการนำศักยภาพของคอมพิวเตอร์มาใช้ในการนำเสนอ เช่น การเลือกภาพที่ต้องการ การขยายหรือย่อขนาดของภาพของคอมพิวเตอร์มาใช้ในการนำเสนอ เช่น การเลือกภาพที่ต้องการ การขยายหรือย่อขนาดของภาพหรือตัวอักษร การสำเนาหรือการถ่ายโอนภาพ การแต่งเติมภาพ การเลือกเฉพาะส่วนของภาพ หรือเพิ่มข้อมูล เชื่อมโยงภายใน เช่น เชื่อมข้อมูลอธิบายเพิ่มเติม เชื่อมข้อมูลเสียงประกอบ เป็นต้น

4) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ แบบหนังสือภาพเคลื่อนไหว เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่เน้น การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบภาพวิดิทัศน์ หรือภาพยนตร์สั้นๆ ผสมกับข้อมูลสนเทศที่อยู่ในรูปตัวหนังสือ ผู้อ่านสามารถเลือกชมศึกษาข้อมูลได้ ส่วนใหญ่นิยมนำเสนอข้อมูลเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ หรือเหตุการณ์สำคัญ เช่น ภาพเหตุการณ์สงครามโลก ภาพการกล่าวสุนทรพจน์ของบุคคลสำคัญๆ ของโลกในโอกาสต่างๆ ภาพเหตุการณ์ความสำเร็จหรือสูญเสียของโลกเป็นต้น

5) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสือสื่อประสม เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่เน้นเสนอข้อมูลเนื้อหาสาระ ในลักษณะแบบสื่อผสมระหว่างสื่อภาพ เป็นทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว กับสื่อประเภทเสียง ในลักษณะต่างๆ ผสมกับศักยภาพของคอมพิวเตอร์อื่นเช่นเดียวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ที่กล่าวมาแล้ว

6) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสือสื่อหลากหลาย เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีลักษณะเช่นเดียวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบสื่อประสม แต่มีความหลากหลายในคุณลักษณะด้านความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลภายในเล่มที่บันทึกในลักษณะต่างๆ เช่น ตัวหนังสือภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียงดนตรี และอื่นๆ เป็นต้น

7) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสือเชื่อมโยง เป็นหนังสือที่มีคุณลักษณะสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาสาระภายในเล่ม ซึ่งผู้อ่านสามารถคลิกเพื่อเชื่อมไปสู่เนื้อหาสาระที่ออกแบบเชื่อมโยงกันภายใน การเชื่อมโยงเช่นนี้มีคุณลักษณะเช่นเดียวกับบทเรียนโปรแกรมแบบแตกกิ่ง นอกจากนี้ยังสามารถเชื่อมโยงกับแหล่งเอกสารภายนอก เมื่อเชื่อมต่อบริบทอินเทอร์เน็ต

8) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสืออัจฉริยะ เป็นหนังสือประสม แต่มีการใช้โปรแกรมขั้นสูงที่สามารถมีปฏิกริยา หรือปฏิสัมพันธ์ กับผู้อ่านเสมือนหนังสือมีสติปัญญา (อัจฉริยะ) ในการไตร่ตรอง หรือคาดคะเนในการโต้ตอบ หรือปฏิกริยากับผู้อ่าน

9) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ แบบสื่อหนังสือทางไกล หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ประเภทนี้มีคุณลักษณะหลักต่างๆ คล้ายกับ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสือเชื่อมโยง แต่เน้นการเชื่อมโยงกับแหล่งข้อมูลภายนอกผ่านระบบเครือข่าย ทั้งที่เป็นเครือข่ายเปิด และเครือข่ายเฉพาะสมาชิกของเครือข่าย

10) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสือไฮเบอร์สเปซ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ประเภทนี้มีลักษณะเหมือนกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์หลายๆ แบบที่กล่าวมาแล้วผสมกัน สามารถเชื่อมโยงแหล่งข้อมูลทั้งจากแหล่งภายในและภายนอกสามารถนำเสนอข้อมูลในระบบสื่อที่หลากหลาย สามารถปฏิสัมพันธ์กับผู้อ่านได้หลากหลาย

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ยังสามารถแบ่งประเภทตามชนิดของสื่อที่ใช้ในการนำเสนอ และองค์ประกอบของเครื่องอำนวยความสะดวกภายในเล่ม สามารถแบ่งได้ เป็น 4 ประเภทหลักๆ ดังต่อไปนี้ (Baker; & Gill. 1992d)

1) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ประเภทบรรจุหรือบันทึกข้อมูล เนื้อหาสาระเป็นหมวดวิชาหรือรวมวิชาโดยเฉพาะเป็นหลัก (Some Particular Subject Area)

2) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ประเภทบรรจุ ข้อมูล เนื้อหาสาระเป็นหัวเรื่องหรือชื่อเรื่อง เฉพาะเรื่อง (a Particular Topic Area) เป็นหลัก หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ประเภทนี้ จะมีเนื้อหา ใกล้เคียงกับประเภทแรกแต่ขอบข่ายแคบกว่าหรือจำเพาะเจาะจงมากกว่า

3) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ประเภทบรรจุข้อมูล เนื้อหาสาระ และเทคนิคการนำเสนอ ขั้นสูงที่มุ่งเน้นเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการฝึกอบรม

4) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ประเภทบรรจุข้อมูล เนื้อหาสาระเน้นเพื่อการทดสอบ หรือ สอบวัดผล เพื่อให้ผู้อ่านได้ศึกษาและตรวจสอบวัดระดับความรู้ หรือความสามารถของตนใน เรื่องใดเรื่องหนึ่ง

เลียวนาร์ด (Leonard. 2004) ได้แบ่งประเภทของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ออกเป็น รูปแบบหลักๆ อยู่ 2 รูปแบบ คือ

1. เป็นรูปแบบการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์คัดลอกจากหนังสืออย่างถูกต้องของเนื้อหา กับการเพิ่มจุดเด่นของเข้าไป เช่น เครื่องมือในการค้นหา ชุมขยาย เครื่องมือที่ค้นหนังสือและ เครื่องมือขีดเส้นใต้หรือแถบป้ายตัวอักษรให้มีลักษณะเด่นขึ้นมา
2. เป็นรูปแบบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จะประกอบด้วยส่วนที่เป็นเนื้อหาเหมือนเดิม (นอกจากจะเปลี่ยนตามความต้องการ) และรูปร่างหน้าตาของสื่อประสม เช่น เสียง วิดิทัศน์และ การมีปฏิสัมพันธ์

2.4 รูปแบบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีรูปแบบหลากหลาย มีผู้แบ่งประเภทหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ไว้หลายท่าน เช่น โรบิน (Robins. 2004) ได้แบ่งประเภทของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ว่ามี อยู่ด้วยกัน 2 ประเภท คือ

1. การสำเนาเนื้อหาในหนังสือให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์หรือสแกนจากหนังสือ ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์และเพิ่มเครื่องมือที่มีความสามารถพิเศษ คือ เครื่องมือในการค้นหา การขยายตัวอักษร ที่ค้นหนังสือและเครื่องมือในการขีดเส้นใต้ข้อความเพื่อเน้นให้เด่น

2. รูปแบบหนังสือที่มีเนื้อหาเหมือนกับหนังสือแบบเดิมๆ และมีสื่อประสมที่ประกอบ ไปด้วย เสียง วิดิทัศน์ และการมีปฏิสัมพันธ์ในการอ่านโดยตรงกับกิจกรรม เช่น

- 2.1 การมีปฏิสัมพันธ์ด้วยกิจกรรมผ่านการสัมผัสด้วยมือ
- 2.2 การพิมพ์ไปยังเนื้อหาผ่านทางคำอธิบายประกอบ
- 2.3 การนำเสนอเนื้อหาที่ได้รับการพัฒนาจากเนื้อหา
- 2.4 การเชื่อมโยงไปยังหนังสือเล่มอื่นๆ
- 2.5 รองรับการเรียนร่วมกับผู้อื่น

2.5 ซอฟต์แวร์ในการเขียนและการอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ซอฟต์แวร์ที่จำเป็นสำหรับการทำงานของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จะแบ่งซอฟต์แวร์ออกเป็น 2 ประเภทคือ

2.5.1 ซอฟต์แวร์สำหรับเขียน

2.5.2 ซอฟต์แวร์สำหรับอ่าน

ซอฟต์แวร์ที่ใช้สำหรับการอ่านจะถูกติดตั้งอยู่กับอุปกรณ์ของผู้ใช้ทั่วไป แต่ซอฟต์แวร์ที่ใช้สำหรับการเขียนมักจะใช้กันเฉพาะในสำนักพิมพ์หรือในกลุ่มของผู้เขียนเท่านั้น การเลือกใช้ซอฟต์แวร์ตัวใดจะขึ้นอยู่กับลักษณะการทำงาน รวมไปถึงอุปกรณ์ที่ผู้ใช้มีอยู่และความต้องการส่วนตัวของผู้ใช้ ผู้ใช้บางรายต้องการอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์หรืออาจต้องการอ่านผ่านอุปกรณ์พกพา ซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ บนเครื่องคอมพิวเตอร์ ได้แก่ Adobe Acrobat e - book Reader และ Microsoft Reader แต่สำหรับอุปกรณ์พกพาอย่างปาล์มนั้น จะใช้ซอฟต์แวร์ตัวอื่นแทน เช่น Plam Reader

2.6 ฮาร์ดแวร์สำหรับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ฮาร์ดแวร์สำหรับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถแบ่งตามผู้ใช้ ออกเป็น 3 กลุ่มคือ

2.6.1 กลุ่มผู้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ Desktop และเครื่องคอมพิวเตอร์ Notebook

2.6.2 กลุ่มผู้ใช้อุปกรณ์พกพาต่างๆ

2.6.3 กลุ่มผู้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ซีพียู ระดับเพนเทียม ซึ่งสามารถอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้แทบทั้งสิ้นเพียงแต่ให้ติดตั้งซอฟต์แวร์บางตัวเพิ่มเติมลงไปเท่านั้น

2.7 กระบวนการจัดทำและพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ก่อนที่จะลงมือจัดทำ หรือพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นั้นควรคำนึงขั้นตอนและกระบวนการจัดทำที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยศึกษาให้เข้าใจถึงขั้นตอน และกระบวนการจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ถูกต้องว่ามีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างไร จากนั้นจึงนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการลงมือปฏิบัติจริง เมื่อเราต้องการจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สำหรับหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่ง

2.8 ข้อดีของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เมื่อเปรียบเทียบกับหนังสือ

สุทิน ทองใส (2547: 47) กล่าวเกี่ยวกับข้อดีของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ไว้ในวารสารวิชาการ ดังนี้คือ

- 1) ประหยัดพื้นที่ในการเก็บ เนื่องจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้สร้างขึ้นมาให้อยู่ในรูปของไฟล์ดิจิทัล ผู้ใช้สามารถจัดเก็บหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้หลายเล่มภายในเครื่องคอมพิวเตอร์เครื่องเดียว หรือบนที่กลางบนแผ่นซีดี-รอม ที่มีขนาดกะทัดรัดได้ ในขณะที่การจัดเก็บหนังสือจำนวนมากนั้น จะต้องอาศัยชั้นวางหนังสือขนาดใหญ่ และสิ้นเปลืองพื้นที่ในการจัดเก็บมาก

2) การมีระบบนาวิกเทศน์และไฮเปอร์ลิงค์ ทำให้ผู้ใช้สามารถค้นหาข้อมูล และ เนื้อหาสาระสำคัญที่มีอยู่ภายในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้ง่ายกว่าค้นหาจากหนังสือ

3) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์บางเล่มจะอ้างอิงถึงชื่อเว็บไซต์ต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ เมื่อผู้ใช้คลิกที่ลิงค์ หรือชื่อเว็บไซต์ นั้นๆ ก็สามารถเข้าสู่เว็บไซต์ได้ทันที

4) กระบวนการจัดทำและการผลิตนั้น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สามารถจัดทำและ ผลิตได้ รวดเร็วกว่าการจัดพิมพ์หนังสือทั่วไป และในกรณีที่มี ข้อผิดพลาดระหว่างจัดทำ ก็สามารถ ควบคุมและแก้ไขได้ง่ายกว่า

จะเห็นได้ว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นสื่อที่มีประโยชน์และมีข้อดี หลายประการ แต่การจะนำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้งานให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ก็ขึ้นอยู่กับกระบวนการ จัดทำและการผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ว่าผู้จัดทำจะสามารถสร้างสรรค์หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ นั้นๆ ให้มีคุณภาพมากน้อยเพียงใดสิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้มี คุณภาพก็คือกระบวนการจัดทำที่เป็นระบบมีลำดับขั้นตอน การวางแผนและการดำเนินงานที่ ชัดเจน รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการเลือกสื่อและวิ ธีการนำเสนอสื่ออย่างเหมาะสมจะเป็นการช่วยสนับสนุนให้ สามารถถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ได้อย่างมี ประสิทธิภาพและสามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ได้เป็นอย่างดี สื่อแต่ละชนิดจะมีจุดเด่นจุดด้อยแตกต่างกันออกไป ฉะนั้น ในการเลือกสื่อ เราต้องคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- คุณสมบัติของสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการเรียน การสอนได้

- บุคลิกลักษณะของผู้เรียนและสื่อที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้

- สภาพแวดล้อมในการเรียนและอุปกรณ์ที่ช่วยสื่อให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีอยู่ด้วยกันหลากหลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบ ก็มีคุณสมบัติที่แตกต่างกันไป หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบและรวดเร็ว ทำให้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีการตอบสนองต่อความต้องการในการใช้งานได้มากและอย่าง หลากหลาย โดยเฉพาะการนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของ ผู้เรียนและผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

ข้อดีของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

1. วัฏจักรของสิ่งพิมพ์ค่อนข้างสั้น
2. อุปกรณ์ที่มีราคาแพงได้ลดราคาลงแล้ว
3. บันทึกแหล่งข้อมูลโดยไม่ต้องใช้กระดาษ
4. มีทั้งแบบแจกฟรี หรือมีราคาต่ำมาก
5. ไม่ต้องเข้าร้านหนังสืออีกต่อไป
6. ง่ายต่อการอัปเดต

7. ไม่ต้องออกไปพิมพ์ตามร้าน
8. ใช้งานจนคุ้มค่า
9. หาซื้อได้ตลอด 24 ชั่วโมง ทุกวัน (ถ้าไม่ต้องยืมจากห้องสมุดแทน)
10. ง่ายในการค้นหาจากคำหลัก
11. สามารถทำเครื่องหมายเน้นข้อความที่สำคัญและบันทึกได้
12. สามารถใช้เครื่องมือในการเชื่อมโยงกับตารางของเนื้อหา และหัวข้อสำคัญๆ
13. เสนอการเชื่อมโยงไปยังพจนานุกรมและหนังสืออ้างอิงได้
14. ง่ายในการพิมพ์ด้วยตนเอง
15. ดีสำหรับผู้เรียนที่เรียนระบบการเรียนการสอนทางไกล
16. สามารถเปลี่ยนขนาดตัวอักษรให้มีขนาดใหญ่ขึ้น
17. มีประโยชน์กับคนทั่วไปที่มีทักษะในการใช้มือที่ต่ำ

ข้อด้อยของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

1. คุณภาพของตัวอักษรบนจอภาพไม่ดี ความละเอียดการพิมพ์ตัวอักษรหนังสือไม่เหมือนต้นฉบับเหมือนต้นฉบับ
2. ผู้อ่านไม่เต็มใจที่จะอ่านจากจอภาพ
3. ผู้อ่านไม่เต็มใจที่จะเปลี่ยนนิสัยรักการอ่าน
4. ไม่มีไม่มีผู้สะสมเนื้อหา
5. ขาดความสัมพันธ์ของความต้องการ
6. ไม่มีรายการหนังสือที่เป็นสากล
7. ขาดมาตรฐาน
8. ปัญหาเรื่องลิขสิทธิ์
9. ไม่มีความมั่นคงถ้าบริษัทล้มละลาย เครื่องมือจะกลายเป็นสิ่งที่ล้าสมัย สื่อดิจิทัลไม่มีความมั่นคงเปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อย
10. จำกัดจำนวนเรื่อง
11. คอมพิวเตอร์ มีราคาแพงขึ้นเซิร์ฟเวอร์ระบบเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์มีราคาแพงเกินไปในบางครั้ง
12. ยุ่งยากมากเมื่อจะขอยืมจากเพื่อน เพราะมีการเช็คที่อยู่ IP ไว้โดยเฉพาะ
13. ไม่ถนัดนักในการเข้าสู่สินค้า

2.9 ประโยชน์ของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

เจ็คสัน (Jackson. 2004) ได้อธิบายถึง ประโยชน์ของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไว้ดังนี้

1. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเรียนและกระตุ้นผู้เรียน และสามารถแก้ปัญหาการเรียนของผู้เรียน

2. เนื้อหาจำนวนมากมามีอยู่ในปัจจุบันในโดเมนสาธารณะที่ออนไลน์บนเว็บไซต์สามารถหาดาวน์โหลดได้ฟรี เนื้อหาเหล่านี้เพิ่มพูนข้อมูลให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่ได้รับการหมุนเวียนปรับปรุงอยู่เรื่อยๆ ไว้สำหรับผู้เรียน

3. หลังจากที่ดาวน์โหลดหนังสือและบันทึกเป็นเอกสารเวิร์ด นักเรียนสามารถขีดเส้นข้อความส่วนที่สำคัญและแสดงความคิดเห็นกับการพิมพ์เนื้อหาออกมาอ่าน

4. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถเสนอสื่อประสมและการมีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสม ตัวอย่างเช่น สารานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ สามารถประกอบด้วยการเพิ่มเติมส่วนที่เป็นของจริงเกี่ยวกับสิ่งโตทะเล เสียงสิ่งโตทะเลร้องคำราม กล้องส่องดูสิ่งโตทะเลระยะไกลจากพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ ภาพวิดีโอสิ่งโตทะเลในสถานที่จริงที่มันอาศัยอยู่ เชื่อมโยงไปยังองค์กรช่วยเหลือชีวิตสัตว์น้ำ การมีปฏิสัมพันธ์กับคำถาม และอื่นๆ อีกมากมาย

5. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถปรับปรุงแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว ราบรื่นสม่ำเสมอ ถ้าจำเป็น มีประโยชน์อย่างยิ่งเมื่อเรียนวิชาสังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ หรือวิชาอื่นๆ ที่เหตุการณ์หรือสิ่งที่ค้นพบสามารถเปลี่ยนแปลงได้ทันที

6. ผู้เรียนบางคนชอบรูปแบบดิจิทัลมากกว่าและเป็นการกระตุ้นการอ่าน

7. ผู้เรียนกับความพิการ สามารถขยายขนาดตัวอักษร หรือใช้ซอฟต์แวร์ที่จะอ่านและทำงานกับข้อความได้

2.10 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

งานวิจัยภายในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ทั้งในและต่างประเทศได้นำเสนอผลการวิจัย เกี่ยวกับการใช้งานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ที่ใช้ในการเรียนการสอนไว้พอสมควรดังต่อไปนี้

กำธร บุญเจริญ (2550: 119) ได้เปรียบเทียบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ผ่านเว็บ 2 รูปแบบที่ต่างกัน เรื่องการเขียน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่าพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังจากที่เรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการเขียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

ทิพย์มณฑา สดชื่น (2544: 76) ได้พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง การถ่ายภาพเบื้องต้นด้วยโปรแกรม Adobe Acrobat สำหรับใช้ ประกอบการเรียนวิชา 263-201 เทคโนโลยีการศึกษา แล้วหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง การถ่ายภาพเบื้องต้น ผลการวิจัยพบว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง การถ่ายภาพเบื้องต้น มีประสิทธิภาพ 87.5/83.44 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักศึกษาหลังจากที่เรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พิเชษฐ์ เพียนเจริญ (2546: 67-76) ได้วิจัยพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่องสื่อการสอน เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักศึกษา โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องสื่อการสอน ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังจากที่เรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องสื่อการสอน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

เพ็ญภา พัทธชนม์ (2544: 74) ได้พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องกราฟิกเบื้องต้น และหาประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องกราฟิกเบื้องต้น ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็น นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ที่ไม่เคยเรียนรายวิชา 263 - 201 เทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จำนวน 30 คน ซึ่งเปรียบเทียบผลการทดสอบ ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าคะแนนเฉลี่ยทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนจากการทดสอบ ก่อนเรียน

สิทธิพร บุญญานุวัตร (2540: 23-37) ได้วิจัยเกี่ยวกับการนำเอาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มาใช้ในการฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมมอดัลแคท ในการสร้างภาพ 2 มิติ โดยสรุปประเด็น ปัญหาไว้ 2 ประเด็น ประการแรกคือ ขาดสื่อในการฝึกอบรมที่เหมาะสม เนื่องจากเวลาที่จำกัด การสอนโดยการบรรยายจากแผ่นใสหรือการเขียนลงบนกระดานแล้วให้ลงมือปฏิบัติกับคอมพิวเตอร์ ทำให้ผู้เรียนพะวงกับการจดเนื้อหาจนไม่เข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติ ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้รับการฝึกทักษะไม่เพียงพอ ประการที่ 2 คือ เอกสารและตำราส่วนใหญจะแปลมาจาก ต่างประเทศ ซึ่งไม่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับเริ่มต้นซึ่งควรศึกษาจากหนังสือที่ผ่านการวิเคราะห์ เนื้อหามาแล้ว เขาจึงได้นำเอาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้เป็นสื่อในการจัดฝึกอบรม โดยใช้ข้อดี ของสื่อคือ ลดการสิ้นเปลืองวัสดุและพลังงานในการจัดทำสื่อแผ่นใส ช่วยให้การใช้สื่อมีความ สะดวกยิ่งขึ้น เพราะสามารถเรียกใช้ได้ทันทีไม่ต้องเสียเวลาในการค้นหาและจัดเรียงเรียงสื่อ อีกทั้งยังช่วยให้การอบรมนอกสถานที่มีความคล่องตัวยิ่งขึ้น เนื่องจากสามารถเก็บไว้ในแผ่นซีดี ได้ การใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในการอบรมจะช่วยให้ผู้เรียนมีการพัฒนาการเรียนรู้และเข้าใจ เนื้อหาวิชานั้นๆ มากขึ้น นอกจากนี้ยังได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการนำเอาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ไปช่วยในการเรียนการสอนด้วย

อดิศักดิ์ สามหม้อ (2551: 70) ได้ทำการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสือ อิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการจัดทำแฟ้ม สะสมงานนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้ แสดงว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์สูงขึ้น

งานวิจัยต่างประเทศ

ฮิกกินส์ และฮีส (Higgin; & Hess. 1998) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกี่ยวกับคำศัพท์จากกลอนบทหนึ่งชื่อว่า My Incredible Headache ในซีดีรอม The New kid on the block ซึ่งเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับความนิยมจากนักเรียน มีคำและภาพเหมือนกับหนังสือปกติแต่สามารถอ่านออกเสียงดังๆ เป็นคำวลีและเรื่องราวเป็นรายบุคคล มีภาพเคลื่อนไหวและภาพที่ใช้เลือกวัตถุในภาพหนังสือ ของนักเรียนเกรด 3 จำนวน 15 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมนักเรียนในกลุ่มควบคุมให้อ่านพร้อมฟังเสียงจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และดูภาพเคลื่อนไหว ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนทั้งหมดให้ความสนใจกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพราะมีภาพเคลื่อนไหว และได้รับความรู้ จากแบบสอบถามก่อนและหลังเรียนแตกต่างกัน

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีบทบาทต่อการศึกษายุคสมัยนี้ ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงนำมาใช้ในโรงเรียน ให้ผู้เรียนได้สัมผัส เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ อีกทั้งก่อให้เกิดผลต่อผู้เรียนให้มีความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอนที่สูงขึ้นได้

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแต่งคำประพันธ์

3.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแต่งคำประพันธ์

ความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ จัดเป็นคุณลักษณะและความสามารถ ของบุคคลที่เกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์เรียนรู้จากการฝึกฝนหรือการสอนอันเป็นผลมาจากได้รับประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีดังนี้

ฮิลการ์ด ดิว (Hilgard, D. 2539: 67-69) กล่าวถึงการเรียงลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ 10 ขั้นตอนดังนี้

1. ประสบการณ์จริงหรือประสบการณ์ตรง เป็นประสบการณ์ที่ผู้เรียนสามารถรับรู้ และเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม ได้เข้าไปอยู่ในสถานการณ์จริงและได้สัมผัสด้วยตนเองจากประสาทสัมผัสทั้งห้า
2. ประสบการณ์จำลอง เป็นประสบการณ์ที่มีลักษณะใกล้เคียงของจริง หรือสถานการณ์จริงมากที่สุด
3. ประสบการณ์นาฏการ เป็นการจำลองสถานการณ์อย่างหนึ่ง แต่ไม่คำนึงถึงความเหมือนหรือใกล้เคียงกับประสบการณ์จริงเท่ากับประสบการณ์จำลอง
4. การสาธิต คือ การกระทำ หรือแสดงให้ดูเป็นแบบอย่างประกอบการอธิบายหรือบรรยายกระบวนการของการกระทำนั้นๆ อย่างมีขั้นตอนต่อเนื่องกันไปเป็นลำดับ
5. การศึกษานอกสถานที่หรือทัศนศึกษา เป็นประสบการณ์เรียนรู้ที่ได้จากแหล่งความรู้ภายนอกห้องเรียนทั้งระยะใกล้และไกล

6. นิทรรศการ เป็นการนำเสนอประสบการณ์ที่ผู้ชมสามารถสัมผัสได้หลายๆ ด้านมาใช้ร่วมกันอย่างเหมาะสม เพื่อเสนอความรู้ในเรื่องราวต่างๆ หรือแสดงกระบวนการทำงานโดยใช้สื่อและเทคนิควิธีการหลายรูปแบบ

7. โทรทัศน์และภาพยนตร์ เป็นประสบการณ์ที่ให้ทั้งภาพเคลื่อนไหว และมีเสียงประกอบสามารถดึงดูดผู้ชมได้ดี และสามารถนำเสนอประสบการณ์ที่เป็นอดีตหรืออยู่ห่างไกลมาเรียนรู้ได้

8. ภาพนิ่ง วิทย์ การบันทึกเสียง เป็นประสบการณ์ที่สัมผัสได้เพียงด้านเดียว

9. ทักษะสัญลักษณ์ เป็นสัญลักษณ์ที่สามารถรับรู้ได้ด้วยการมองหรือสัมผัสได้ด้วยตา อาจเป็นตัวอักษร สัญลักษณ์ทางภาพ โครงร่างง่ายๆ ตลอดจนภาพหรือเครื่องหมายต่างๆ

10. วัจนสัญลักษณ์ เป็นสัญลักษณ์ทางภาษา หมายถึง ภาษาพูดและภาษาเขียนที่จะต้องอาศัยการตีความหมาย และการใช้ภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจจึงจะได้ผลตามเจตนา เอ็ดเวิร์ด ธอร์นไคค์ (มาลินี จุฑะรพ. 2537: 82-83; อ้างอิงจาก Edward Lee Thorndike. 2539: 82-83) กล่าวถึงกฎแห่งการเรียนรู้ที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. กฎแห่งความพร้อม แบ่งเป็น 3 กฎ คือถ้าบุคคลพร้อมแล้วได้กระทำ มีหลักการว่า เมื่อบุคคลพร้อมแล้วได้กระทำจะเกิดความพอใจ ถ้าบุคคลพร้อมแล้วไม่ได้กระทำ มีหลักการว่า เมื่อบุคคลพร้อมจะกระทำแล้วไม่ได้กระทำก็ย่อมจะเกิดความรำคาญใจ ถ้าบุคคลไม่พร้อมแต่ถูกบังคับให้กระทำ มีหลักการว่าเมื่อบุคคลไม่พร้อมแต่ถูกบังคับให้กระทำก็จะเกิดความรำคาญใจ

2. กฎแห่งการฝึกหัด มีหลักการว่าถ้าบุคคลได้กระทำ หรือฝึกฝนและทบทวนบ่อยๆ ก็จะทำให้กระทำได้ดี และเกิดความชำนาญ

3. กฎแห่งผล มีหลักการว่าถ้าบุคคลได้กระทำสิ่งใดแล้วได้ผลเป็นที่น่าพอใจก็อยากจะกระทำสิ่งนั้นอีก แต่ถ้ากระทำแล้วไม่ได้ผลดี ก็ไม่อยากจะกระทำอีก

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้เรื่องการแต่งคำประพันธ์ที่ดีนั้น สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ด้านความรู้ ทักษะและความรู้สึก อันเนื่องจากการฝึกประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องจะต้องนำหลักการเรียนรู้ และนำทฤษฎีการเรียนรู้มาประกอบการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจ และตื่นตัวที่จะเรียนรู้และจะส่งผลให้ความสามารถทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

3.2 การจัดกิจกรรมการสอนแต่งคำประพันธ์

ในการจัดกิจกรรมและอุปกรณ์ประกอบการสอนแต่งคำประพันธ์ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยเด็กเกิดความสนใจในการแต่งคำประพันธ์ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (กัลยา หวังปัญญา. 2551: 28-29; อ้างอิงจาก หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2506: 167-170) ว่า การจัดกิจกรรมและอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนให้น่าสนใจและบังเกิดผล มีดังนี้

1. รูปภาพ รูปภาพที่จะนำมาใช้เป็นอุปกรณ์นั้นหาได้ไม่ยาก แต่ผู้สอนจะต้องพึงระลึกไว้เสมอว่า จะเลือกภาพใดมาเป็นอุปกรณ์ก็ตาม รูปภาพนั้นต้องให้ความหมายได้ ไม่เป็นภาพตาย คือเป็นภาพสวยและแสดงความหมาย ภาพเช่นนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนคิดได้ดีที่สุด

2. แผ่นเสียงบทเพลงต่างๆ อาจจะเป็นการปลุกใจหรือบทเพลงที่สะท้อนสภาพสังคม ปัจจุบันทั้งสังคมเมืองและชนบท

3. แนะนำให้นักเรียนมีสมุด หรือแฟ้มส่วนตัว คัดลอกคำประพันธ์จากวรรณคดี หรือตัดข้อความนิตยสารที่เห็นว่าแต่งดี รวบรวมไว้เพื่อนเป็นแนวทางในการแต่ง

4. รวบรวมเรื่องต่างๆ ที่น่าสนใจ เช่นนิทานส่งเสริมจริยศึกษาหรือเรื่องของเหตุการณ์ต่างๆ มาให้นักเรียนอ่านแล้วแปลงเรื่องเป็นบทร้อยกรอง

5. นอกจากหนังสือบทร้อยกรองแล้ว หนังสืออื่นๆ ที่จำเป็นซึ่งครูและนักเรียนควรรวบรวมไว้ค้นคว้า คือ ประเพณีไทย ประวัติบุคคลสำคัญ ฯลฯ เพราะหนังสือเหล่านี้ให้แง่มุมแนวคิด ในการแต่งร้อยกรองได้กว้างขวาง

6. ครูควรให้นักเรียนทำหนังสือพิมพ์ประจำชั้น เพื่อให้โอกาสแก่นักเรียนแต่งบทร้อยกรองของชั้น เพื่อให้กำลังใจแก่นักเรียน

7. ครูควรรวบรวมบทร้อยกรองที่นักเรียนแต่งดี มาพิมพ์ติดไว้ในสมุดรวบรวมร้อยกรองของชั้นเพื่อให้กำลังใจแก่นักเรียน

8. ครูควรจัดกิจกรรม กลอนสด ต่อสัปดาห์ หรือประกวดกลอนร้อยในวันสำคัญหรือตามโอกาสที่เหมาะสม

9. ครูนำนักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่ ชมความงามของโบราณสถาน โบราณวัตถุ ธรรมชาติหรือไปดูหมู่บ้านสลัม ฯลฯ เพื่อจะได้เกิดแรงบันดาลใจที่จะถ่ายทอดบทร้อยกรองออกมา

มิ่งขวัญ กิตติวรรณกร (2545: 27-28) กล่าวถึงแนวทางการสอนเขียนร้อยกรองไว้ว่า การสอนเขียนร้อยกรองนั้น มิใช่สิ่งที่ยากเกินไป เพราะโดยธรรมชาตินักเรียนจะชอบถ้อยคำที่มีจังหวะจะโคนในลักษณะของคำคล้องจองหรือบทร้อยกรองอยู่แล้ว เพียงแต่ครูจะต้องเข้าใจถึงจิตวิทยาและความพร้อมของนักเรียนในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ในเรื่องการสอนเขียนบทร้อยกรองควรเริ่มตั้งแต่การเตรียมความพร้อมให้นักเรียนคุ้นเคยกับบทร้อยกรอง ดังที่วันเนา ยูเด็น อ้างถึง พยุง ญาณโกมุท เรื่องแนวการสอนแต่งร้อยกรองไว้ดังนี้

1. ปลุกฝังทัศนคติ ให้เกิดความนิยมชมชอบกับคำประพันธ์ต่างๆ ด้วยการชี้ให้เห็นว่า คำประพันธ์นั้นมีความไพเราะ และแต่งได้ไม่ยาก เพราะนิสัยคนไทยชอบพูดจาเป็นบทเป็นกลอนอยู่แล้ว

2. เมื่อจะฝึกแต่งบทประพันธ์ชนิดใด ก็แนะนำให้เลือกหาบทประพันธ์ที่เร้าชนิดนั้นมาเป็นตัวอย่างให้ท่องจำ และถอดคำประพันธ์ที่เป็นส่วนประกอบของแต่ละวรรค แล้วหัดให้ทำแผนผังไว้

3. หัดเล่นคำ โดยเริ่มจากคำเดียว และควรให้เป็นคำนาม สระอา สระอี สระไอ เพราะหาคำง่ายนอกจากนี้ยังมีขวัญ กิตติวรรณกร (2545: 28-29) อ้างถึง ศาสตราจารย์สุจิต เพียรชอบ ได้นำเสนอว่าครูอาจจัดกิจกรรมให้นักเรียนสนุกสนานกับการร้อยกรองได้อีกมากมาย ซึ่งสรุปได้ดังนี้

3.1 เล่นคำคล้องจอง ให้นักเรียนแข่งขันต่อคำคล้องจอง เพื่อฝึกทักษะการหาคำในสระเดียวกัน และคำที่มีมาตราตัวสะกดเดียวกัน

3.2 ร้องเพลงแก้กัน เลือกเพลงที่มีทำนองง่ายๆ มาฝึกร้องและเปลี่ยนเนื้อร้องเป็นการฝึกไหวพริบ

3.3 สรรหาเติมคำ ให้นักเรียนฝึกเติมคำในช่องว่างของบทร้อยกรอง

3.4 จดจำบทไพเราะ ให้นักเรียนเลือกบทร้อยกรองที่นักเรียนชอบ หรือบทอาขยาน มาฝึกท่อง เพื่อให้คุ้นเคยกับฉันทลักษณ์ของบทร้อยกรอง

3.5 ร้องเพลงเสนาะยามว่าง ให้นักเรียนร้องเพลง และแนะนำให้นักเรียนรู้จักคำสัมผัสคล้องจองของเพลง

3.6 ต่อเติมเสริมสร้างบทร้อยกรอง ให้นักเรียนฝึกแต่งบทร้อยกรองในวรรคที่เว้นว่างไว้ หรือแต่งต่อให้จบบท

3.7 ลองแต่งเล่นข้อมมือ ให้นักเรียนฝึกหัดแต่งคำคล้องจอง และต่อด้วยคำร้อยกรองง่ายๆ

3.8 ยึดถือฉันทลักษณ์ ให้นักเรียนเรียนรู้ฉันทลักษณ์และหัดแต่งตามฉันทลักษณ์ของบทร้อยกรองประเภทต่าง

3.9 รู้จักแทรกข้อคิด ฝึกให้นักเรียนหัดใช้ถ้อยคำ สำนวน สุภาษิต คำพังเพย หรือให้ข้อคิดในบทร้อยกรองที่นักเรียนเขียน

ศิวกันท์ ปทุมสูติ (2548: 10-78) ได้เสนอวิธีสอนแต่งคำประพันธ์เป็นบทกลอน และเสนอขั้นตอนดังนี้

กินครูเป็นอาหารวันละบท	เล่นล้ออรรถรสวันละหน
อ่านเขียนวันละครึ่งอย่างแบบยล	ผลิดอกออกผลจากต้นรัก

1. เลือกสรรหาบทกลอนที่ประทับใจมาให้เด็กอ่าน เพื่อเป็นการปลูกฝังนิสัยเชิงกวีเสียก่อน

2. การให้เด็กฝึกความคิดในเชิงเปรียบเทียบโดยแสดงความคิดเห็นนั้นๆ ออกมาเป็นภาษาหนังสือสั้นๆ พอได้ใจความอย่างอิสระ

3. การนำความคิดเป็นการฝึกความคิดอย่างต่อเนื่องโดยใช้ในประโยค และกลุ่มคำวลีที่กระชับเกิดความคล้อยท่วงทำนองร้อยกรอง ฉันทลักษณ์ ไม่เน้นบังคับสัมผัส คล้องจองจะสัมผัสเสียงอักษรตามแต่จะทำได้

4. การฝึกให้เด็กได้เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง คำสัมผัส คำคล้องจอง
5. เริ่มสอนให้เด็กแต่งบทร้อยกรองด้วยรูปแบบฉันทลักษณ์ที่ง่ายมีคำในแต่ละวรรคน้อยๆ แล้วจึงเขียนในรูปแบบที่ยากขึ้น มีกฎเกณฑ์ซับซ้อนขึ้น
6. ควรให้เด็กเรียนรู้และฝึกฝนหลังจากที่ได้แต่งบทร้อยกรองบทเดียวจนชำนาญแล้ว

3.3 ขั้นตอนในการสอนแต่งคำประพันธ์

มีขวัญ กิตติวรรณกร (2545: 29) อ้างถึง กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอขั้นตอนการสอนแต่งคำประพันธ์ไว้ 8 ขั้นตอน เรียงลำดับจากง่ายไปหายาก ดังนี้

ขั้นที่ 1	ขั้นเรียงร้อยความคิดตน
ขั้นที่ 2	ขั้นฝึกฝนให้รู้สัมผัส
ขั้นที่ 3	ขั้นรู้จักจัดคำคล้องจอง
ขั้นที่ 4	ขั้นเห็นรูปของฉันทลักษณ์
ขั้นที่ 5	ขั้นเข้าใจหลักการเขียน
ขั้นที่ 6	ขั้นลองปรับเปลี่ยนร่วมเขียนบ้าง
ขั้นที่ 7	ขั้นลงมือสร้างผลงานตน
ขั้นที่ 8	ขั้นประเมินผลและชื่นชม

สรุปได้ว่า การสอนแต่งคำประพันธ์ ควรเริ่มจากง่ายไปหายาก นับจากการสร้างความคุ้นเคย การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้ผ่านกระบวนการฝึกทักษะการฟัง และการอ่านบทร้อยกรอง จนเกิดความซาบซึ้งประทับใจและเห็นคุณค่าของบทร้อยกรอง ก่อนที่จะฝึกทักษะการเขียน อันเป็นทักษะขั้นสุดท้าย

3.4 การประเมินผลงานของการแต่งคำประพันธ์

ประสิทธิ์ กาพย์กลอน (2518: 9-12) ระบุว่า ข้อที่ควรพิจารณาในการตรวจงานเขียนแต่ละเรื่อง ซึ่งอาจนำไปปรับปรุงใช้ในการประเมินผลงานเขียนร้อยกรองได้ข้อควรพิจารณาดังกล่าวได้แก่

1. เนื้อหา พิจารณาแนวคิด การจัดระเบียบความคิด การขยายความชัดเจน
2. การใช้ภาษา พิจารณาการใช้คำที่ตรงความหมาย ระดับภาษาถูกต้องเรียงลำดับคำได้ดี แต่ละย่อหน้ามีเอกภาพ ใช้สำนวนโวหารได้ถูกต้องตรงตามความหมาย
3. รูปแบบ ควรพิจารณาเฉพาะการเขียนที่มีแบบแผนแน่นอนว่าทำได้ถูกต้องทุกรูปแบบการเขียนชนิดนั้นๆ หรือไม่ เช่น เรียงความ บทความ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ฯลฯ
4. กลไกประกอบการเขียนอื่นๆ ได้แก่การสะกดการันต์ ลายมือ ความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

มิ่งขวัญ กิตติวรรณกร (2545: 37-38) กล่าวถึงการประเมินผลงานเขียนของนักเรียนไว้ว่า ครูควรพิจารณาถึงจุดเด่นในผลงานว่าข้อเขียนของนักเรียนมีจุดเด่นอย่างไร แล้วชี้ให้เห็นเพื่อเป็นกำลังใจแก่นักเรียน ส่วนจุดด้อยนั้นครูก็ควรชี้ให้เห็นเช่นกัน แล้วอาจจะเสนอแนะหรือร่วมกันคิดกับนักเรียนว่าน่าแก้ไขอย่างไรจึงจะได้ผลดีขึ้นอีก ดังนั้นการประเมินผลงาน ครูควรพิจารณาประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านเนื้อหาสาระ ดูว่าคำในแต่ละวรรค การสัมผัสคล้องจองระหว่างวรรค ระหว่างบทหรือเสียงท้ายวรรค ถูกต้องตามลักษณะบังคับของบทร้อยกรองชนิดนั้นๆ หรือไม่
2. ด้านเนื้อเรื่อง ดูว่าเรื่องตรงตามหัวข้อที่กำหนดหรือไม่ เนื้อเรื่องเป็นเรื่องเดียวกันหรือไม่ มีการเชื่อมโยงต่อเนื่องกันโดยตลอดหรือไม่
3. ด้านการใช้ภาษา ดูว่านักเรียนใช้คำ ใช้สำนวนภาษา เหมาะสมกับเรื่องที่เขียนหรือไม่
4. ด้านความคิด ดูว่านักเรียนได้เสนอข้อคิดเห็นในบทร้อยกรองอย่างไรแปลกใหม่น่าสนใจอย่างไรบ้าง

การประเมินผลงานของการแต่งคำประพันธ์ที่กล่าวมาในข้างต้นสรุปได้ว่า ในการเรียนการสอนแต่งคำประพันธ์นั้นต้องมีการประเมินผลควบคู่กันไป ตามหลักการและวิธีการต่างๆ หลายครั้ง เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนางานเขียนของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแต่งคำประพันธ์

งานวิจัยภายในประเทศ

กัลยา หวังปัญญา (2551) การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาในครั้งนี้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า มีประสิทธิภาพ 80.48 / 81.78 แสดงว่าบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพที่สร้างและพัฒนาขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้เรียนโดยบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่อง โคลงสี่สุภาพ มีความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ สูงกว่าก่อนการเรียนโดยบทเรียนสำเร็จรูปเรื่องโคลงสี่สุภาพ อย่างมีนัยสำคัญระดับ .01

จุฑาภรณ์ (กมลชัย) วงศ์คำดี (2536) การเปรียบเทียบความสามารถทางการเขียนร้อยกรองและพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการใช้แบบฝึกเสริมทักษะกับการใช้แบบฝึกหัดตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยกรองของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จุไรรัตน์ วรรณยิ่ง (2532) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนกลอนสุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนรัฐบาลและเอกชน กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการเขียนกลอนสุภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนรัฐบาลและเอกชนและเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนกลอนสุภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนรัฐบาลและเอกชน ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการเขียนกลอนสุภาพของนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก ส่วนนักเรียนโรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่ มีความสามารถอยู่ในเกณฑ์ดีและความสามารถในการเขียนกลอนสุภาพของนักเรียนโรงเรียนรัฐบาลสูงกว่าในโรงเรียนเอกชน ทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหา และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

ละเอียด คชรัตน์ (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้แบบฝึกพัฒนาการเขียนกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างแบบฝึกพัฒนาการเขียนกลอนสุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนเรียนและคะแนนสอบหลังเรียนด้วยแบบฝึกพัฒนาการเขียนกลอนสุภาพ ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกพัฒนาการเขียนกลอนสุภาพมีประสิทธิภาพ 80.40/81.00 และคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ใจเด็ด หวานชะเอม (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เจตคติและความสามารถในการแต่งกลอนสุภาพกับความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา ในพระอุปถัมภ์ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาสิริโสมภณพัฒน์วดี เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เจตคติและความสามารถในการแต่งกลอนสุภาพกับความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และพยากรณ์ความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เจตคติต่อวิชาภาษาไทย และความสามารถในการแต่งกลอนสุภาพ ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย (X_1) เจตคติต่อวิชาภาษาไทย (X_2) และความสามารถในการแต่งกลอนสุภาพ (X_3) มีความสัมพันธ์กับความสามารถ ในการแต่งโคลงสี่สุภาพ (Y) ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย (X_1) เจตคติต่อวิชาภาษาไทย (X_2) และความสามารถในการแต่งกลอนสุภาพ (X_3) สามารถพยากรณ์ ความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ (Y) ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 โดยเรียงลำดับการพยากรณ์จากตัวแปรที่ส่งผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดได้ดังนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย (X_1) ความสามารถในการแต่งกลอนสุภาพ (X_3) และเจตคติต่อวิชาภาษาไทย (X_2) ซึ่งตัวแปรทั้งสามตัวนี้สามารถร่วมกันพยากรณ์ความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ (Y) ได้ร้อยละ 68.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความคลาดเคลื่อน มาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ 1.376

วรรณศิริ ผลประมูล (2545) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนร้อยกรอง และความสามารถในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะประกอบการสอนตามคู่มือครูโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนร้อยกรอง และความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการเขียนร้อยกรองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการสอนกับการสอนตามคู่มือครู มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอน โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะประกอบการสอน ตามคู่มือครูมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ยุทธ โตดิเทพย์ (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาเกณฑ์การประเมินงานเขียนร้อยกรอง ประเภทกลอนสุภาพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเกณฑ์การประเมินงานเขียนร้อยกรอง ประเภทกลอนสุภาพระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีขั้นตอนการพัฒนาเกณฑ์การประเมิน 4 ขั้นตอน คือ การศึกษาเกณฑ์การประเมิน การพัฒนาเกณฑ์การประเมิน การทดลองใช้เกณฑ์การประเมิน และการประเมินและการปรับปรุงเกณฑ์การประเมิน ผลการวิจัยพบว่า 1) โรงเรียนมัธยมศึกษาไม่มีเกณฑ์การประเมินงานเขียนร้อยกรอง ประเภทกลอนสุภาพ ครูต้องการเกณฑ์การประเมินร้อยกรองที่ระบุตัวบ่งชี้แต่ละองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ฉันทลักษณ์ เนื้อหาสาระ การใช้ถ้อยคำ กวีโวหาร และความคิดสร้างสรรค์ ชนิดจัดลำดับคุณภาพ 2) เกณฑ์การประเมินประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ คือ ฉันทลักษณ์ เนื้อหาสาระ การใช้ถ้อยคำ กวีโวหาร และความคิดสร้างสรรค์ แต่ละตัวบ่งชี้มีระดับคุณภาพ 5 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง พอใช้ ปรับปรุง ครู ศึกษานิเทศก์และผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินความเหมาะสมร่างเกณฑ์การประเมินพบว่า มีความสอดคล้องและเหมาะสม 3) การทดลองใช้เกณฑ์การประเมิน โดยครูและ ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า เกณฑ์การประเมินที่พัฒนาขึ้นใช้ประเมินผลงานเขียนร้อยกรอง ได้ตรงกับความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน 4) ผลการประเมินพบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อเกณฑ์การประเมินที่พัฒนาขึ้นเมื่อใช้เกณฑ์การประเมินผล ตรวจผลงานการเขียนร้อยกรอง ประเภทกลอนสุภาพของนักเรียน พบว่าเกณฑ์มีประสิทธิภาพ ตรวจสอบได้ว่านักเรียนมีความสามารถในการเขียนร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพอยู่ในระดับดี ผู้เชี่ยวชาญมีความพึงพอใจกับเกณฑ์การประเมิน

สุพัตรา ชื่นเจริญ (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องการเขียนบทร้อยกรอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องการเขียนบทร้อยกรอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85 ผลการศึกษา พบว่าได้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีคุณภาพด้านเนื้อหาและด้านสื่ออยู่ในระดับดีมากและมีประสิทธิภาพ 94.80/95.22

อารีรัตน์ ดอกสี (2541: 93) การสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนเขียนร้อยกรอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนเป็นไปตามเกณฑ์การหาประสิทธิภาพ E_1/E_2 (80/80) กล่าวคือ คะแนนจากการทำแบบทดสอบท้ายเล่มมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 80 ทุกเล่ม และคะแนนการวัดผลสัมฤทธิ์สัมฤทธิ์โดยรวมได้ค่าเฉลี่ย 80 ขึ้นไป จากการวิจัยครั้งนี้เป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่า แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเป็นสื่อในการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และใช้ได้กับเนื้อหาต่างๆ

จากเอกสารการวิจัยในประเทศดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่า การศึกษาเรื่องการแต่งคำประพันธ์ หรือการเขียนร้อยกรองประเภทกลอนนั้น จะมีผู้ให้ความสนใจและเป็นที่ยอมรับกันมากกว่าการเขียนคำประพันธ์ประเภทอื่นๆ ผลการวิจัยส่วนมาก จะแสดงให้เห็นว่า ความสามารถในการเขียนร้อยกรองจะเกิดขึ้นด้วยวิธีการต่างๆ เป็นตัวเสริมการเขียนร้อยกรอง ได้รับความสนใจจากนักเรียน แต่ในการเรียนรู้ ด้านการเขียนบทร้อยกรองนั้น ความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนไม่เท่ากัน บางคนเขียนได้ดี แต่บางคนเขียนไม่ได้เลยทั้งๆ ที่พื้นฐานความรู้เท่ากัน จึงควรที่จะได้มีการศึกษาเรื่องความสามารถ การจัดลำดับความสามารถ สร้างรูปแบบการสอน สื่อการสอน ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น และมีความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนได้ดีขึ้นด้วย

งานวิจัยต่างประเทศ

นัปปิ และตอร์นยา (Knupp; &Tawnya. 2004: Abstract) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการสอนแต่งคำประพันธ์ที่มีต่อทักษะการเขียนและความมั่นใจของนักเรียน เกรตหก โดยมีจุดประสงค์เพื่อต้องการหาข้อสรุปของผลกระทบของการสอนแต่งคำประพันธ์ ที่มีต่อทักษะการเขียนและความมั่นใจของนักเรียนเกรตหก การศึกษาทั้งทดลองนี้ได้กำหนดกลุ่มทดลองก่อนและหลังการวัดผลอย่างละ 1 กลุ่มและทดลองต่อเนื่องกันโดยใช้แบบสำรวจก่อนและหลังการทดลอง จากผลการทดลองพบว่า ความมั่นใจของนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ หลังจากได้รับการสอนแต่งคำประพันธ์ ทักษะร้อยแก้ว ได้รับการปรับปรุงและประเมินผล โดยแตกต่างกันไปในทุกย่อหน้า ทั้งก่อนระหว่างและหลังผลการประเมินผล มีการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ นักเรียนที่ทำคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์จะจัดเป็นประเภทประสบการณ์น้อย นักเรียนที่ทำคะแนนได้เท่าหรือสูงกว่าเกณฑ์จะจัดเป็นประเภทประสบการณ์มากกว่าและทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

เจมส์ เค เนลสัน (Jame, K.Nelson. 2004: Abstract) ได้ศึกษาเรื่อง บทเพลงที่ปราศจากดนตรี การศึกษาเรื่องคำประพันธ์ในนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีความเสี่ยงสูง โดยมีจุดประสงค์ เพื่อจะอธิบายประสบการณ์ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีความเสี่ยงสูงในการมีส่วนร่วมในการแต่งคำประพันธ์ นักเรียนเกรตสิบสอง 5 คนเป็นกลุ่มทดลอง โดยการสัมภาษณ์แบบลึกซึ้ง การจดบันทึกรายการที่จดไว้ วารสารและการสำรวจความคุ้นเคยในการนำเอาประสบการณ์

ที่ดีในการแต่งคำประพันธ์ ข้อความธรรมดา 6 ข้อ ความที่เล่าออกมา คือ 1) การประพันธ์เป็นเครื่องแสดงความรู้สึก 2) การประพันธ์กับบทเพลงเชื่อมต่อกันอย่างใกล้ชิด 3) การประพันธ์เป็นทางที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ 4) ความรู้สึกถึงความเป็นกลุ่มจะสร้างขึ้นโดยการประพันธ์ 5) ความรู้สึกถึงอิสระเสรีจะสร้างขึ้นโดยการประพันธ์ และ 6) การประพันธ์เป็นทางที่จะบรรเทาความตึงเครียด

วิลเลียม ที เอเกอร์ส (William,T. Akers. 2005: Abstract) ได้ ศึกษาเรื่องรูปแบบการเขียนพื้นฐาน การสอบสวนเชิงคุณภาพในระบบที่ ซับซ้อนของความคิดสร้างสรรค์ และโครงสร้างความรู้ที่เกี่ยวกับการแต่งคำประพันธ์ จากการศึกษาพบว่า รูปแบบของกระบวนการสร้างความรู้เกี่ยวกับการแต่งคำประพันธ์ ตามทฤษฎีระบบทั่วไป เป็นประโยชน์อย่างมากต่อจุดประสงค์ที่จะอธิบายและเข้าใจความแตกต่างในการเขียนโดยสรุป แบบจำลองระบบ กระบวนการเขียนพัฒนาผ่านข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ ผลลัพธ์ที่เป็นไปได้ ของกระบวนการความรู้ความจำและจิตพิสัยเกี่ยวข้องกับการแต่งบทประพันธ์

จากเอกสารการวิจัยต่างประเทศดังกล่าว จะเห็นได้ว่างานเขียนบทร้อยกรอง เป็นที่สนใจของผู้เรียน แต่ในการเรียนรู้ ด้านร้อยกรองจะพบว่าผู้เรียนมีความสามารถที่แตกต่างกัน บางคนมีความสามารถสูง ในขณะที่บางคนมีความสามารถน้อยหรืออาจไม่มีความสามารถเลย สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่น่าสนใจควรจะนำมาวิเคราะห์และศึกษาต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ที่เรียนวิชาภาษาไทย (ท 32101) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 4 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 160 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 42 คน ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

การสร้างและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และคู่มือการฝึกทักษะการเรียนรู้ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. แบบประเมินคุณภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอนโดยผู้เชี่ยวชาญ
3. แบบฝึกหัดระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
4. แบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2

1. การสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

การสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ใช้ทดลองนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ขั้นตอนการสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

3. เลือกบทเรียนและทำการแบ่งเนื้อหาออกเป็นเนื้อหาย่อยๆ โดยผู้วิจัยแบ่งเนื้อหาออกเป็นชุดย่อยๆ 8 ชุด ได้ดังนี้

ชุดที่ 1 เรียนรู้เรื่องกลอนไทย

ชุดที่ 2 เข้าใจในตัวสะกด

ชุดที่ 3 สัมผัสวรรณกรรม

ชุดที่ 4 คำไวพจน์ร่วมร้อยเรียง

ชุดที่ 5 เพลงเพลงบรรเลงขับ

ชุดที่ 6 กลอนแปดศัพท์เสนาะเสียง

ชุดที่ 7 ดอกสร้อยร้อยสำเนียง

ชุดที่ 8 หวานล้ำน้าสัควา

4. กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละชุดการเรียนรู้ โดยพิจารณาถึงประสิทธิภาพและจุดประสงค์ในการเรียนรู้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และความสนใจของผู้เรียนให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในการเรียนรู้ได้ดังนี้

ชุดที่ 1 ที่มาและประเภทของคำประพันธ์ประเภทกลอน ประกอบด้วย คำแนะนำในการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ คำชี้แจงในการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ข้อปฏิบัติสำหรับผู้เรียน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง แบบฝึกหัด เฉลยแบบฝึกหัด แบบทดสอบ และเฉลยแบบทดสอบ

ชุดที่ 2 มาตรฐานตัวสะกดทั้ง 8 มาตรฐาน และแม่ ก.กา ประกอบด้วย คำแนะนำในการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ คำชี้แจงในการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ข้อปฏิบัติสำหรับผู้เรียน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง แบบฝึกหัด เฉลยแบบฝึกหัด แบบทดสอบ และเฉลยแบบทดสอบ

ชุดที่ 3 สัมผัสบังคับ สัมผัสนอก สัมผัสใน สัมผัสสระ สัมผัสอักษร ประกอบด้วย คำแนะนำในการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ คำชี้แจงในการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ข้อปฏิบัติสำหรับผู้เรียน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง แบบฝึกหัด เฉลยแบบฝึกหัด แบบทดสอบ และเฉลยแบบทดสอบ

ชุดที่ 4 คำไวพจน์คือคำที่มีความหมายเหมือนกัน ประกอบด้วย คำแนะนำในการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ คำชี้แจงในการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ข้อปฏิบัติสำหรับผู้เรียน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง แบบฝึกหัด เฉลยแบบฝึกหัด แบบทดสอบ และเฉลยแบบทดสอบ

ชุดที่ 5 บทเพลงที่มาจากวรรณคดี ประกอบด้วย คำแนะนำในการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ คำชี้แจงในการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ข้อปฏิบัติสำหรับผู้เรียน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง แบบฝึกหัด เฉลยแบบฝึกหัด แบบทดสอบ และเฉลยแบบทดสอบ

ชุดที่ 6 กลอนแปดหรือกลอนสุภาพ ประกอบด้วย คำแนะนำในการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ คำชี้แจงในการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ข้อปฏิบัติสำหรับผู้เรียน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง แบบฝึกหัด เฉลยแบบฝึกหัด แบบทดสอบ และเฉลยแบบทดสอบ

ชุดที่ 7 ประกอบด้วย คำแนะนำในการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ คำชี้แจงในการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ข้อปฏิบัติสำหรับผู้เรียน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง แบบฝึกหัด เฉลยแบบฝึกหัด แบบทดสอบ และเฉลยแบบทดสอบ

ชุดที่ 8 กลอนสักวา ประกอบด้วย คำแนะนำในการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ คำชี้แจงในการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ข้อปฏิบัติสำหรับผู้เรียน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง แบบฝึกหัด เฉลยแบบฝึกหัด แบบทดสอบ และเฉลยแบบทดสอบ คู่มือฝึกทักษะการเรียนรู้ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน

5. สร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์โดยมีเนื้อหา และแบบฝึกหัด โดยเริ่มจากเนื้อหาและกิจกรรมที่ง่ายไปหายาก

6. นำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ที่สร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบคุณภาพ และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

7. นำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ปรับปรุงแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเนื้อหา ลักษณะรูปเล่ม ภาพประกอบ การใช้ภาษา คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับโดยใช้แบบประเมิน และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

การหาคุณภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

2. ดำเนินการสร้างแบบประเมินคุณภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน สำหรับผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบประเมินเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.2 พิจารณาหัวข้อปัญหาและจุดมุ่งหมาย เพื่อทราบว่าการข้อมูลอะไรบ้าง

2.3 การสร้างแบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาโดยใช้แบบประเมินที่มี

ลักษณะเป็นมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ คือ 5, 4, 3, 2, 1 โดยกำหนดความหมายของคะแนนไว้ ดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง มีคุณภาพระดับดีมาก
- ระดับ 4 หมายถึง มีคุณภาพระดับดี
- ระดับ 3 หมายถึง มีคุณภาพระดับปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง ต้องปรับปรุงคุณภาพ
- ระดับ 1 หมายถึง ไม่มีคุณภาพ

2.4 นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ปริกษาตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไข

2.5 นำแบบประเมินที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ
จำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

2.6 นำผลจากการประเมิน มาพิจารณาค่าเฉลี่ย โดยใช้เป็นเกณฑ์ในการแปล
ความหมายข้อมูลของการประเมิน ดังนี้

- คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51 - 5.00 หมายถึง มีคุณภาพระดับดีมาก
- คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 - 4.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับดี
- คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 - 3.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51 - 2.50 หมายถึง ต้องปรับปรุงคุณภาพ
- คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 - 1.50 หมายถึง ไม่มีคุณภาพ

เกณฑ์ในการยอมรับว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ที่สร้างขึ้นมีคุณภาพหรือไม่ ผู้วิจัยได้
กำหนดให้มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป

แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน

คำชี้แจง โปรดประเมินและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมรวมทั้งข้อวิจารณ์ สำหรับเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข โดยขอความกรุณาเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความคิดเห็น ☐
ตามแนวความคิดของท่าน โดยกำหนดไว้ดังนี้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์	ระดับคะแนนความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
1. ด้านเนื้อหา					
1.1 เนื้อหา มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์					
1.2 เนื้อหา มีความเหมาะสมกับเวลาที่กำหนด					
1.3 เนื้อหา มีความเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน					
2. การจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book)					
2.1 การนำใช้งาน					
2.1.1 ใช้งานได้กับคอมพิวเตอร์ทั่วไป					
2.1.2 สามารถใช้งานได้ทันทีไม่ต้องปรับแต่ง เครื่องคอมพิวเตอร์					
2.2 กิจกรรม					
2.2.1 มีความยาก-ง่ายพอเหมาะกับผู้เรียน					
2.2.2 เหมาะสมกับเวลาที่ใช้					
2.2.3 เรียงลำดับกิจกรรมเหมาะสมกับเนื้อหา					
2.3 คำถามในกิจกรรม					
2.3.1 คำถามสอดคล้องกับจุดประสงค์					
2.3.2 คำถามสอดคล้องกับกิจกรรม					
2.3.3 จำนวนข้อคำถามเหมาะสม					

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์	ระดับคะแนนความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
3. ด้านการใช้ภาษาและตัวอักษร					
3.1 ภาษามีความเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน					
3.2 ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษรกับระดับชั้น					
3.3 ความเหมาะสมของรูปแบบตัวอักษรกับระดับชั้น					
4. ภาพเคลื่อนไหวและภาพนิ่งประกอบ					
4.1 ภาพเคลื่อนไหวและภาพนิ่งประกอบสัมพันธ์กับเนื้อหา					
4.2 ภาพเคลื่อนไหวและภาพนิ่งประกอบสอดคล้องกับความสนใจผู้เรียน					
4.3 ภาพเคลื่อนไหวและภาพนิ่งประกอบมีจำนวนเหมาะสม					
5. โดยภาพรวมความเหมาะสมของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และคู่มือฝึกทักษะการเรียนรู้กับระดับชั้น ผู้เรียนด้านเนื้อหา					

ข้อเสนอแนะและข้อวิจารณ์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

3. ดำเนินการวิจัยเพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ของแบบทดสอบระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ขั้นเตรียมการ

3.1.1 ดำเนินการทดลองโดยประสานกับคุณครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และคุณครูที่เกี่ยวข้อง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทดลอง

3.1.2 จัดตารางเวลาในการทดลอง โดยทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ใช้เวลาในการทดลองทั้งสิ้น 18 คาบ คาบละ 50 นาที สัปดาห์ละ 4 คาบ

3.1.3 จัดสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน

3.2 ขั้นทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลอง ดังนี้

3.2.1 ขั้นทดลองรายบุคคล นำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 3 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างจากนักเรียนที่มีผลการเรียนเก่ง ปานกลางและอ่อน อย่างละ 1 คน โดยชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมและตรวจแบบทดสอบ

3.2.2 ขั้นทดลองกลุ่มเล็ก นำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ผ่านการทดลองครั้งที่ 1 ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 15 คน ที่ได้จากการสุ่มอย่างจากนักเรียนที่มีผลการเรียนเก่ง ปานกลางและอ่อน อย่างละ 5 คน โดยเริ่มจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียน ทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนและทำแบบฝึกหัดหลังเรียน ใช้ขั้นตอนและวิธีการเหมือนการทดลองครั้งที่ 1

3.2.3 ขั้นทดลองภาคสนาม นำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ผ่านการทดลองครั้งที่ 2 ไปปรับปรุงอีกครั้ง แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

80 ตัวแรก หมายถึง ค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนเรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 80

80 ตัวหลัง หมายถึง ค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 80

เมื่อพิจารณาข้อมูล 80 ตัวแรก และ 80 ตัวหลัง ถ้าได้เกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ถือว่าเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่คุณภาพ แต่ถ้าไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ถือว่าเป็น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ถือว่ายังไม่มีคุณภาพ ต้องปรับปรุงแก้ไขต่อไป

3.2.4 ขั้นทดลอง (try - out) นำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 42 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจริง

4. การสร้างแบบฝึกหัดระหว่างเรียนและหลังเรียน เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน

ขั้นตอนการสร้างแบบฝึกหัดระหว่างเรียนและหลังเรียน เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน

1. ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบ แบบฝึกหัดระหว่างเรียน และการวัดผล จากหนังสือ เทคนิคการสร้างและสอบ ข้อสอบวัดความถนัดและความสามารถทั่วไป ของล้วน สายยศ
2. วิเคราะห์เนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
3. สร้างแบบฝึกหัดระหว่างเรียนเป็นแบบอัตนัย โดยสร้างให้สอดคล้องกับพฤติกรรม การเรียนรู้และครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละชุดจากเนื้อหาในแต่ละชุด โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 8 ชุด ดังนี้ชุดที่ 1 เรียนรู้ร้อยกรองไทย ชุดที่ 2 เข้าใจในตัวสะกด ชุดที่ 3 สัมผัสวรรณคดี ชุดที่ 4 คำโวหารร้อยเรียง ชุดที่ 5 เพลงเพลงบรรเลงขับ ชุดที่ 6 กลอนแปดศัพท์สื่อนาเสียง ชุดที่ 7 ดอกสร้อยร้อยสำเนียง ชุดที่ 8 หวานล้ำน้ำสีกวา ชุดละ 10 ข้อ รวม 80 ข้อ
4. นำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนที่สร้างเสร็จแล้ว ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ด้านการวัดผล วิชาภาษาไทย 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม โดยใช้แบบประเมินที่มี ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ โดยกำหนดความของคะแนน ดังนี้
คะแนน +1 สำหรับแน่ใจว่าแบบทดสอบมีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
คะแนน 0 สำหรับไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบมีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
คะแนน -1 สำหรับแน่ใจว่าแบบทดสอบไม่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

แบบประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา
หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน

คำชี้แจง โปรดประเมินและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม รวมทั้งข้อวิจารณ์สำหรับเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข โดยขอความกรุณาเขียนเครื่องหมาย / ลงในระดับความคิดเห็นของท่าน โดยกำหนดไว้ดังนี้

- + 1 หมายถึง สอดคล้อง
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ
- 1 หมายถึง ไม่สอดคล้อง

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น			หมายเหตุ
	+ 1	0	- 1	
1. ความสอดคล้องของเนื้อหากับจุดประสงค์				
2. ความถูกต้องของเนื้อหากับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง				
3. ความชัดเจนของการอธิบายเนื้อหา				
4. เนื้อหามีความต่อเนื่องกัน				
5. ภาษาที่ใช้เหมาะสมกับผู้เรียน				
6. ความยากง่ายเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน				
7. ความเหมาะสมกับระยะเวลาที่ใช้				
8. ความเหมาะสมกับจำนวนคาบในแต่ละชุดการเรียนรู้				
9. ส่งเสริมการวิเคราะห์				
10. ส่งเสริมการคิด แก้ปัญหา และนำไปใช้				
รวม				

ข้อแนะนำและข้อวิจารณ์

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

1. นำผลการประเมินมาพิจารณาค่าเฉลี่ย ความสอดคล้อง IOC เพื่อใช้เป็นเกณฑ์การประเมินคุณภาพ แบบฝึกหัดระหว่างเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	4.51 - 5.00	หมายถึง	คุณภาพดีมาก
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	3.51 - 4.50	หมายถึง	คุณภาพดี
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	2.51 - 3.50	หมายถึง	คุณภาพปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	1.51 - 2.50	หมายถึง	ต้องปรับปรุงคุณภาพ
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	1.00 - 1.50	หมายถึง	ไม่มีคุณภาพ

เกณฑ์ในการยอมรับว่าแบบฝึกหัดระหว่างเรียนด้วยหนังสือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นมีคุณภาพหรือไม่ ผู้วิจัยได้กำหนดให้มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป

5. การสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งคำประพันธ์

ขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถทางการในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน
2. วิเคราะห์เนื้อหาในแต่ละชุดในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
3. สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง คือแบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน โดยแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเป็นแบบอัตนัย จำนวน 30 ข้อ ซึ่งสอดคล้องกับแบบทดสอบในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ทั้ง 8 เรื่อง

ลักษณะแบบประเมิน เป็นตารางระดับคุณภาพ

ข้อความที่พิจารณา	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
1. ด้านฉันทลักษณ์ 20 คะแนน					
1.1 จำนวนคำถูกต้องตามฉันทลักษณ์					
1.2 สัมผัสบังคับถูกต้องตามฉันทลักษณ์					
1.3 การใช้สัมผัสพยัญชนะและสัมผัสสระ					
1.4 จังหวะของกลอน					
2. เนื้อหา 20 คะแนน					
2.1 ความมีสาระ					
2.2 ความเป็นเอกภาพและความกลมกลืน					
2.3 การลำดับความ					
2.4 การใช้เหตุผลประกอบ					
3. การใช้ถ้อยคำ 20 คะแนน					
3.1 การใช้ถ้อยคำถูกต้อง					
3.2 การใช้ถ้อยคำที่ให้ความหมาย					
3.3 การใช้ถ้อยคำที่สละสลวย					
3.4 ตัวสะกดการันต์และวรรคตอน					
4. ความคิด 20 คะแนน					
4.1 ความคิดริเริ่ม					
4.2 แนวคิดสร้างสรรค์					
4.3 มีคติเตือนใจ					
4.4 มีแนวทางการปฏิบัติ					
รวม					

เกณฑ์การให้คะแนน ซึ่งมีสัดส่วนการให้คะแนนดังนี้

ส่วนที่ 1 ฉันทลักษณ์ 20 คะแนน

ก. จำนวนคำถูกต้องตามฉันทลักษณ์ (5 คะแนน) พิจารณาจากการเขียนกลอนจำนวน 1 บท ประกอบด้วย 2 คำกลอน รวม 4 วรรค วรรคที่ 1 เรียกว่า วรรคดับ วรรคที่ 2 เรียกว่า วรรครับ วรรคที่ 3 เรียกว่า วรรครอง วรรคที่ 4 เรียกว่า วรรคส่ง จะต้องมีความวรรคครบ ถ้านักเรียนเขียนผิดหักคะแนนแห่งละ 1 คะแนน แต่หักไม่เกิน 5 คะแนน

ข. สัมผัสถูกต้องตามฉันทลักษณ์ (5 คะแนน) พิจารณาจากการเขียนคำสุดท้ายของวรรคดับ สัมผัสกับคำที่ 1 หรือ 2 หรือ 3 ของวรรครับ คำสุดท้ายของวรรครับ สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรครอง คำสุดท้ายของวรรครอง สัมผัสกับคำที่ 3 หรือ 5 ของวรรคส่ง คำสุดท้ายของวรรคส่ง สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรครับ ของบทต่อไป ถ้าวรรคสัมผัสไม่ถูกต้องหักแห่งละ 1 คะแนน แต่หักไม่เกิน 5 คะแนน

ค. การใช้สัมผัสพยัญชนะและสัมผัสสระ (สัมผัสใน) (5 คะแนน) พิจารณาจากการเขียนใน 1 บท จะต้องสัมผัสพยัญชนะ หรือสัมผัสสระ อย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้เกิดความสละสลวยในกลอนที่เขียนขึ้น ถ้าวรรคสัมผัสไม่ได้ไม่เกิน 5 คะแนน

ง. จังหวะของกลอน (5 คะแนน) พิจารณาจาก การเขียนใน 1 บทของกลอน ให้ได้จังหวะสามสองสาม หรือสามสามสาม เพื่อความไพเราะสละสลวย ในบทกลอนที่แต่งขึ้น ถ้าวรรคไม่ถูกต้องหักแห่งละ 1 คะแนน แต่หักไม่เกิน 5 คะแนน

ส่วนที่ 2 ด้านเนื้อหา 20 คะแนน

ก. ความมีสาระ (5 คะแนน) พิจารณาจากเนื้อหาที่แต่งมีจุดมุ่งหมายตรงกับหัวข้อหรือรูปภาพที่กำหนดให้ได้ 5 คะแนน เนื้อหาที่แต่งมีจุดมุ่งหมายสอดคล้องกับหัวข้อหรือภาพที่กำหนดให้ ได้ 4 คะแนน เนื้อหาที่แต่งมีจุดมุ่งหมายใกล้เคียงกับหัวข้อหรือภาพที่กำหนดให้ ได้ 3 คะแนน เนื้อหาที่แต่งมีจุดมุ่งหมายใกล้เคียงเป็นบางส่วนกับหัวข้อหรือภาพที่กำหนดให้ ได้ 2 คะแนน เนื้อหาที่แต่งไม่ตรงจุดมุ่งหมายกับหัวข้อหรือภาพที่กำหนดให้ แต่มีสาระได้ 1 คะแนน

ข. ความเป็นเอกภาพและความกลมกลืน (5 คะแนน) พิจารณาจากเนื้อหาที่มีความเป็นเอกภาพและกลมกลืนกันทั้งบท ได้ 5 คะแนน เนื้อหาที่มีความเป็นเอกภาพและความกลมกลืนกันเป็นส่วนใหญ่ ได้ 4 คะแนน เนื้อหาที่มีความเป็นเอกภาพและความกลมกลืนกันเป็นบางส่วน ได้ 3 คะแนน เนื้อหาที่มีความเป็นเอกภาพ ได้ 2 คะแนน เนื้อหาไม่มีความเป็นเอกภาพและไม่มี ความกลมกลืนกัน ได้ 1 คะแนน

ค. การลำดับความ (5 คะแนน) พิจารณาจากการลำดับความตามเหตุการณ์และเหมาะสมทั้งบท ได้ 5 คะแนน การลำดับความตามเหตุการณ์และเหมาะสมเป็นบางส่วน ได้ 4 คะแนน การลำดับความตามเหตุการณ์และเหมาะสมเป็นบางส่วน แต่ได้ใจความ ได้ 3 คะแนน การลำดับความตามเหตุการณ์และเหมาะสมเป็นบางส่วน แต่ไม่ได้ใจความ ได้ 2 คะแนน การลำดับความสับสน และไม่ได้ใจความ ได้ 1 คะแนน

ง. การใช้เหตุผลประกอบ (5 คะแนน) พิจารณาจากใช้เหตุผลประกอบได้ถูกต้อง ตรงตามข้อเท็จจริง ได้ 5 คะแนน ใช้เหตุผลประกอบได้ถูกต้อง แต่ตรงตามข้อเท็จจริงบางส่วน ได้ 4 คะแนน ใช้เหตุผลประกอบได้ถูกต้อง แต่ไม่ตรงตามข้อเท็จจริง ได้ 3 คะแนน ใช้เหตุผลประกอบได้ถูกต้อง แต่ไม่ถูกต้องได้ 2 คะแนน ไม่มีเหตุผล ได้ 1 คะแนน

ส่วนที่ 3 ด้านภาษา 20 คะแนน (5 คะแนน) พิจารณาจาก

ก. การใช้ถ้อยคำที่ถูกต้อง (5 คะแนน) พิจารณาจากถ้อยคำที่ใช้ ถูกต้องเหมาะสม กับเนื้อเรื่องและการเขียนกลอน (ตรงตามหลักภาษาไทย) ถ้าใช้ถ้อยคำไม่ถูกต้อง หักแห่งละ 1 คะแนน แต่หักไม่เกิน 5 คะแนน

ข. การใช้คำที่ให้ความหมาย (5 คะแนน) พิจารณาจากการใช้คำที่สามารถสื่อความหมาย ให้ผู้อ่านเข้าใจชัดเจน ถ้าใช้คำที่ไม่มีความหมาย หักแห่งละ 1 คะแนน แต่หักไม่เกิน 5 คะแนน

ค. การใช้ถ้อยคำที่สละสลวย (5 คะแนน) พิจารณาจากการเขียน ใช้คำที่ทำให้เกิดความซาบซึ้งกินใจต่อผู้อ่าน ภาษาที่ใช้กระชับรัดกุม ถ้ามีคำที่สละสลวยให้แห่งละ 1 คะแนน แต่ให้ไม่เกิน 5 คะแนน

ง. ตัวสะกดการันต์และวรรคตอน (5 คะแนน) พิจารณาจากการเขียนคำที่มีตัวสะกด ถูกต้องตามอักขรวิธี วรรคตอนถูกต้องตามที่กำหนด ไม่เขียนฉีกคำ หรือฆ่าเสียงของคำที่ผิด หลักภาษาไทย ถ้าเขียนไม่ถูกต้อง วรรคตอนไม่ถูกต้อง หักแห่งละ 1 คะแนน แต่หักไม่เกิน 5 คะแนน

ส่วนที่ 4 ความคิด 20 คะแนน

ก. ความคิดริเริ่ม (5 คะแนน) พิจารณาจากในการเขียนแต่ละบท มีแนวความคิด เป็นของตนเอง ไม่ลอกเลียนแบบคนอื่น ครบทั้งบท ได้ 5 คะแนน ในการเขียนแต่ละบทมี แนวความคิดเป็นของตนเอง ไม่ลอกเลียนแบบคนอื่น เป็นส่วนใหญ่ ได้ 4 คะแนน ในการเขียน แต่ละบท มีแนวความคิดเป็นของตนเอง ไม่ลอกเลียนแบบคนอื่น เป็นบางส่วน ได้ 3 คะแนน ในการเขียนแต่ละบท มีแนวความคิดเป็นของตนเอง อย่างไม่แน่ชัด ได้ 2 คะแนน ในการเขียน แต่ละบท มีแนวความคิดลอกเลียนแบบผู้อื่นได้ 1 คะแนน

ข. แนวคิดสร้างสรรค์ (5 คะแนน) พิจารณาจากมีแนวความคิดสร้างสรรค์เป็นของ ตนเอง ครบทั้งบท ได้ 5 คะแนน มีแนวความคิดสร้างสรรค์เป็นของตนเอง เป็นส่วนใหญ่ ได้ 4 คะแนน มีแนวความคิดสร้างสรรค์เป็นของตนเอง เป็นบางส่วน ได้ 3 คะแนน มีแนวความคิดสร้างสรรค์เป็นของตนเอง แต่ไม่แน่ชัดว่าเป็นของตนเอง ได้ 2 คะแนน มีแนวความคิดสร้างสรรค์ เป็นของตนเอง แต่ไม่ใช่เป็นของตนเอง ได้ 1 คะแนน

ง. มีคติเตือนใจ (5 คะแนน) พิจารณาจากการเขียนใน 1 บท ให้ข้อคิดสอนใจให้เกิดสำนึกผู้ได้ดีเยี่ยม ได้ 5 คะแนน การเขียนใน 1 บท ให้ข้อคิดสอนใจให้เกิดสำนึกผู้ได้ดีมาก ได้ 4 คะแนน การเขียนใน 1 บท ให้ข้อคิดสอนใจให้เกิดสำนึกผู้ได้ดี ได้ 3 คะแนน การเขียนใน 1 บท ให้ข้อคิดสอนใจให้เกิดสำนึกผู้ได้ดีพอใช้ ได้ 2 คะแนนการเขียนใน 1 บท ไม่มีคติสอนใจ ได้ 1 คะแนน

ค. มีแนวทางการปฏิบัติ (5 คะแนน) พิจารณาจากการเขียนมีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน มีประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้ ได้ 5 คะแนน การเขียนมีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน มีประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้เป็นส่วนใหญ่ ได้ 4 คะแนน การเขียนมีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน มีประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้เป็นบางส่วน ได้ 3 คะแนน การเขียนมีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน แต่ไม่มีประโยชน์ ได้ 2 คะแนน การเขียนไม่มีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน แต่มีประโยชน์ ได้ 1 คะแนน

4. นำแบบทดสอบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ที่สร้างเสร็จแล้วไปให้ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย และการวัดผลทางการศึกษา จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องที่มีระดับการประเมิน 3 ระดับ ดังนี้

คะแนน +1 สำหรับแน่ใจว่าแบบทดสอบมีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

คะแนน 0 สำหรับไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบมีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

คะแนน -1 สำหรับแน่ใจว่าแบบทดสอบไม่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

จากนั้นนำผลการพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC โดยค่าดัชนีความสอดคล้องควรมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 จึงจะถือว่าข้อทดสอบนั้นเป็นตัวแทนของลักษณะกลุ่มพฤติกรรมที่วัด ส่วนแบบทดสอบที่มีค่าไม่ถึง 0.5 ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบทดสอบวัดผลความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ไปปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองใช้ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 100 คน เพื่อหาคุณภาพข้อสอบ

6. นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ที่นักเรียนทำแล้วมาตรวจให้คะแนน นำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อสอบรายข้อ เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (r) และหาค่าความยากง่าย (p) ของแบบทดสอบโดยวิเคราะห์ข้อทดสอบรายข้อ เลือกข้อที่มีค่าความยากง่าย ระหว่าง 0.20 – 0.80 และค่าอำนาจจำแนก 0.20 ขึ้นไป ให้ได้จำนวน 20 ข้อ ส่วนข้อที่ไม่ถึงเกณฑ์ให้ตัดออก เลือกข้อสอบที่ใช้ได้และต้องปรับปรุง

7. นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ มาหาค่าความเชื่อมั่นจากสูตรสหสัมพันธ์ของเคนดัล ที่เรียกว่า สัมประสิทธิ์ของคอนคอร์ดแนนซ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ในการทดสอบสมมติฐาน มีรูปแบบเป็นกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลองชนิด Randomized One-Group Pretest – posttest Design ซึ่งมีกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 249)

ตาราง 1 แสดงแบบแผนการทดลอง One – Group Pretest – Posttest Design

กลุ่ม	ทดสอบก่อนเรียน	ทดลอง	ทดสอบหลังเรียน
E	T ₁	X	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

- E แทน กลุ่มทดลอง
- X แทน การเรียนผ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
- T₁ แทน การทดสอบก่อนเรียน (Pre - test)
- T₂ แทน การทดสอบหลังเรียน (Post - test)

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1. หาค่าสถิติพื้นฐาน
- 2. หาค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบเครื่องมือ
- 3. หาค่าทดสอบสมมติฐานของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังต่อไปนี้

1. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 หาค่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนนทดสอบหลังเรียนของกลุ่มทดลอง (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540: 137) โดยคำนวณจากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

- เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย
- $\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
- N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 หาค่าความแปรปรวนของแบบทดสอบ (ล้วน สายยศ. 2539: 77) โดยคำนวณจากสูตร

$$S^2 = \frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)} .$$

เมื่อ S^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนน
$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
$\sum x^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

2.1 หาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Validity) ผลการเรียนรู้ ที่ คาดหวัง ของ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย โดยพิจารณา หาค่าดัชนีสอดคล้อง (IOC) โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2539: 249)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้อง
$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 หาค่าความยากง่าย (p) ของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน โดยใช้สูตร P_E ของ วิทนีย์ และซาเบอร์ส (D.R.Whitney and D.R. Sabers) (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2539: 199-200) ดังนี้

$$P_E = \frac{S_U + S_L - (2Nx_{min})}{2N(X_{max} - X_{min})}$$

เมื่อ P_E	แทน	ดัชนีค่าความยากง่าย
S_U	แทน	ผลรวมของคะแนนกลุ่มเก่ง
S_L	แทน	ผลรวมของคะแนนกลุ่มอ่อน
N	แทน	จำนวนผู้สอบของกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน
X_{max}	แทน	คะแนนที่นักเรียนทำได้สูงสุด
X_{min}	แทน	คะแนนที่นักเรียนทำได้ต่ำสุด

2.3 หาค่าอำนาจจำแนกเพื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ โดยใช้สูตร D ของวิทนีและซาเบอร์ส (Whitney and Sabers) ดังนี้ (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2539: 199-201)

$$D = \frac{S_U + S_L}{N(X_{max} - X_{min})}$$

เมื่อ	D	แทน	ดัชนีค่าอำนาจจำแนก
	S_U	แทน	ผลรวมของคะแนนกลุ่มเก่ง
	S_L	แทน	ผลรวมของคะแนนกลุ่มอ่อน
	N	แทน	จำนวนผู้สอบของกลุ่มสูงและกลุ่ม
	X_{max}	แทน	คะแนนที่นักเรียนทำได้สูงสุด
	X_{min}	แทน	คะแนนที่นักเรียนทำได้ต่ำสุด

2.4 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอนโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของ ครอนบัค (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540: 125-126) ใช้สูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_i^2}{s_i^2} \right\}$$

เมื่อ	Σ	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อ
	s_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ
	s_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

2.5 การหาค่าความเชื่อมั่นของการจัดอันดับ โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์ของเค็นดัลที่เรียกว่า สัมประสิทธิ์คอนคอร์ดแดนซ์ (ล้วน สายยศ. 2538: 206)

$$W = \frac{12S}{K^2(n^3 - n)}$$

เมื่อ	W	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของการจัดอันดับ
	S	แทน	ผลรวมทั้งหมดของอันดับคะแนนของข้อคำถามแต่ละข้อที่เบี่ยงเบนออกจากคะแนนอันดับเฉลี่ย
	K	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ
	n	แทน	จำนวนข้อคำถาม

3. สถิติที่ใช้หาประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

สถิติที่ใช้หาประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิชาภาษาไทย เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอนสุภาพ ตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยใช้สูตร E_1/E_2 โดยหาค่าร้อยละ (เสาวนีย์ สิกขามันติต. 2528: 294-295)

80 ตัวแรก หมายถึง ค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียนเรื่อง การแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 80

80 ตัวหลัง หมายถึง ค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 80

สูตรที่ 1

$$E_1 = \frac{\left[\frac{\sum x}{N} \right]}{A} \times 100$$

เมื่อ

E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ คิดเป็นร้อยละ จากการทำแบบฝึกหัดและหรือประกอบกิจกรรมระหว่างเรียน
$\sum x$	แทน	คะแนนรวมจากการทำแบบฝึกหัดและหรือประกอบกิจกรรมหลังเรียน
A	แทน	คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดหรือกิจกรรมการเรียนรู้
N	แทน	จำนวนผู้เรียน

สูตรที่ 2

$$E_2 = \frac{\left[\frac{\sum F}{N} \right]}{B} \times 100$$

เมื่อ

E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (พฤติกรรมที่เปลี่ยนในตัวผู้เรียน หลังจากการเรียนรู้ด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์) คิดเป็นร้อยละ จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนและหรือประกอบกิจกรรมหลังเรียน
$\sum x$	แทน	คะแนนรวมจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนหรือกิจกรรมหลังเรียน
B	แทน	คะแนนเต็มของการสอบหลังเรียนและหรือกิจกรรมหลังเรียน
N	แทน	จำนวนผู้เรียน

4. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test dependent เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ก่อนและหลังได้รับการเรียนโดยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ. 2538: 104)

สูตร

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N - 1}}}$$

$$df = n - 1$$

t	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณาของการแจกแจงแบบที่
D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
N	แทน	จำนวนคู่
Σ D	แทน	ผลรวมของความแตกต่างจากการเปรียบเทียบกันเป็นรายบุคคลระหว่างคะแนนที่ได้รับจากการทดสอบก่อนเรียนกับทดสอบหลังเรียน
Σ D ²	แทน	ผลรวมกำลังสองของความแตกต่างจากการเปรียบเทียบกันเป็นรายบุคคลระหว่างคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนกับทดสอบหลังเรียน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการนำเสนอและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
E ₁	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้ที่จัดไว้ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และในคู่มือฝึกทักษะการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน
E ₂	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ พฤติกรรมที่เปลี่ยนในตัวผู้เรียนคิดเป็นร้อยละของคะแนนการทำแบบทดสอบหลังเรียน
K	แทน	คะแนนเต็ม
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	คะแนนความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติทดสอบ ที
p	แทน	ค่าระดับนัยสำคัญของการทดสอบ

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีลำดับการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังการเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการหาประสิทธิภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ 80/80
- เมื่อผลการวิจัยสิ้นสุดลงผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E_1/E_2) ได้ผลดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ผลการหาประสิทธิภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์
ประเภทกลอนโดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ 80/80

แบบฝึกหัดระหว่างเรียน			แบบทดสอบหลังเรียน			ประสิทธิภาพ
คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E_1	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	E_2	E_1 / E_2
80	70.48	88.10	20	17.93	89.64	88.10/89.64

จากตาราง 2 พบว่า ประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 88.10/89.64

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ที่ได้รับการจัดการเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ปรากฏผลดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ก่อนเรียน และหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ที่ได้รับการจัดการเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน

ผลการทดสอบ	n	K	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนการเรียน	42	80.00	46.07	4.57	39.59**	.000
หลังการเรียน	42	80.00	60.02	5.24		

** p<.01

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ที่ได้รับการจัดการเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน มีความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน หลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความสามารถในการการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ในวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีรายละเอียดสรุปได้ ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ 80/80
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังการเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

สมมติฐานในการวิจัย

นักเรียนที่เรียนวิชาภาษาไทย เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีความสามารถในการแต่งคำประพันธ์สูงกว่าก่อนการเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ที่เรียนวิชาภาษาไทย (ท 32101) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 4 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 160 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 42 คน ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ใช้เวลาในการทดลอง 18 คาบ คาบละ 50 นาที สัปดาห์ละ 4 คาบ

เนื้อหาที่ใช้ในวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ เป็นเนื้อหาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน มีทั้งหมด 8 ชุด ดังนี้

- ชุดที่ 1 เรียนรู้เรื่องกลอนไทย
- ชุดที่ 2 เข้าใจในตัวสะกด
- ชุดที่ 3 สัมผัสสรรณรส
- ชุดที่ 4 คำไวพจน์ร่วมร้อยเรียง
- ชุดที่ 5 เพลงเพลงบรรเลงขับ
- ชุดที่ 6 กลอนแปดศัพท์เสนาะเสียง
- ชุดที่ 7 ดอกสร้อยร้อยสำเนียง
- ชุดที่ 8 หวานล้ำน้ำสักรา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. ซึ่งสร้างจากโปรแกรม FlipAlbum. Professional.6.0.3.342 บทเรียนเป็นแบบนำเสนอเนื้อหา (Tutorial) มีลักษณะเป็นทั้งข้อความ ภาพนิ่ง เสียง ภาพเคลื่อนไหว และภาพยนตร์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นมี 8 ชุด ตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ข้างต้น
3. คู่มือการฝึกทักษะการเรียนรู้เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน
4. แบบประเมินคุณภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอนโดยผู้เชี่ยวชาญ
5. แบบฝึกหัดระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งบรรจุอยู่ในบทเรียนและคู่มือฝึกทักษะการเรียนรู้ระหว่างเรียน ชุดละ 10 ข้อและแบบทดสอบหลังบทเรียน ชุดละ 10 ข้อ
6. แบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ขอบข่ายเนื้อหาและเวลาของวิชา ท 32101 ภาษาไทย เป็นแบบอัตนัย จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 80 คะแนน ทดสอบเกี่ยวกับความสามารถ ในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอนทางด้านรูปแบบและเนื้อหา ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

3. วิธีดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลอง ดังนี้

3.1 ขั้นทดลองรายบุคคล นำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 3 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง จากนักเรียนที่มีผลการเรียน เก่ง ปานกลางและอ่อน อย่างละ 1 คน โดยชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมและตรวจแบบทดสอบ

3.2 ขั้นทดลองกลุ่มเล็ก นำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ที่ผ่านการทดลองครั้งที่ 1 ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 15 คน ที่ได้จากการสุ่มอย่าง จากนักเรียนที่มีผลการเรียน เก่ง ปานกลางและอ่อน อย่างละ 5 คน โดยเริ่มจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียน ทำแบบฝึกหัด ระหว่างเรียนและทำแบบฝึกหัดหลังเรียน ใช้ขั้นตอนและวิธีการเหมือนการทดลองครั้งที่ 1

3.3 ขั้นทดลองภาคสนาม นำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ที่ผ่านการทดลองครั้งที่ 2 ไปปรับปรุงอีกครั้ง แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

80 ตัวแรก หมายถึง ค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนเรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 80

80 ตัวหลัง หมายถึง ค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 80

เมื่อพิจารณาข้อมูล 80 ตัวแรก และ 80 ตัวหลัง ถ้าได้เกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ถือว่าเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่คุณภาพ แต่ถ้าไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ถือว่าเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ถือว่ายังไม่มีคุณภาพ ต้องปรับปรุงแก้ไขต่อไป

3.3.1 ขั้นทดลอง นำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 42 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจริง ดังนี้

3.3.1.1 จัดปฐมนิเทศเพื่อชี้แจงผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธี การเรียนของนักเรียน และกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู บทบาทของนักเรียน และวิธีวัด และประเมินผลการเรียนรู้

3.3.1.2 การจัดการเรียนรู้และวัดประเมินผลการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่าง ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้น หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบตามคาบที่กำหนดไว้แล้ว จึงทำการทดสอบหลังการทดลอง ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน

3.3.1.3 นำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์บันทึกลงในแผ่น ซีดี แล้วนำไปลงโปรแกรมในเครื่องคอมพิวเตอร์ทุกเครื่อง เพื่อให้นักเรียนได้ใช้ศึกษาพร้อมทั้งคู่มือฝึกทักษะการเรียนรู้ 1 คน ต่อ 1 เครื่อง

3.3.1.4 นำคู่มือการฝึกทักษะการเรียนรู้เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ไปถ่ายสำเนา เพื่อให้ผู้เรียนได้ทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน และแบบทดสอบท้ายบทเรียน

3.3.1.5 ผู้เรียนตรวจคำตอบของแบบฝึกหัดระหว่างเรียนด้วยเอง และแบบทดสอบท้ายบทเรียนนำมาให้ครูผู้สอนตรวจ บันทึกคะแนน

3.3.1.6 นำผลการสอบวัดความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน มาตรวจให้คะแนน แล้วมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t - test dependent เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ก่อนและหลังได้รับการเรียนโดยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

1. หาสถิติพื้นฐานของแบบทดสอบ คือ ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความแปรปรวน
2. หาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน
3. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอนตามเกณฑ์ 80 / 80
4. ตรวจสอบสมมติฐานความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ก่อนและหลังใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน โดยใช้ t - test แบบ Dependent Sample

สรุปผลการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า

1. การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า มีประสิทธิภาพ 88.10/89.64 แสดงว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ที่สร้างและพัฒนาขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
2. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้เรียนโดยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน มีความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน สูงกว่าก่อนเรียนหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม ผลการวิจัยมีดังนี้

1. จากผลการทดลองพบว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดทรงธรรม จังหวัดสมุทรปราการ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.10/89.64 แสดงว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน และผลการทดลองครั้งนี้ได้สอดคล้องกับผลการทดลองของ อติศักดิ์ สามหมอ (2551: 74) ที่ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาผลจากการจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการจัดทำแฟ้มผลงาน เรื่องเอกภพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเป็นตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นมาก แสดงให้เห็นว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพราะหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ที่สร้างกระบวนการ ขั้นตอนการสร้างอย่างมีระบบและวิธีการอย่างเหมาะสม คือ ศึกษาหลักสูตรเทคนิควิธีการ กระบวนการ ทฤษฎี เป็นแนวทางโดยคำนึงถึง ความเหมาะสมของเนื้อหาและสื่อการสอนที่หลากหลายที่เอื้อกันอย่างเป็นระบบ ทั้งการวิเคราะห์ เนื้อหาและจุดประสงค์ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตลอดจนการเลือกสื่อต่างๆ ให้เหมาะสม รวมถึงการสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ซึ่งได้มีการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ผ่านการประเมินตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญในด้านเนื้อหาของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอนและแบบทดสอบ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ได้ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ที่เหมาะสม โดยมี ภาพประกอบทั้งภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ภาพยนตร์และเพลงที่สร้างแรงจูงใจให้นักเรียนสนใจร่วมทำกิจกรรม จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนพบว่า นักเรียนให้ความสนใจร่วมทำกิจกรรมในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ทุกขั้นตอน และพยายามหาคำตอบที่ถูกต้อง แสดงว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ นี้สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

2. จากการทดลอง พบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน มีความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอนสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่ได้เรียนโดยใช้ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากผลที่นักเรียนมีความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอนที่ดีขึ้น เนื่องจากนักเรียนได้ศึกษาตาม

กระบวนการโดยการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ตั้งแต่ชุดที่ 1 ถึงชุดที่ 8 เป็นผลให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีไพรวรรณ (2529: 633–634) กล่าวถึง กิจกรรมที่ปูพื้นฐานการเขียนบทหรือกรองว่า ควรเริ่มจาก กิจกรรมที่ง่าย ๆ ไปหา กิจกรรมที่ยาก กิจกรรมนั้นจะต้องสนุกสนาน น่าสนใจ เป็นกิจกรรมที่เหมาะสม กับเด็ก เป็นกิจกรรมที่ทำทลายความคิด ความสามารถของเด็ก และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ทางภาษาให้มากที่สุด ซึ่งถือว่าเป็นวิธีที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจเนื้อหา ผลการเรียนรู้ก็จะสูงขึ้น จากผลการศึกษาครั้งนี้ จะเห็นได้ว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่ง คำประพันธ์ ประเภทกลอนนี้ จัดเป็นสื่อการเรียนการสอนที่สร้างความพึงพอใจแก่นักเรียน เพราะมี ขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสม นักเรียนมีอิสระในการดำเนินกิจกรรม รวมทั้งเปิดโอกาสให้ นักเรียนได้ศึกษาและทำแบบทดสอบโดยผ่านกระบวนการคิดของตนเองแทนการสอนของครู นักเรียนมีโอกาสนำผลงานของตนเองร่วมอภิปรายหรือแสดงผลงานกับเพื่อนๆ ได้อีกด้วย ส่งผลให้ นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นและสนใจศึกษาอยู่ตลอดเวลา และเมื่อนำมาใช้จึงทำให้มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80/80 แสดงว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถนำไปใช้ใน กิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภท กลอน ทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน สูงกว่าก่อนการเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การนำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ไปใช้ในการเรียนการสอนควรคำนึงถึงเรื่อง การเตรียม เนื้อหาให้สอดคล้องกับเวลา ความสามารถ ความถนัดและความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.2 ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ควรมีกิจกรรมที่หลากหลาย การถามคำถามในรูปแบบต่างๆ หรือการตั้งคำถามจากง่ายไปยาก มีเกมต่างๆ เพื่อเป็นการเสริมแรงให้ผู้เรียนสนใจ ตลอดจน รูปภาพประกอบทั้งภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ภาพยนตร์ และเพลงที่มีคำสัมผัสคล้องจอง ก็เป็นสิ่งที่ สำคัญ เพื่อฝึกทักษะของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้นและเกิดแรงจูงใจที่จะศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน เป็นหนังสือที่ดี ใช้ สำหรับอ่าน ไม่สามารถทำแบบฝึกหัดในหนังสือได้ ครั้งต่อไปควรสร้างหนังสือที่สามารถทำ แบบฝึกหัดและแบบทดสอบลงในหนังสือได้ และรู้ผลได้ทันที ซึ่งสามารถสร้างได้โดยใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เช่น Macromedia Authorware 7.0 หรือ Macromedia Flash Mx เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ของผลการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ กับตัวแปรอื่นๆ เช่น ความสนใจ วัยของผู้เรียน ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน เป็นต้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในเนื้อหาที่น่าสนใจต่อไป

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. (2546). การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์คุรุสภา.

_____. (2535). หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชุดความรู้เรื่อง

พระไตรปิฎก นิทานชาดก เล่ม 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

_____. กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

_____. กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

กลุ่มส่งเสริมการเรียนการสอนและประเมินผล สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). การประเมินการอ่านคิด

วิเคราะห์ และเขียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ:

องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กัลยา หวังปัญญา. (2551). การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องโคลงสี่สุภาพ

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ กรุงเทพมหานคร.

สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

การุณนันท์ รัตนแสนวงษ์. (2549). การใช้ภาษาไทย. กรุงเทพฯ: ฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

กำชัย ทองหล่อ. (2540). หลักภาษาไทย. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.

กำธร บุญเจริญ. (2550). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ผ่านเว็บ 2 รูปแบบที่ต่างกัน เรื่องการเขียน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี.

สารนิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

กิดานันท์ มลิทอง. (2536). เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์.

_____. (2540). เทคโนโลยีการศึกษานวัตกรรม. กรุงเทพฯ: ชวนชื่นพิมพ์.

กิฟลี วรรณจิย์. (2535). การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนบท

ร้อยกรองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนแบบ

สร้างสรรค์กับการใช้แบบฝึกปกติ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ. (2527). แนวทางการอ่านวรรณคดีมรดกประเภทร้อยกรอง.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2529). วรรณกรรมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ขจรศรี ชาดิกานนท์. (2540). ทฤษฎีและแบบแผนคำประพันธ์ประเภทร้อยกรอง สำหรับครูมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม), ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จ่าง แซ่ตั้ง. (2533). อนุสรณ์งานฌาปนกิจศพคุณพ่อจ่าง แซ่ตั้ง. กรุงเทพฯ: วันใหม่.
- จิระพันธ์ เตมะ. (2545, มกราคม – เมษายน). หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ *Electronic Book*. วิทยบริการ. 13(1): 1 – 18.
- จุฑาภรณ์ (กมลชัย) วงศ์กำดี. (2536). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเขียนร้อยกรอง และพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะกับการใช้แบบฝึกหัดตามคู่มือครู. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จุฬารัตน์ มีสูงเนิน. (2548). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเขียนร้อยกรองและพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะกับการใช้แบบฝึกหัดตามคู่มือครู. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จุไรรัตน์ วรรณยิ่ง. (2532). การเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนกลอนสุภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนรัฐบาลและเอกชน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ใจเด็ด หวานชะเอม. (2550). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เจตคติและความสามารถในการแต่งกลอนสุภาพกับความสามารถในการแต่งโคลงสี่สุภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาสิริโสภาพัฒน์นวดิ. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ซวาล แพร์ดีกุล. (2520). เทคนิคการเขียนข้อสอบ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ชูลีพร สุสุวรรณ. (2539). คำพ้องในภาษาไทย. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. (2518). การประพันธ์. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- _____. (2532). การเขียน 2. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- ดวงมน จิตรจำนงค์. (2541). สุนทรียภาพในภาษา. กรุงเทพฯ: ศยาม.

ทิพย์มณฑา สดชื่น. (2544). การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง การถ่ายภาพเบื้องต้น.

วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สืบค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2551, จากฐานข้อมูลการวิจัย การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ธนิต อยู่โพธิ์. (2517). การสืบสาวราวเรื่อง ภาพยนตร์กลอน โคลง ฉันท์. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร การพิมพ์.

นภดล จันทรเพ็ญ; และคนอื่นๆ. (2520). ร้อยกรอง. กรุงเทพฯ: ธเนศวรการพิมพ์.

นิตยา ไพบูลย์. (2547). การพัฒนาการแต่งบทร้อยกรอง ประเภทกลอนสุภาพ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนววิถีการจัดการเรียนรู้ 4 MAT.

วิทยานิพนธ์. ศศ.ม. (การสอนภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. (2527). กข ขัณฑ์. กรุงเทพฯ: เกี้ยวเกล้าพิมพ์การ.

บันลือ พฤกษ์วัน. (2533). พัฒนาศักยภาพการเขียนเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ประภาพรรณ หิรัญวัชรพฤกษ์. (2545, กันยายน - ธันวาคม). E-book: หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ในฐานะแหล่งสารนิเทศออนไลน์. วารสารสารสนเทศ. 3(2): 43-48.

ประภาศรี สีหอำไพ. (2524). วิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช. การเขียนแบบสร้างสรรค์. โครงการตำรา ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2527). การเขียนแบบสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประสิทธิ์ ภาพยนตร์กลอน. (2518). การเขียนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ประเทือง คล้ายสุบรรณ. (2522). ร้อยกรองชาวบ้าน. กรุงเทพฯ: สุทธิสารการพิมพ์.

ปัญญา เปรมปรีดี. (2544). E - Strategies. กรุงเทพฯ: ชัม ชิสเท็ม.

เปลื้อง ณ นคร. (2511). วิชาประพันธ์ศาสตร์ว่าด้วยกลอน. ฉบับที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

_____. (2517). ประวัติวรรณคดีไทยสำหรับนักศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ผะอบ โปษกฤษณะ. (2537). ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7.

กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พิเชษฐ เพียรเจริญ. (2546, พฤษภาคม-สิงหาคม). การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง สื่อการสอน. วิทยบริการ. 14 (2).

เพ็ญภา พัทธชนม์. (2544). การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง กราฟิกเบื้องต้น.

วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (เทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ถ่ายเอกสาร.

ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2540). ภาษากับการสื่อสาร.

นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มยุรี เกระหัดดี. (2535). การเปรียบเทียบความสามารถทางการเขียนสร้างสรรค์และเจตคติ
ด้านร้อยกรอง ในวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วย
กระบวนการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับการสอนแบบปกติ. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.

มิ่งขวัญ กิตติวรรณกร. (2545). การสอนบทร้อยกรองสู่การสร้างยุวกวีในโรงเรียน. กรุงเทพฯ:
หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร.

ยุทธ โตดิเทพย์. (2544). การพัฒนาเกณฑ์การประเมินงานเขียนร้อยกรองประเภทกลอน
สุภาพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการนิเทศ).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

ยุทธ โตดิเทพย์; และสุธีร์ พุ่มกุมาร. (2548). คู่มือเรียนเขียนกลอน. กรุงเทพฯ: แม่โพสพ.

รัชณี ศรีไพรวรรณ. (2529). การสอนร้อยกรองและทำนองเสนาะระดับประถมศึกษา.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เรวดี พันธุ์พิพัฒน์. (2548). แม่น้ำรำลึก. กรุงเทพฯ: รูปจันทร์.

ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4.

กรุงเทพฯ: ภาควิชาการวัดผล และวิจัยทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ละอียด คชวัฒน์. (2537). การใช้แบบฝึกพัฒนาการเขียนกลอนสุภาพสำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางน้ำเปรี้ยววิทยา จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.
(ศึกษาศาสตร์การสอน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
ถ่ายเอกสาร.

วรรณศิริ ผลประมูล. (2545). การเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนร้อยกรองและความสนใจ
ในการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้
แบบฝึกเสริมทักษะประกอบการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วราภรณ์ บำรุงกุล. (2537). ร้อยกรอง. กรุงเทพฯ: พี.พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด.

วาสนา บุญสม. (2539). กลอนสัมผัสใจได้อย่างไร. กรุงเทพฯ: ประกายแสง.

ศิวกานท์ ปทุมสูติ. (2548). กลวิธีสอนเด็กให้เขียนบทกวี. กรุงเทพฯ: นวสาส์นการพิมพ์.

สนิท ตั้งทวี. (2538). การใช้ภาษาเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สมาคมครูภาษาไทย. (2545). รอบรู้ภาษาไทย เล่ม 1. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

สิทธา พินิจภูวดล; และคนอื่นๆ. (2522). ร้อยกรอง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สิทธิพร บุญญานุวัตร. (2540. ตุลาคม-ธันวาคม). สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการสอนและการฝึกอบรม
พัฒนาเทคนิคศึกษา. 9(1): 23 – 27.

สุจริต เพียรชอบ; และสายใจ อินทร์พรรย์. (2538). วิธีสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา.

กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุทธิพงศ์ พงษ์ไพบูลย์; และอุดม หนูทอง. (2531). การเขียน 1. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนา

พานิช. สุทิน ทองใสว. (2547, ตุลาคม - ธันวาคม). หนังสือยุคคอมพิวเตอร์.

วารสารวิชาการ. 7(4).

สุทิน ทองใสว. (2547, ตุลาคม - ธันวาคม). หนังสือยุคคอมพิวเตอร์. วารสารวิชาการ.

7(4): 46-53.

สุรศักดิ์ อรชุนกะ. (2547). แปลงหนังสือเป็น"ไฟล์"เปลี่ยนร่างให้กลายเป็น ebook. Com.

Today Action. หน้า 6-10 [online]. Available: <http://www.parliament.go.th/comsci/Journalebook.htm>.

สุพัตรา ชื่นเจริญ. (2546). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องการเขียนร้อยกรอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. สารนิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เสาวนีย์ สีขาบัณฑิต. (2528). เทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สถาบัน

เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

อดิศักดิ์ สามหมอ. (2550). การศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการจัดทำ

แฟ้มสะสมงาน. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อนุমানราชชน.พระยา. (2515). การศึกษาวรรณคดีในแง่วรรณศิลป์. โดย เสถียรเศศ (นามแฝง).

กรุงเทพฯ: บรรณาการ.

อารีรัตน์ ดอกสี. (2541). การสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอน

เขียนร้อยกรอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อัจฉรา ชีวพันธ์. (2526). วิธีสอนภาษาไทยมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

_____. (2537). หลักภาษาไทย เล่ม 1. กรุงเทพฯ: กรุงธน.

อัมพร สุขเกษม. (2520). การเขียนกลอน. มหาสารคาม: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

อุปทิศศิลปสาร.พระยา. (2507). ชุมนุมนิพนธ์ อ.น.ก. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

Akers, William T. (2005, December). A Ground model of writing : A qualitative Investigation into complex systems of creativity and cognitive constructs associated with the writing of poetry. *Dissertation Abstracts International*. 66(6):2136-A.

- Barker, Phillip; & Manji, Karim. (1991, November). *Designing Electronic Books*. Educational and Training Technology International. 28.
- Barker, Phillip. (1992). *Electronic Books and libraries of the Future*, The Electronic Library. 3 June
- Bowers. (1957). *Phyllis Fostering the child's Enjoyment Poetry*. Toronto: J.M. Dent.
- Brawley, O.D. (1975, January). A Study of Evaluate the Effects of Using Multimedia Instruction Modules to Teach Time-Telling to Retarded Learners. *Dissertation Abatract International*. 35: 4208-A.
- Jackson, Lorrie. (2004). *E-Book Excitement*. [online]. Available: http://www.education-world.com/a_tech/techtorial/techtorial039b.shtml.
- Knupp, Tawaya. (2004, October). *The Effect of Poetry Writing Instruction on the Writing Skills and Confidence of Sixth – grade Students*. *Masters Abstracts International*. 42(5): 1464 –A.
- Leonard, Shana. (2004, June). *Revolutionizing Learning: Media Books as Learning Tooks*. Boston, MA.
- Morris, Anne. (2004). "E – books - issues and Effect on Inter - library Loans" *Universal Availability of Publications Core Activity 7 Interlending and Document Supply International Conference*. Loughborough University.
- Nelson, Jaime K. (2004, May). A Song Without Music : A Study of Poetry and High School Students At-risk. *Dissertation Abstracts International*. 65(11): 4136 – A.
- Robins, Dave. (2004). *Electronic books: issues and future Directions*. University of Pittsburgh.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมานัน รุ่งเรืองธรรม	อาจารย์พิเศษระดับมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขจรศรี ชาติกานนท์	อาจารย์ที่ปรึกษาและรองผู้อำนวยการ ฝ่ายกิจการนักเรียนโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายมัธยม)
ครูวีระ ขำดวง	หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนวัดทรงธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สมุทรปราการ เขต 1

ภาคผนวก ข

แบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งคำประพันธ์

แบบทดสอบวัดความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒
ก่อนเรียนและหลังเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนเติมคำหรือข้อความที่ถูกต้องที่สุด ลงในข้อทดสอบนี้

อ่านบทพระราชนิพนธ์เรื่อง ฉันชอบอ่านหนังสือ แล้วตอบคำถามข้อ ๑

“หนังสือมีมากมายหลายชนิด น่าดวงจิตเร่ร่อนขึ้นสนนไส
ให้ความรู้สำเร้งบันเทิงใจ ฉันจึงใฝ่ใจสมานอ่านทุกวัน
มีความรู้หลายอย่างต่างจำพวก ล้วนสะดวกค้นได้ให้สุขสันต์
วิชาการสรรมาสารพัน ชั่วชีวิตฉันอ่านได้ไม่เบื่อเลย

(สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี)

๑. บทประพันธ์นี้ แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภท.....จำนวน.....บท
๒. สันนิษฐานว่า กลอน น่าจะมีมาตั้งแต่สมัย.....
๓. จงบอกจำนวนพยางค์ ของคำต่อไปนี้
 - ๓.๑. กมล มี.....พยางค์
 - ๓.๒. มหาวิทยาลัย มี.....พยางค์
๔. จงบอกเสียงวรรณยุกต์ของคำต่อไปนี้
 - ๔.๑. แม่ เสียงวรรณยุกต์
 - ๔.๒. เข้า เสียงวรรณยุกต์
๕. จงบอกเสียงวรรณยุกต์ของคำต่อไปนี้
 - ๕.๑. เหล็ก เสียงวรรณยุกต์
 - ๕.๒. ดัด เสียงวรรณยุกต์
๖. คำว่า ไกว อยู่ในมาตราตัวสะกดแม่.....
๗. อ่านกลอนต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ ๗.๑ – ๗.๒

อีกด้านหนึ่งซึ่งตรงข้ามกับความเขลา อย่าโศกเศร้าโศกว่าที่เห็น
ทุกสิ่งไซ้ไร้ล้าบากยากลำเค็ญ ด้วยร้อนเย็นอยู่ที่จิตลิขิตเอง

๗.๑. กลอนในวรรคที่.....มีสัมผัสสระมากที่สุด

๗.๒. กลอนในวรรคที่.....มีสัมผัสพยัญชนะมากที่สุด

๘. อ่านกลอนต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ ๘.๑ - ๘.๒

จงมุ่งมั่นหมั่นเพียรเรียนหนังสือ อย่างตั้งใจนะหนูครูห่วงหา
อนาคตสดใสไว้หา เสริมปัญญาเลี้ยงตนนี้มีลำเค็ญ

๘.๑. กลอนในวรรคที่ ไม่มีสัมผัสพยัญชนะ

๘.๒. กลอนในวรรคที่ ไม่มีสัมผัสสระ

๙. อ่านกลอนต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ ๙.๑ - ๙.๒

ทินกรอ่อนอับลับแสงส่อง พายุพัดซัดกระหน่ำซ้ำมิซา ณ ในบางราตรีที่เจียบเหงา ดาราเคยเป็นเพื่อนเกลื่อนอัมพร	ฟ้าสีทองกลับมืดมิดปริศนา ต้องกายาเหินบหนาวคราวเปียกปอน เมฆสีเทาทาบนทางค์กลางสังหรณ์ ทั้งจันทรจรจางเหมือนหมางเมิน
--	--

๙.๑. จากกลอนข้างต้น คำไวพจน์ของคำว่า ท้องฟ้า คือคำว่า.....

๙.๒. จากกลอนข้างต้น คำไวพจน์ของคำว่า ดวงอาทิตย์ คือคำว่า.....

๑๐. อ่านกลอนต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ ๑๐.๑ – ๑๐.๒

มาลา คำนำเรียงร้อยถ้อยอักษร วาดกานท์กลอนอ่อนหวานขับขานไข
รังสรรค์สพณาจากหทัย จารจดในห้วงคะนึงปึงกมล

๑๐.๑. จากกลอนข้างต้น คำไวพจน์ของคำว่า ดอกไม้ คือคำว่า.....

๑๐.๒. จากกลอนข้างต้น คำไวพจน์ของคำว่า คำพูด คือคำว่า.....

๑๑. จงเรียงลำดับกลอนต่อไปนี้ ให้ได้ใจความและถูกต้องตามฉันทลักษณ์

๑. ได้ซาบซึ่งด้วยแสงแห่งเตียงสา ๒. ดูเหมือนว่าโลกมีแต่สีทอง
๓. โอโลกหนอชะลอไว้ในดวงตา ๔. ไน้วยอันหวานปานน้ำผึ้ง

๑๒. จงเติมคำที่เหมาะสมลงในช่องว่าง ของกลอนดอกสร้อยบทนี้

น้ำ.....น้ำใจ	รอรินให้ช่วยดับร้อนผ่นกระหาย
จับสัณติจิตไว้ทุกข์สุขสบาย	ไม่ซื้อขายให้ฟรีฟรีมีหวังกัน
กา น้ำใจใบนี้มีมีหมด	ลองลิ้มรสขึ้นหรรษาพาสุขสันต์
ทุกหยดหยาดสะอาดค่าคุณอนันต์	ไม่เลือกชั้นกลั่นจากใจมอบให้.....

๑๓. จงเติมคำที่เหมาะสมลงในช่องว่าง ของกลอนสักวาทนี้

.....ปิดเทอมใหญ่ ให้คิดถึง
แม่พาเพลิน เดินชมสวนล้วนพืชพันธุ์
ได้เป่าฟองสบู่อยู่ใกล้ใกล้
แดดทอแสงส่องวาวแววพร่างแพรวพราย

ในครั้งหนึ่งเมื่อเยาว์วัยใจสุขสันต์
ใบดอกนั้นดาดำชื่นชื่นใจกาย
ฟองเล็กใหญ่ ลอยล่องแล้วลี้ภัย
ณ ยามบ่ายในสวนศรีมีสุข.....

อ่านกลอนต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ ๑๔

คำ สุ จิ ปุ ลิ จงจำไว้	คือหัวใจนักปราชญ์ฉลาดเหลือ
รวมสืออย่างกระจ่างใจไม่คลุมเครือ	บอกต่อเพื่อสอนเจ้าผู้เยาว์วัย
ด้วยหัวใจของนักปราชญ์ไม่พลาดพลั้ง	ต้องรู้ฟังรู้ถามยามสงสัย
ต้องรู้คิดพิจารณาสาระไว	ลิขิตไว้ไม่ลืมเลื่อนเคลื่อนคลาเลย

๑๔. กลอนที่นักเรียนอ่านเป็นกลอน.....จำนวน บท

อ่านกลอนต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ ๑๕

ความเอ๋ยความดี	ไม่ยากที่จะทำจำไว้หนู
ทุกคำเข้าเราทักทายไหว้คุณครู	ทั้งคุณปู่คุณย่าคุณตายาย
แหละพ่อแม่ลุงป้าหน้าอาด้วย	ยามว่างช่วยกิจการงานทั้งหลาย
จงเชื่อฟังคำสั่งสอนไม่คลอนคลาย	น้อมใจกายกตัญญูรู้คุณเอย

๑๕. กลอนที่นักเรียนอ่านเป็นกลอน.....จำนวน บท

อ่านกลอนต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ ๑๖

สักวาประนมกัมเกศี	อัญชลีคุณครูผู้สั่งสอน
คุณครูผู้เมตตาเอื้ออาทร	มอบอาภรณ์ห่มปัญญามาแต่เยาว์
ทำนอบรบบ่มนิสัยให้ความรู้	จึงพวกหนูเติบโตใหญ่ไม่โกงเผลา
พัฒนาสรรค์สร้างสังคมเรา	ศิษย์น้อมเคารพครูบูชาเอย

๑๖. กลอนที่นักเรียนอ่านเป็นกลอน.....จำนวน บท

๑๗. จงต่อกลอนวรรคที่ขาดหายไปให้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์

อ่านทุกเล่มอ่านทุกอย่างอ่านสร้างสรรค์ อ่านทุกวันให้เป็นกิจติดนิสัย

รักการอ่านเป็นพลังรักกว้างไกล

๑๘. จงต่อกลอน ๒ วรรคที่ขาดหายไปให้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์

ศิษย์รักเอ๋ยจงฟังคำครูแนะ	อย่าข้องแวะสิ่งเลวเรื่องเหลวไหล
---------------------------	---------------------------------

.....

๑๙. จงต่อกลอน ๓ วรรคที่ขาดหายไป

ใช้ธรรมนำทางสร้างความสุข	
--------------------------	-------

.....

๒๐. ให้นักเรียนดูภาพต่อไปนี้แล้วแต่งกลอนสุภาพจำนวน ๒ บท

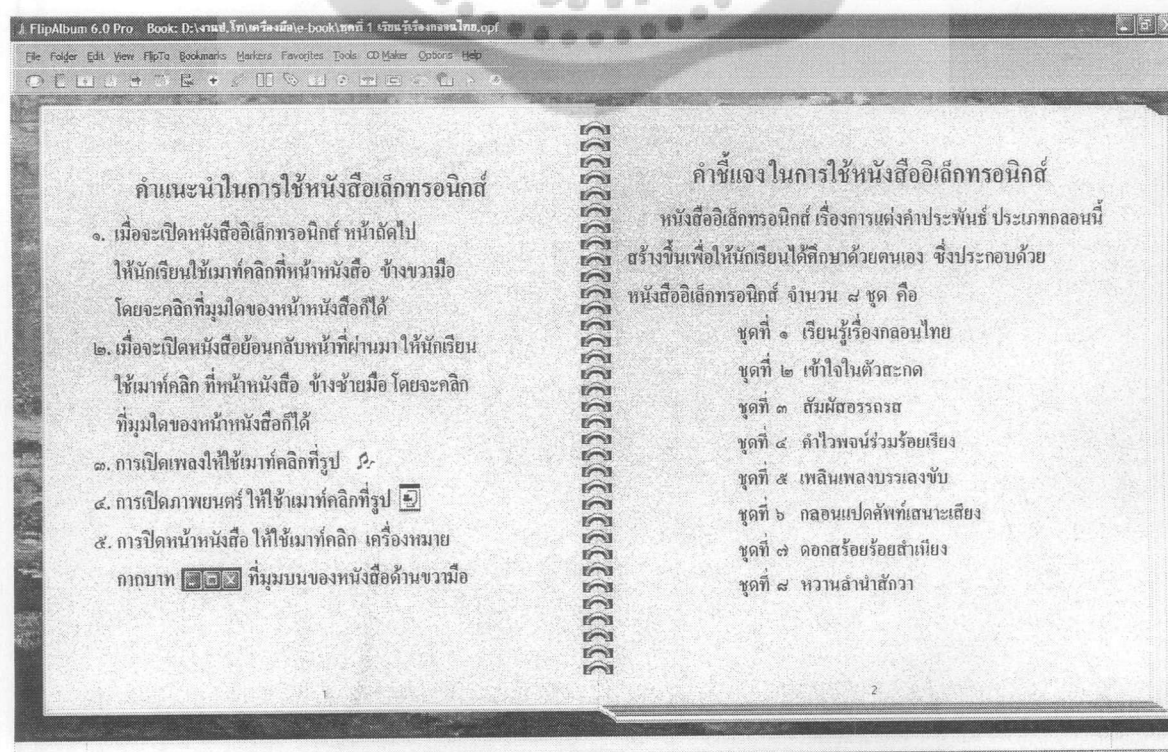
ชื่อ.....

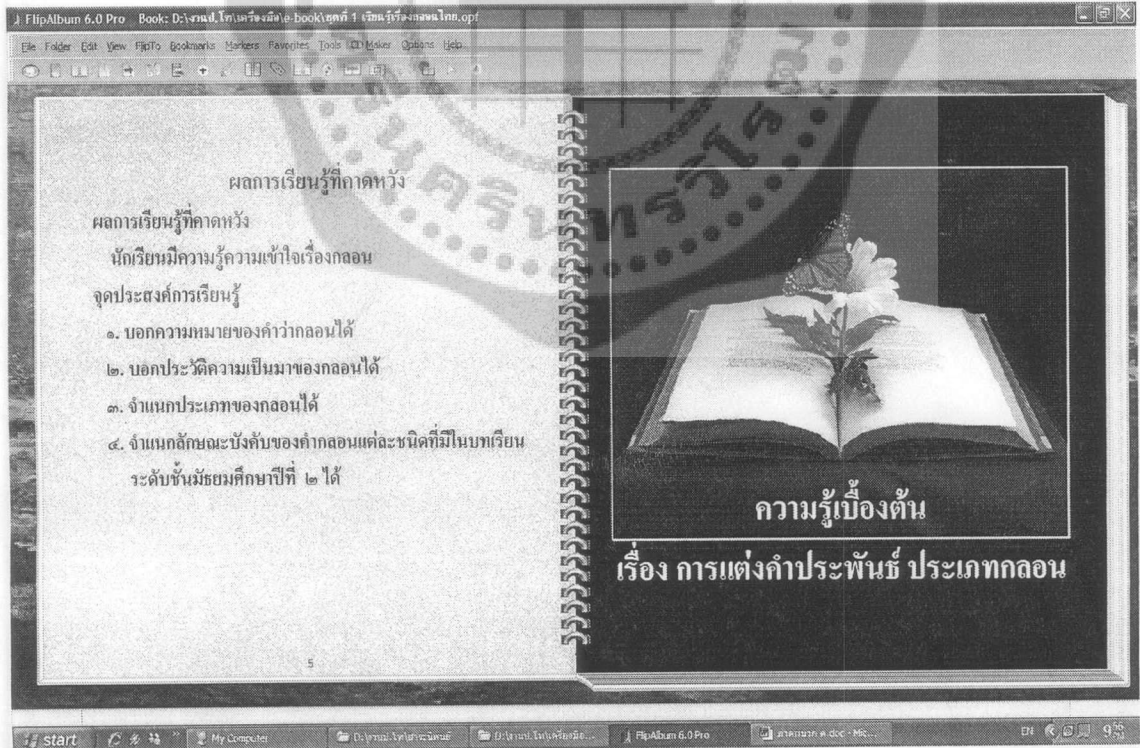
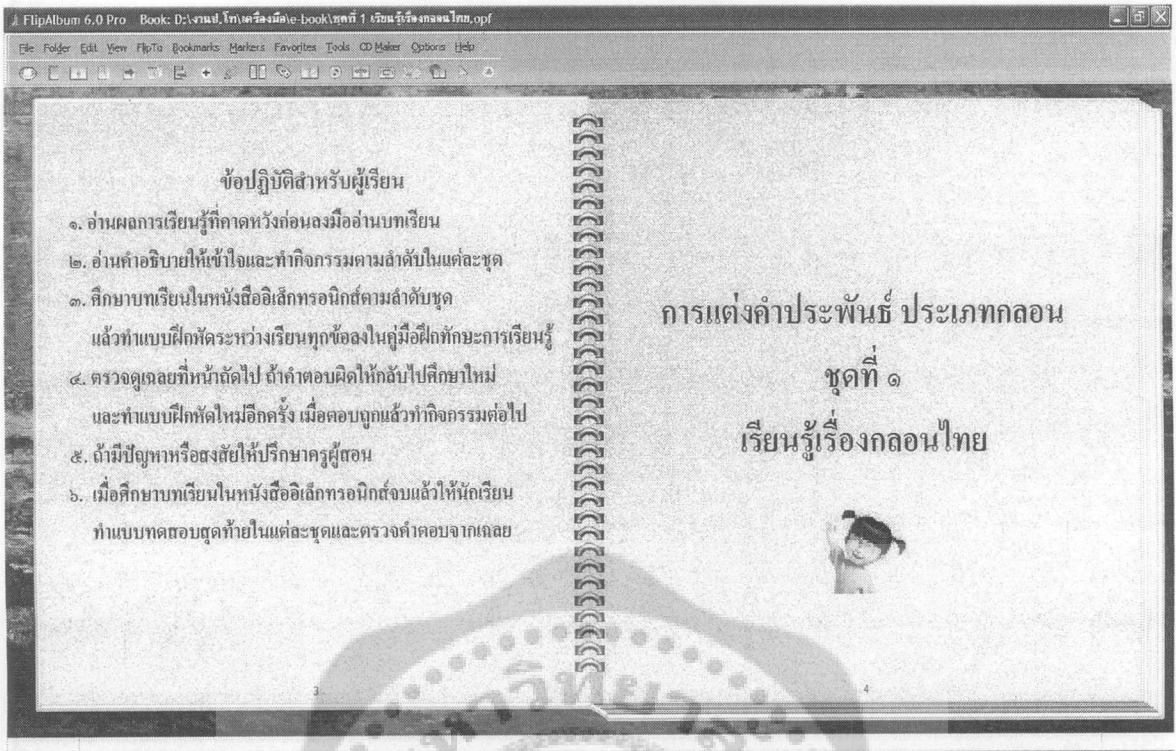
เลขที่.....ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒/.....

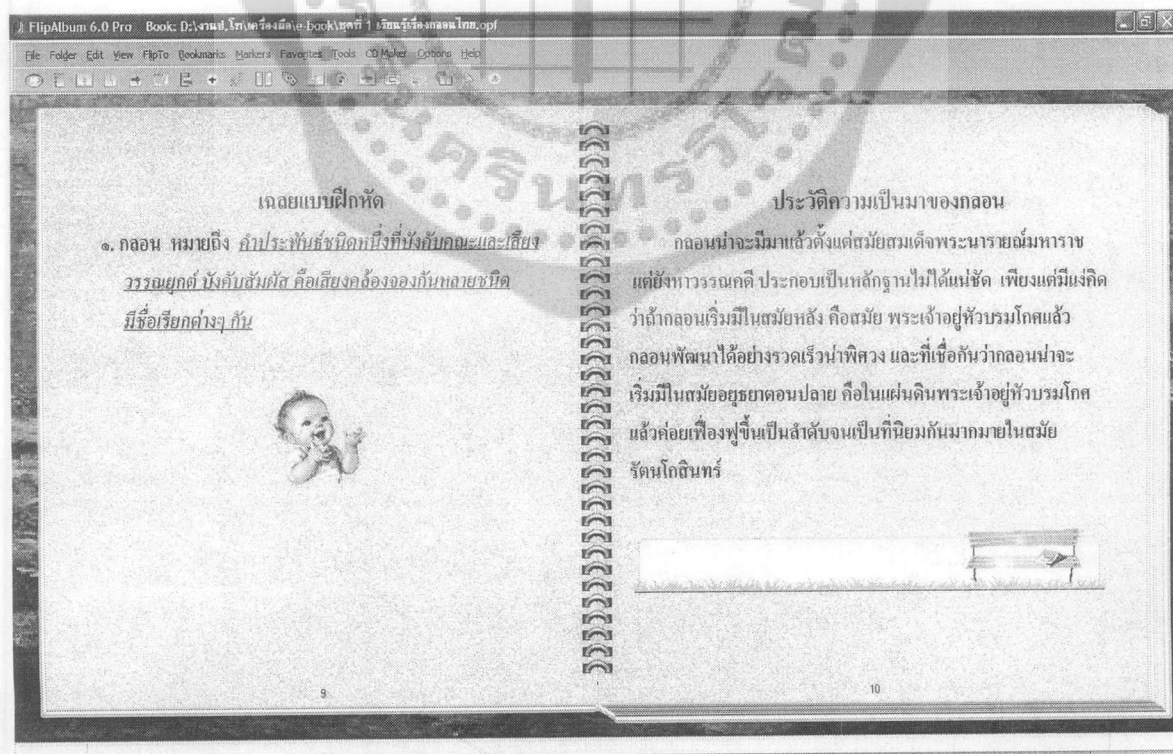
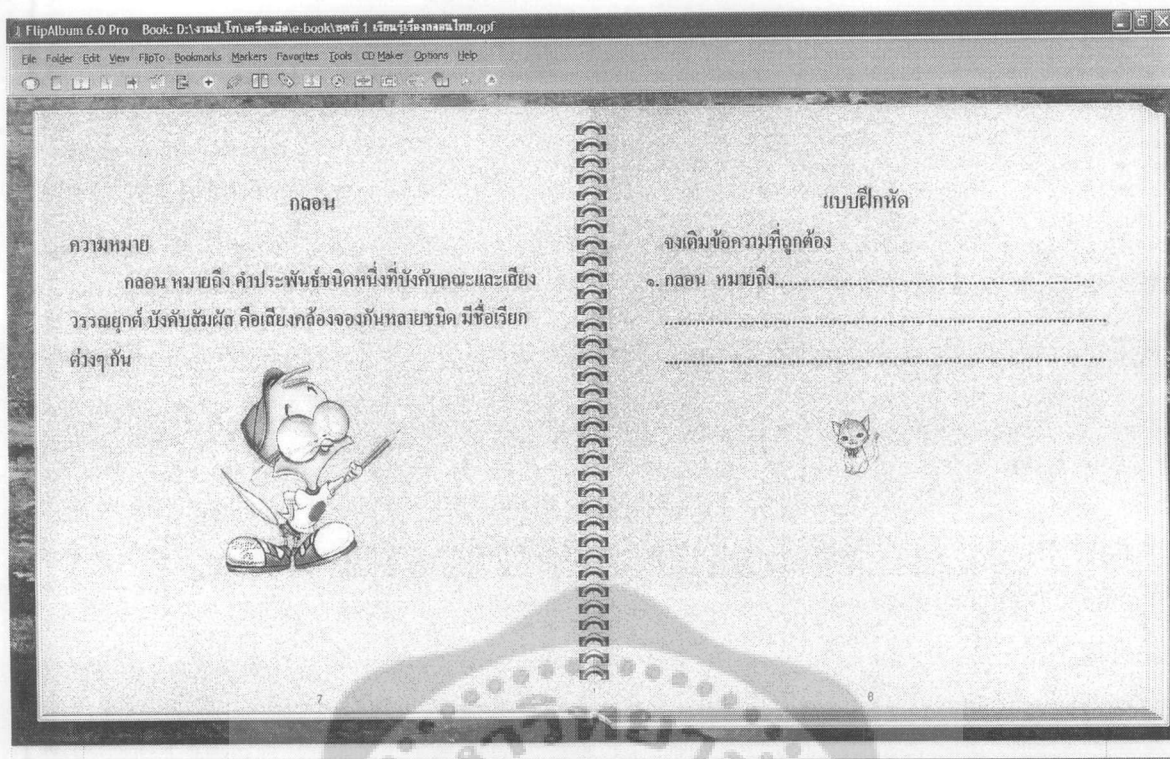
ภาคผนวก ค

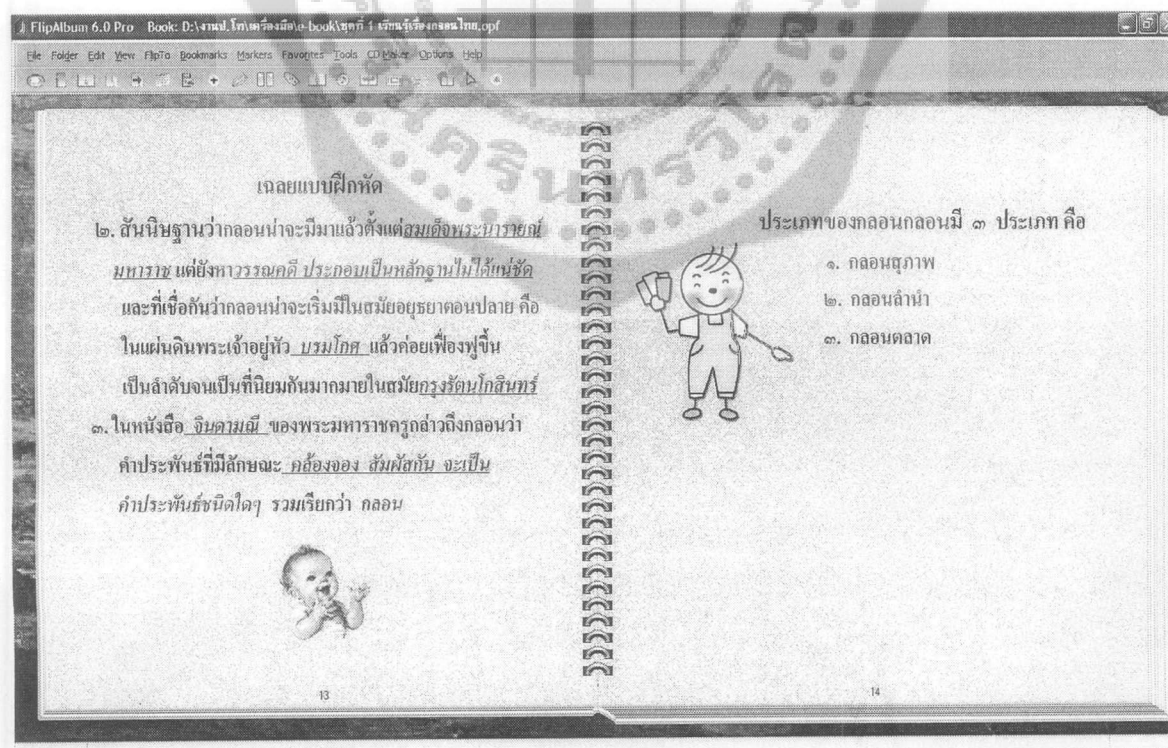
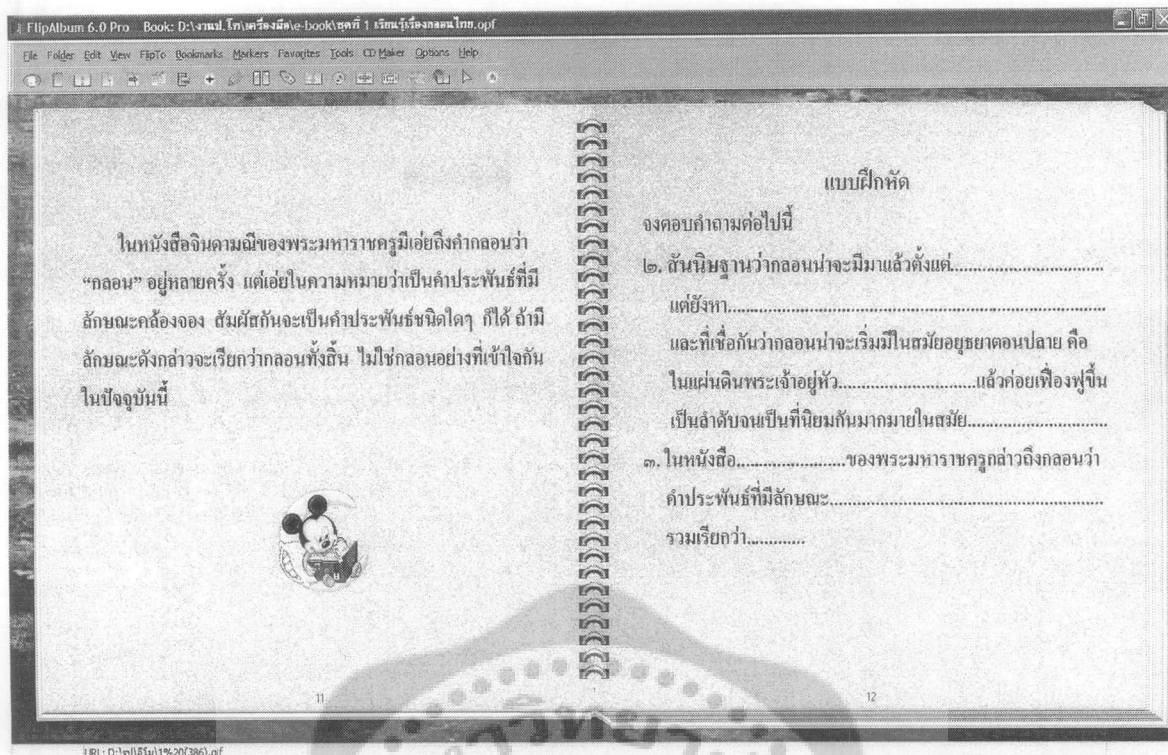
- หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน
ชุดที่ 1 เรียนรู้เรื่องกลอนไทย
- คู่มือฝึกทักษะการเรียนรู้เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน
ชุดที่ 1 เรียนรู้เรื่องกลอนไทย

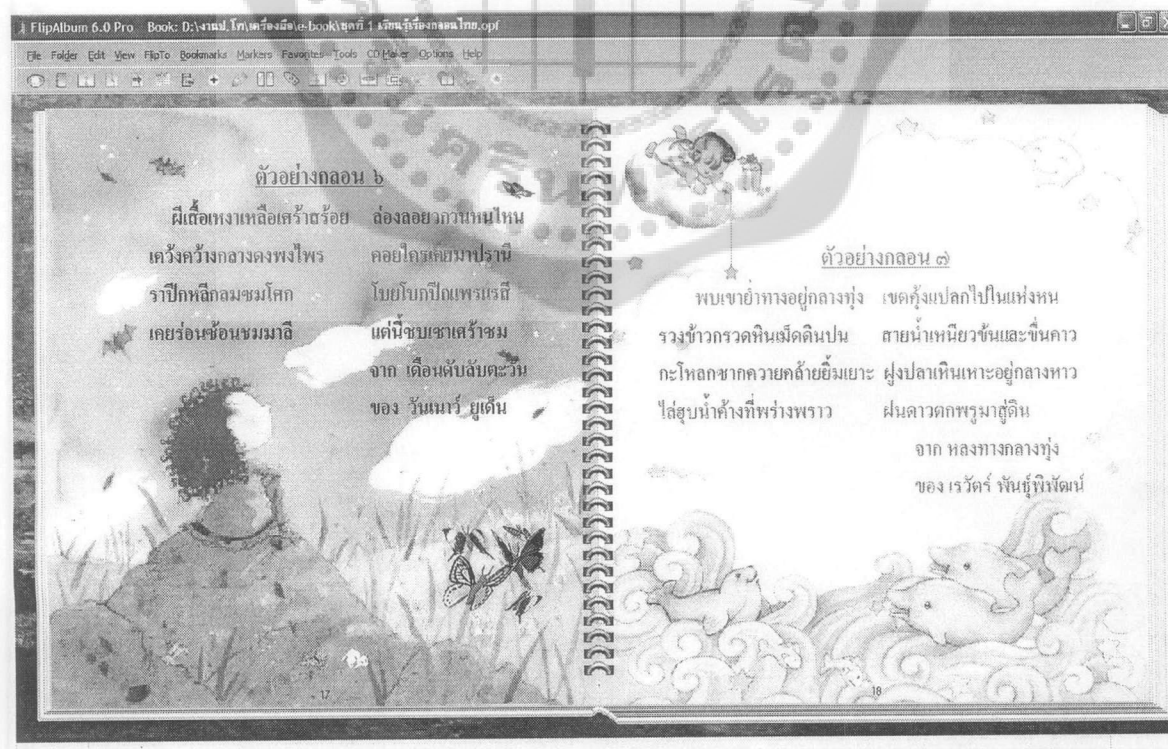
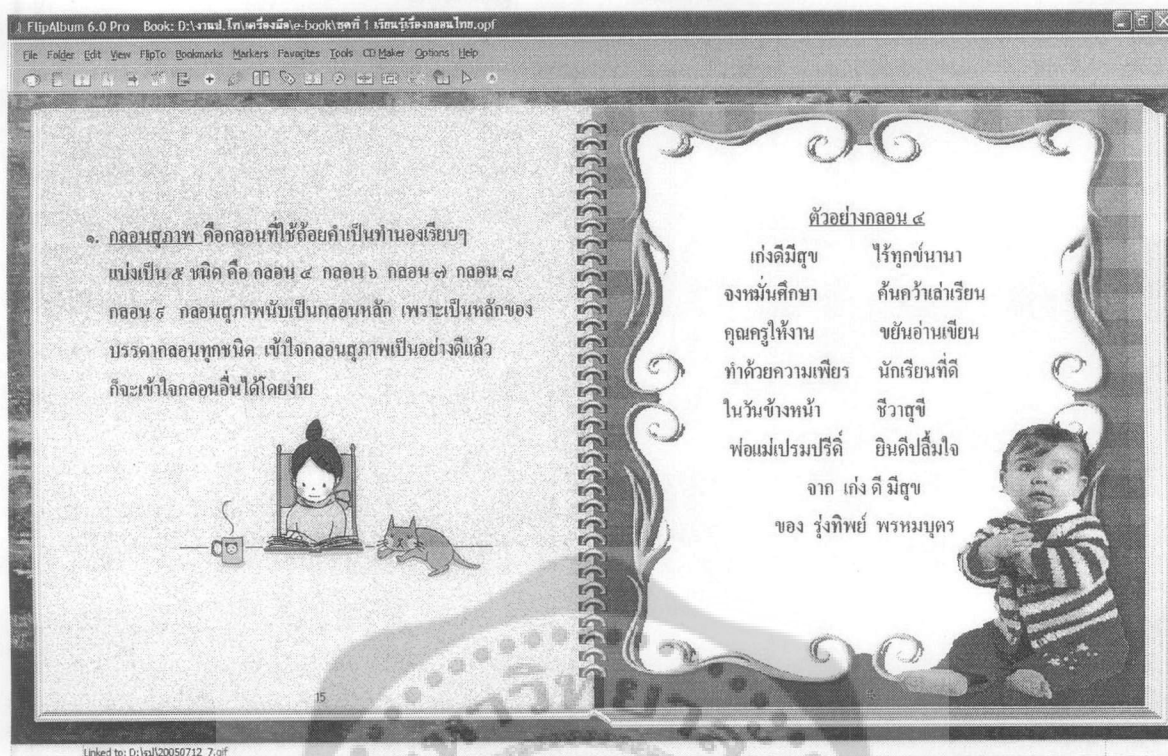
หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ชุดที่ 1 เรียนรู้เรื่องกลอนไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

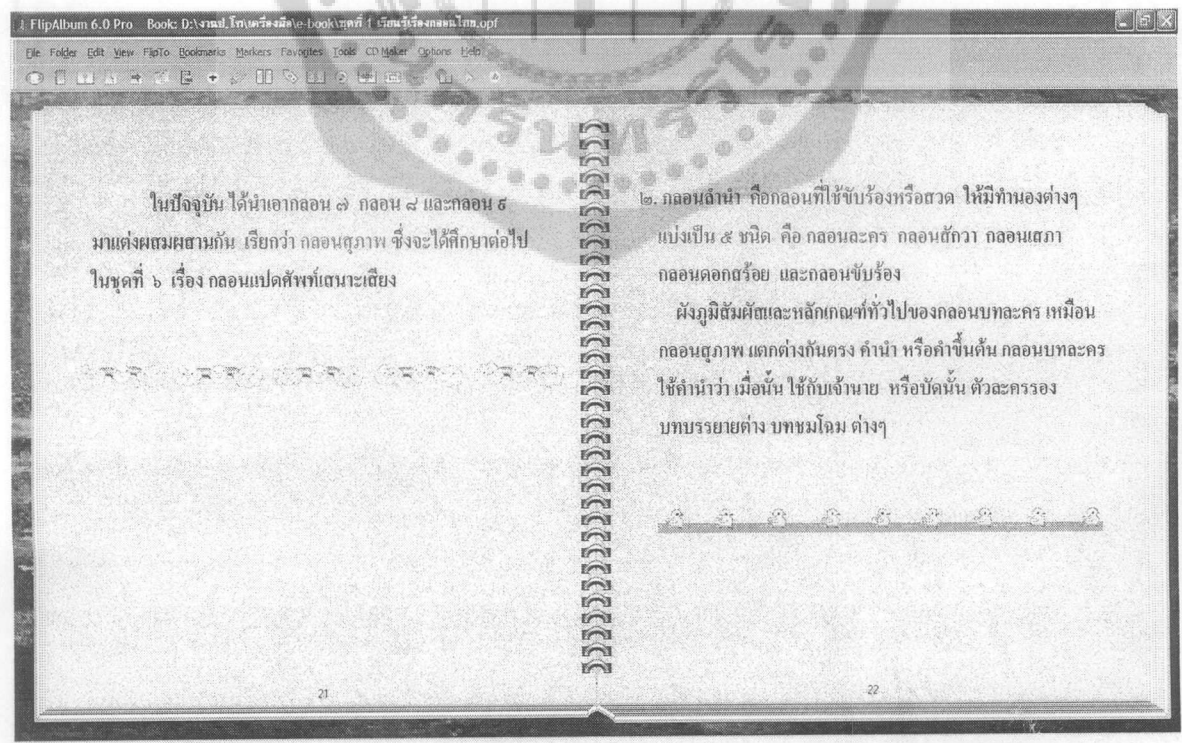
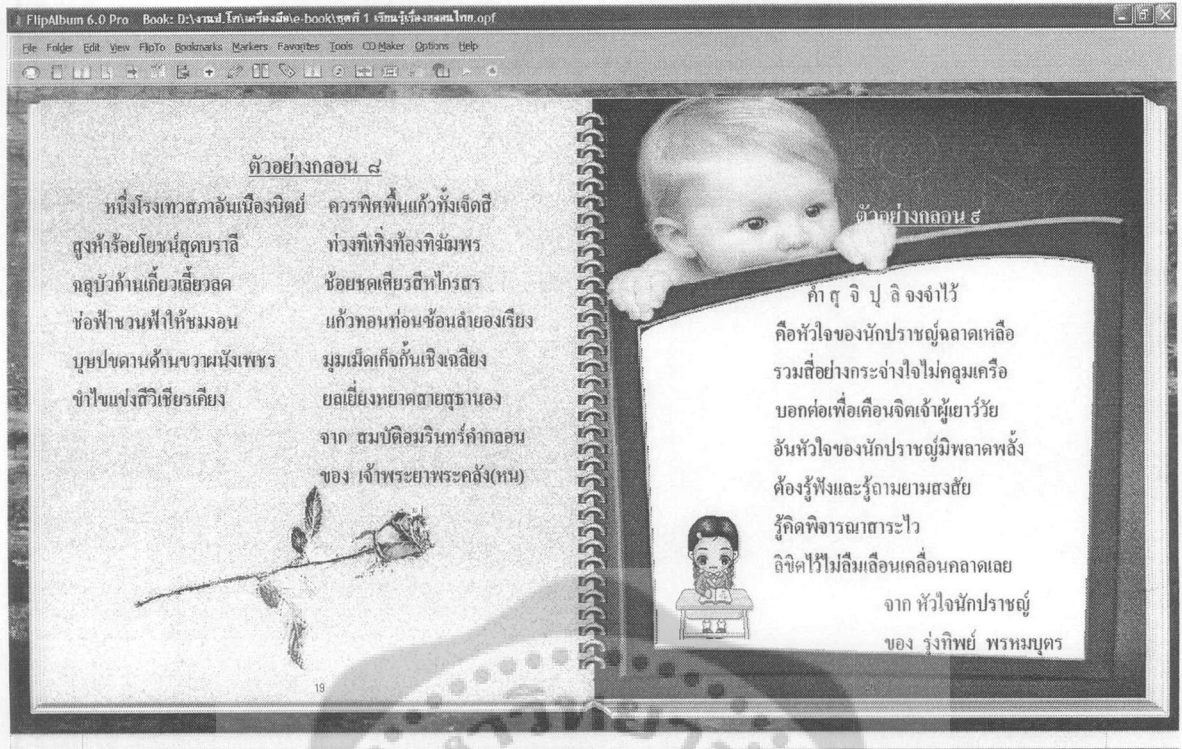

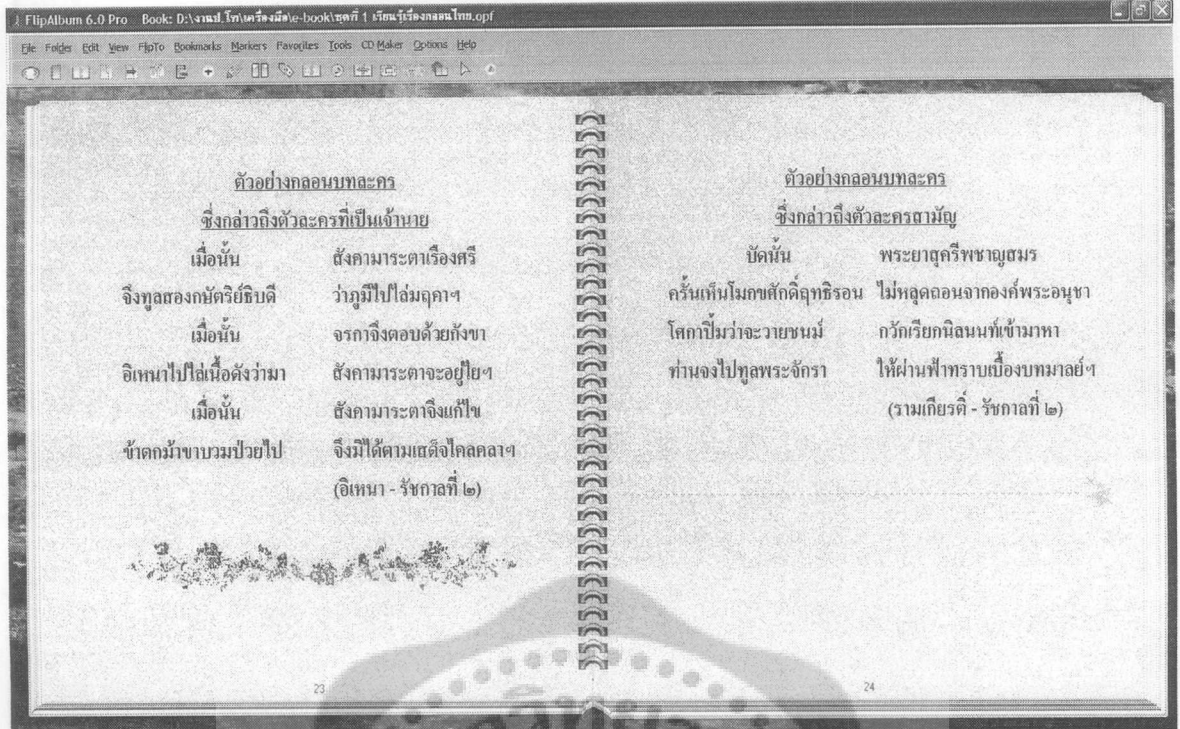

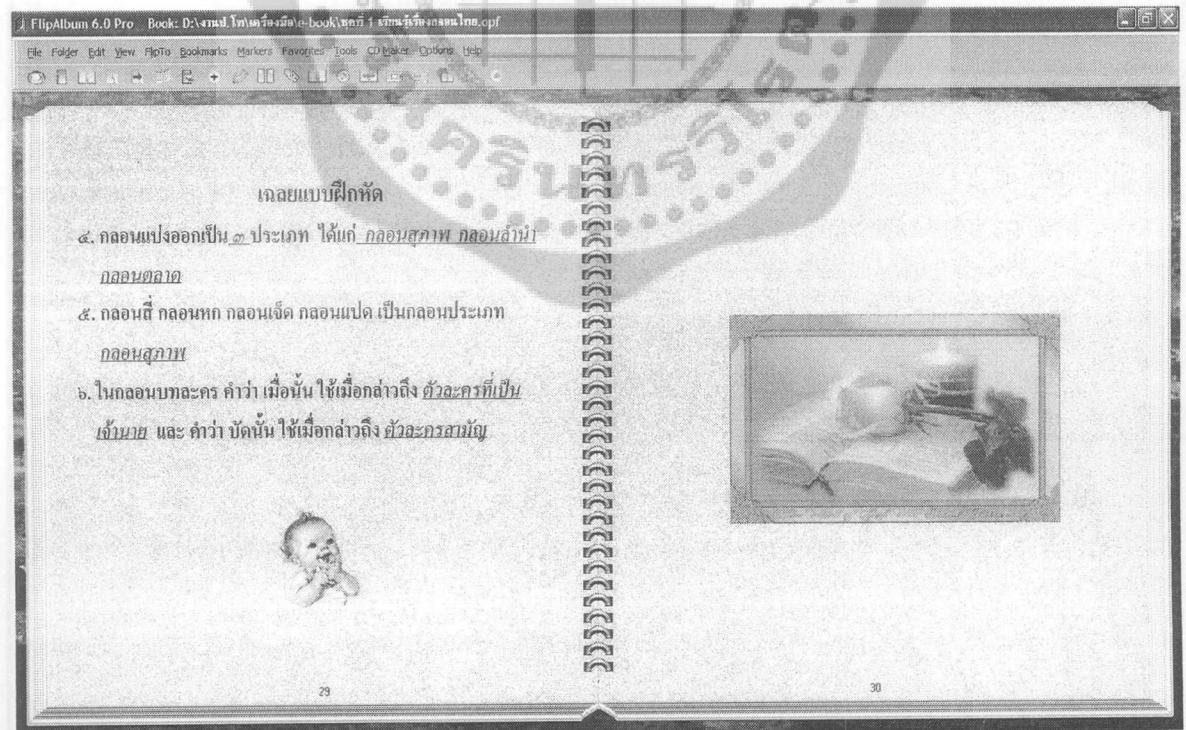
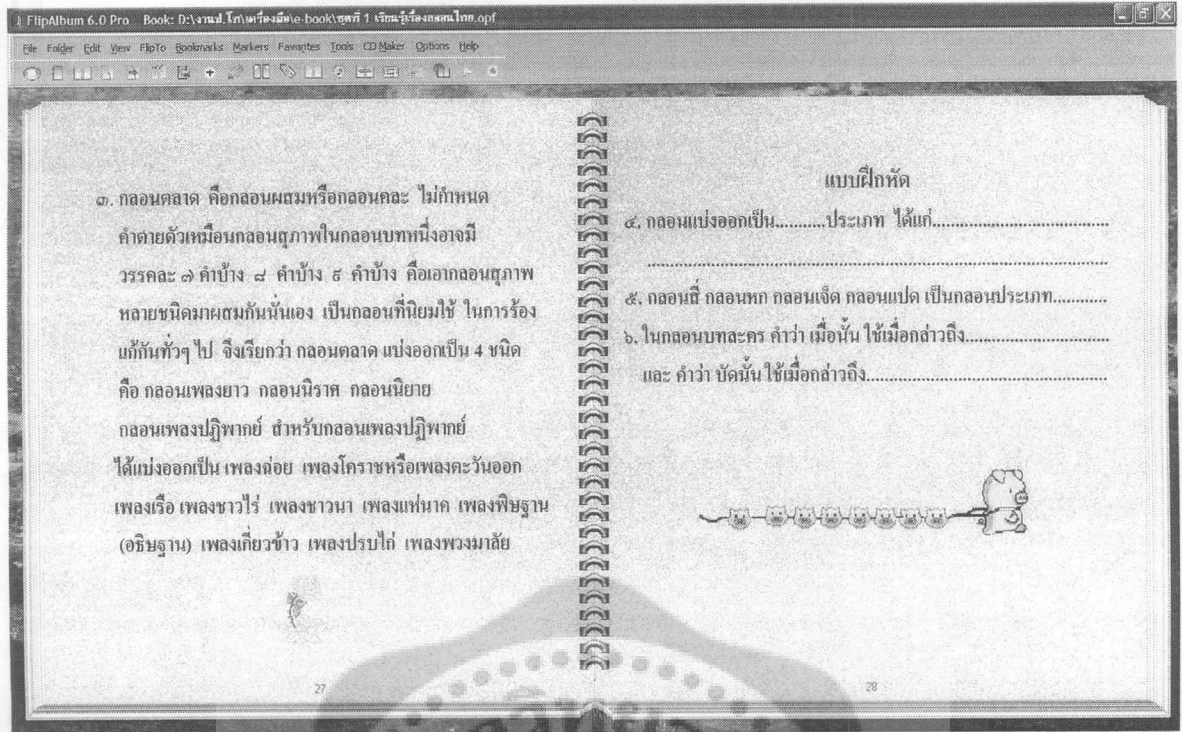

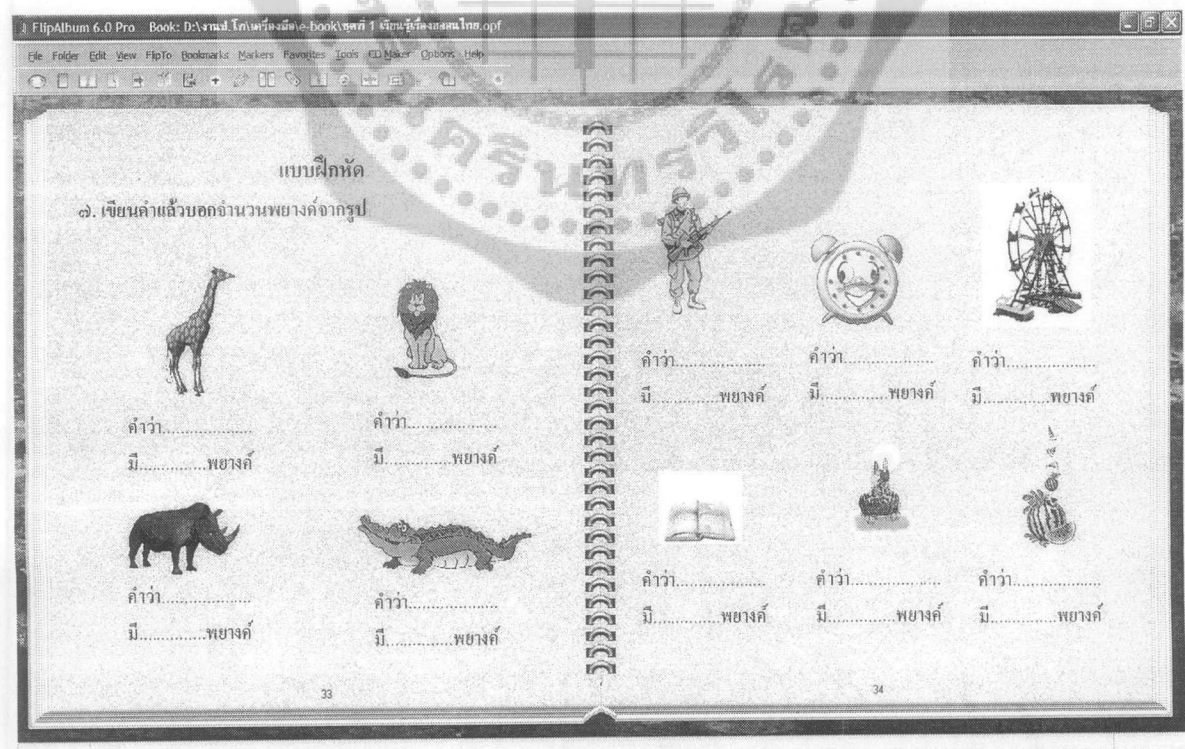
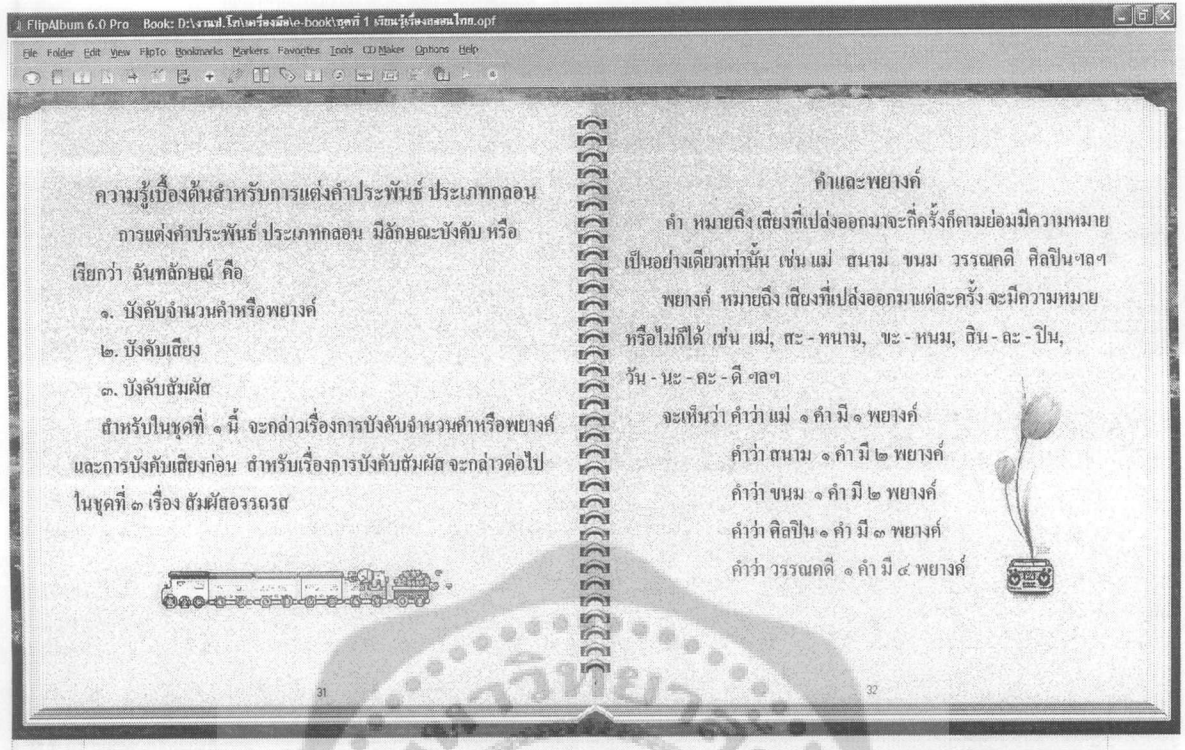

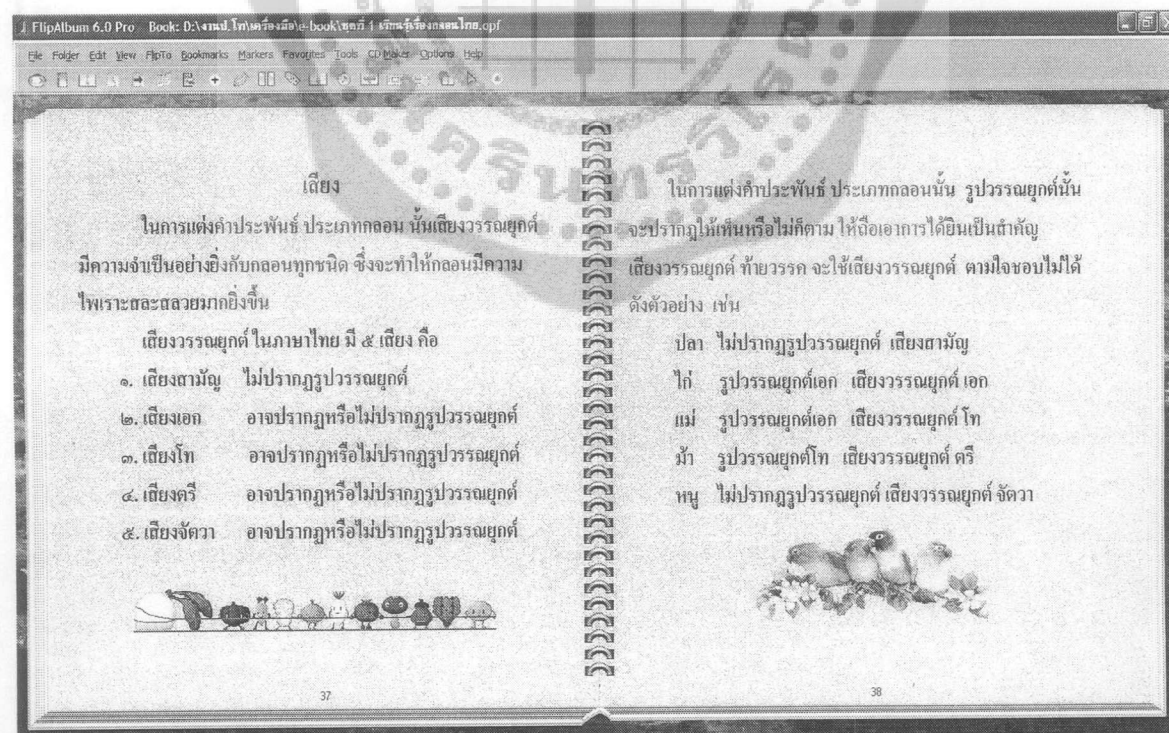
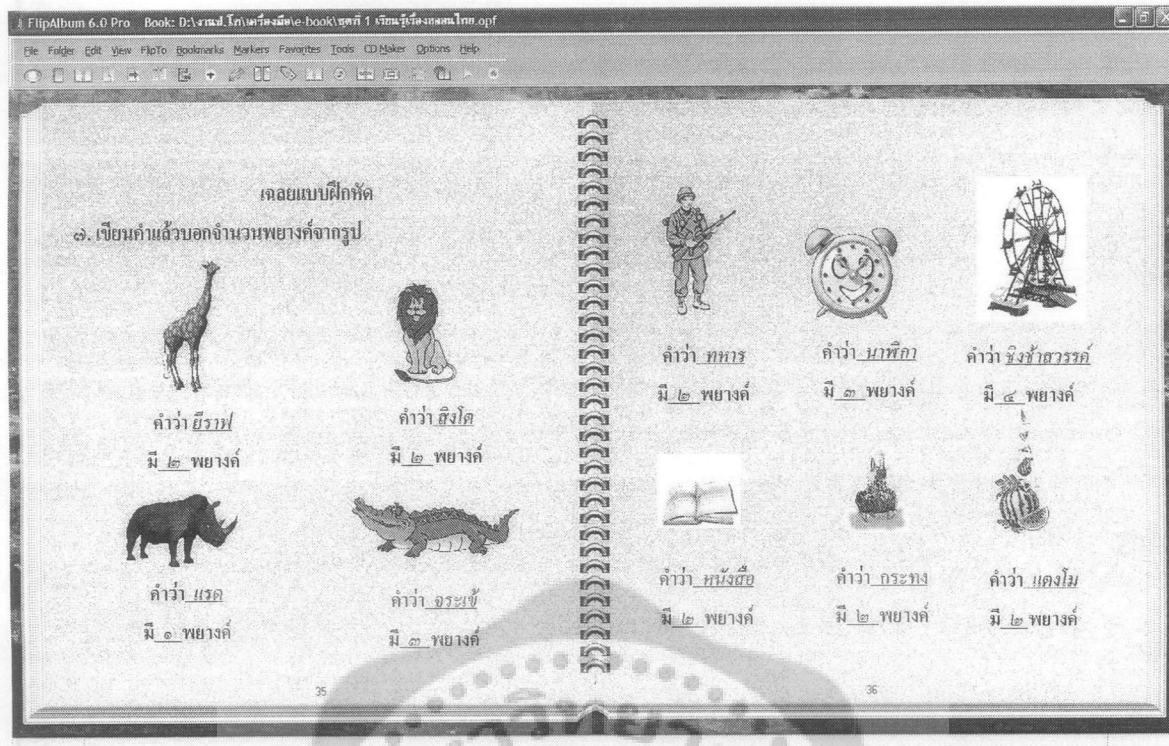

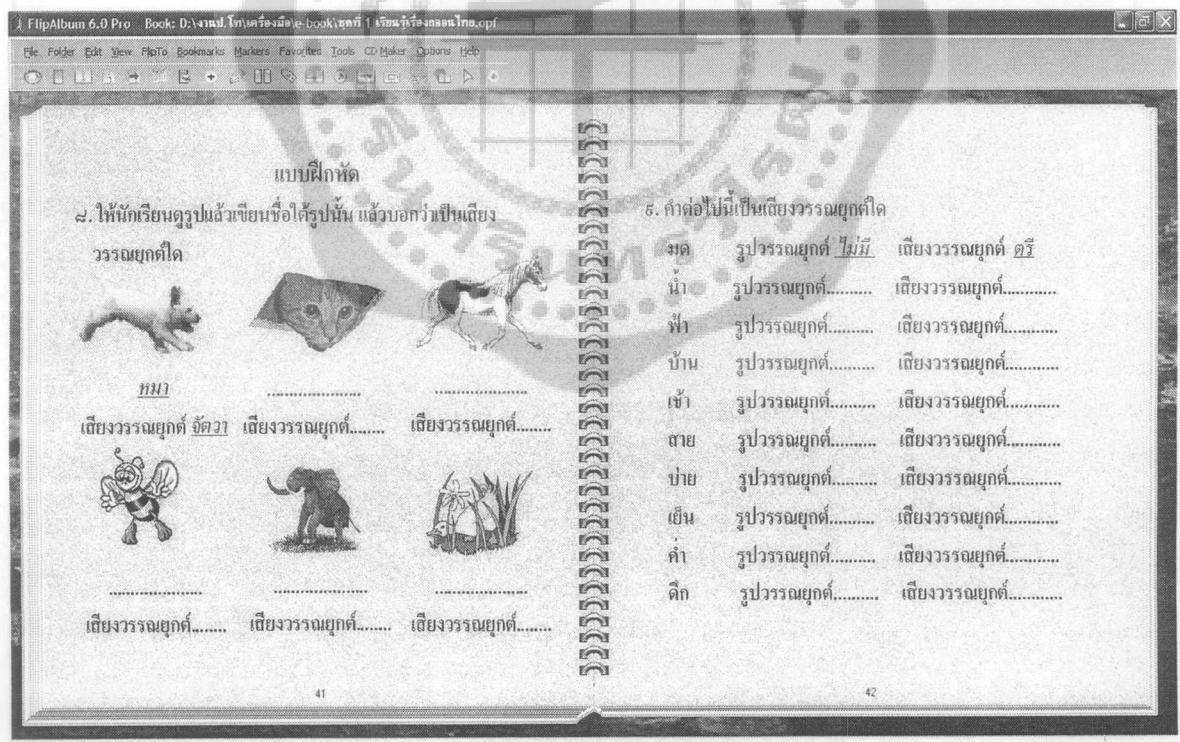
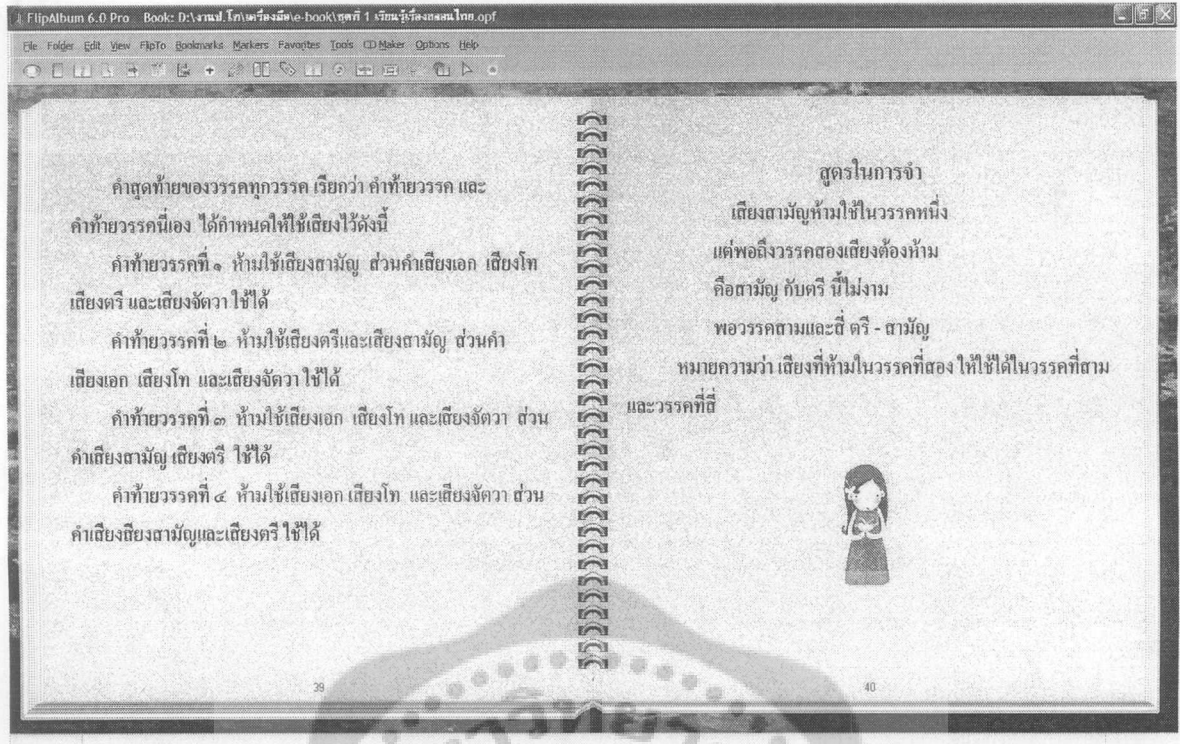

FlipAlbum 6.0 Pro Book: D:\งานส.โท\เครื่องคิดเลข-book\ชุดที่ 1 เรียนรู้เรื่องภาษาไทย.opf

File Folder Edit View FlipTo Bookmarks Markers Favorites Tools CD Maker Options Help

จลยแบบฝึกหัด

๔. ให้ฝึกเรียนดูรูปแล้วเขียนชื่อได้รูปนั้น แล้วบอกว่าเป็นเสียงวรรณยุกต์ใด

หมา แมว ม้า

เสียงวรรณยุกต์ ี่ต่ำ เสียงวรรณยุกต์ ี่สูง เสียงวรรณยุกต์ ี่สูง

ผึ้ง ช้าง เป็ด

เสียงวรรณยุกต์ ี่ต่ำ เสียงวรรณยุกต์ ี่สูง เสียงวรรณยุกต์ ี่สูง

๕. ลำต่อไปนี้เป็นเสียงวรรณยุกต์ใด

มด รูปวรรณยุกต์ ี่ไม่มี เสียงวรรณยุกต์ ี่สูง

น้ำ รูปวรรณยุกต์ ี่ต่ำ เสียงวรรณยุกต์ ี่สูง

ฟ้า รูปวรรณยุกต์ ี่ต่ำ เสียงวรรณยุกต์ ี่สูง

บ้าน รูปวรรณยุกต์ ี่ต่ำ เสียงวรรณยุกต์ ี่สูง

เข้า รูปวรรณยุกต์ ี่ต่ำ เสียงวรรณยุกต์ ี่สูง

ตาย รูปวรรณยุกต์ ี่ไม่มี เสียงวรรณยุกต์ ี่สูง

ป่วย รูปวรรณยุกต์ ี่สูง เสียงวรรณยุกต์ ี่สูง

เย็น รูปวรรณยุกต์ ี่ไม่มี เสียงวรรณยุกต์ ี่สูง

คำ รูปวรรณยุกต์ ี่สูง เสียงวรรณยุกต์ ี่สูง

เล็ก รูปวรรณยุกต์ ี่ไม่มี เสียงวรรณยุกต์ ี่สูง

๔๓ ๔๔

URL: D:\งานส.โท\เครื่องคิดเลข-book\ชุดที่ 1 เรียนรู้เรื่องภาษาไทย.opf_files\horse33.gif

FlipAlbum 6.0 Pro Book: D:\งานส.โท\เครื่องคิดเลข-book\ชุดที่ 1 เรียนรู้เรื่องภาษาไทย.opf

File Folder Edit View FlipTo Bookmarks Markers Favorites Tools CD Maker Options Help

แบบฝึกหัด

อ่านกลอนต่อไปนี้แล้ว ตอบคำถามข้อ ๑๐

เขาวนปัญญาคำนี้มีควมหมาย
รวมจากหลายแนวคิดแจ้งแผลงไข
หนึ่งเรียนรู้วิทยาศาสตร์
สองเข้าใจนามธรรมน่าเชื่อว่า
สามปรับตัวเข้าสังคมแวดล้อมได้
สี่รู้ใช้เขาวนในการแก้ปัญห
ปฏิภาณไหวพริบดีมีปัญญา
ศุขอรกายใจไม่ทุกข์ทน

(รุ่งทิพย์ พรหมบุตร)

๑๐. อ่านกลอนจากหน้า ๔๔ แล้ว ตอบคำถามต่อไปนี้

ในบทที่ ๑ คำที่วรรคที่ ๑ ใช้เสียงวรรณยุกต์.....

ในบทที่ ๑ คำที่วรรคที่ ๒ ใช้เสียงวรรณยุกต์.....

ในบทที่ ๑ คำที่วรรคที่ ๓ ใช้เสียงวรรณยุกต์.....

ในบทที่ ๑ คำที่วรรคที่ ๔ ใช้เสียงวรรณยุกต์.....

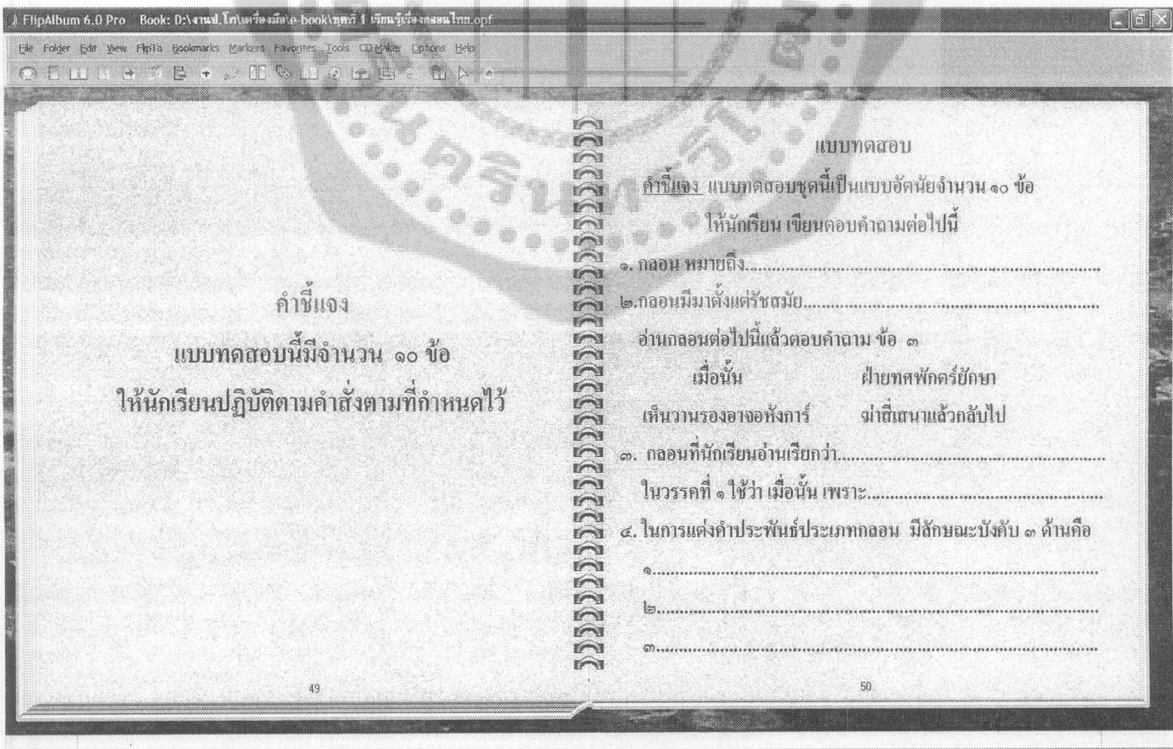
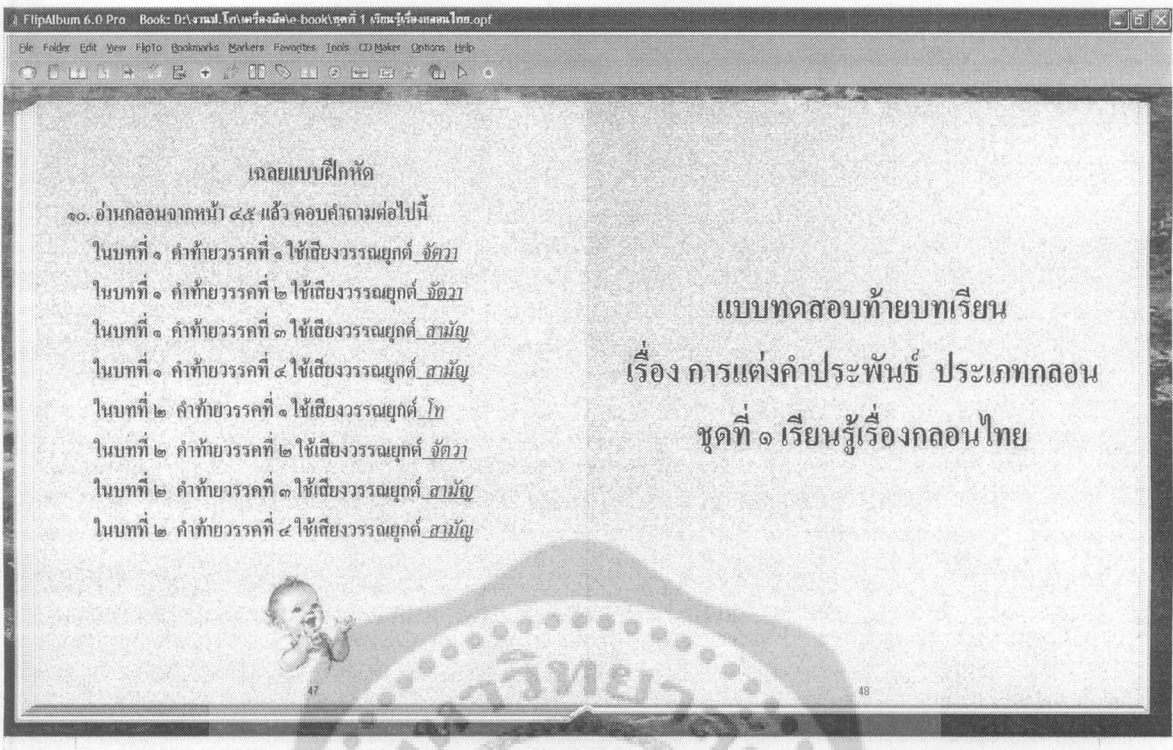
ในบทที่ ๒ คำที่วรรคที่ ๑ ใช้เสียงวรรณยุกต์.....

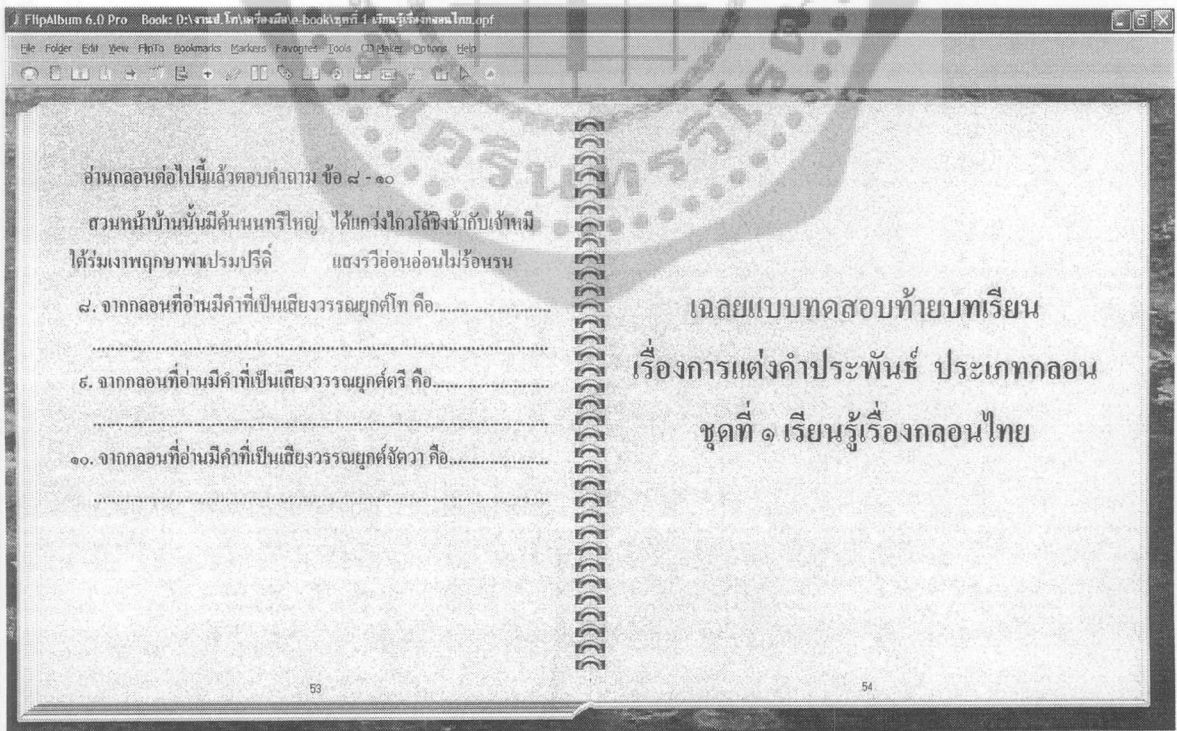
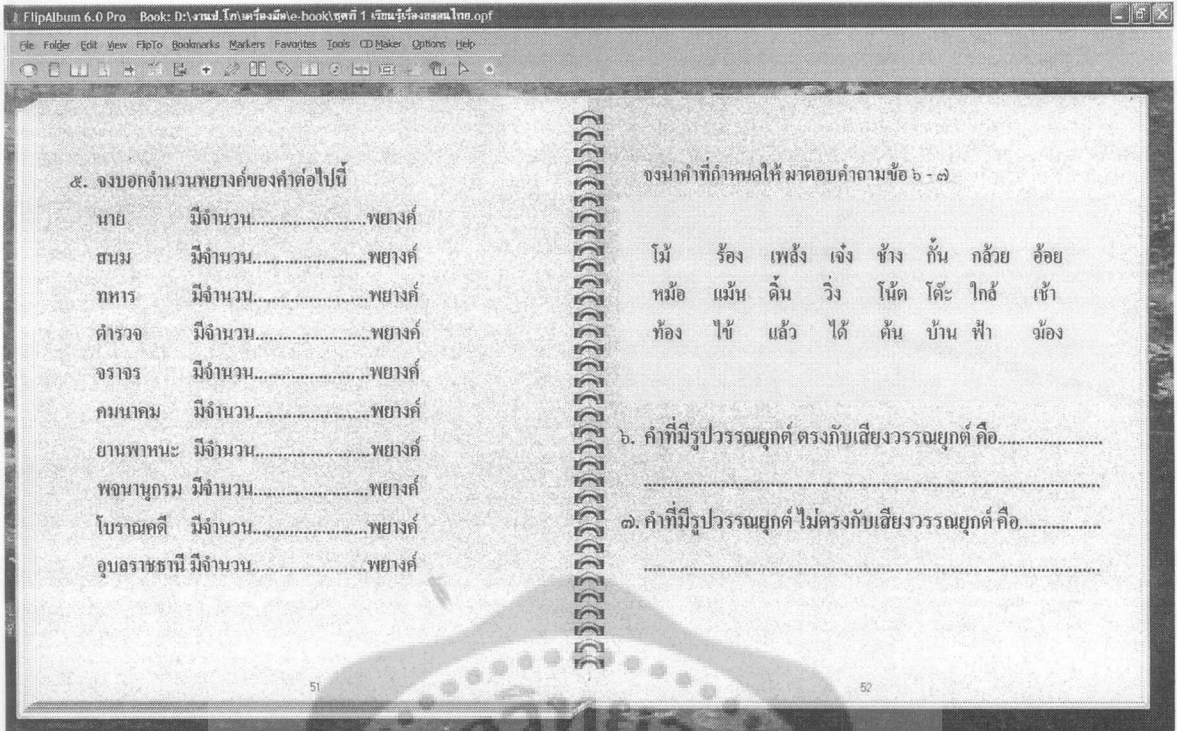
ในบทที่ ๒ คำที่วรรคที่ ๒ ใช้เสียงวรรณยุกต์.....

ในบทที่ ๒ คำที่วรรคที่ ๓ ใช้เสียงวรรณยุกต์.....

ในบทที่ ๒ คำที่วรรคที่ ๔ ใช้เสียงวรรณยุกต์.....

๔๕ ๔๖

FlipAlbum 6.0 Pro Book: D:\งานแปล\โรงเรียนวัดอู่-book\ชุดที่ 1\เรียนรู้อ่านเรื่องกลอนไทย.opf

File Folder Edit View FlipTo Bookmarks Markers Favorites Tools CD Maker Options Help

เจดีย์แบบทดสอบ

คำชี้แจง แบบทดสอบชุดนี้เป็นแบบอัตนัยจำนวน ๑๐ ข้อ
ให้นักเรียน เขียนตอบคำถามต่อไปนี้

๑. กลอน หมายถึงคำประพันธ์ชนิดหนึ่งที่มีทั้งกลอนและเสียง
วรรณยุกต์ บังคับสัมผัส คือเสียงคล้องจองกันหลายชนิด มีชื่อเรียก
ต่างๆ กัน

๒. กลอนมีมาตั้งแต่รัชสมัย พระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ
อ่านกลอนต่อไปนี้แล้วตอบคำถาม ข้อ ๓

เมื่อนั้น ฝ่ายทศพัศกรียกยา
เห็นวามรอนอาจอหังการ จักดีเสนาแล้วกลับไป

๓. กลอนที่นักเรียนอ่านเรียกว่า กลอนบทละคร ในวรรคที่ ๑ ใช้ว่า
เมื่อนั้น เพราะ เนื้อเรื่องกล่าวถึงเจ้านาย

๔. ในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน มีลักษณะบังคับ ๓ ด้านคือ

๑. บังคับจำนวนคำหรือพยางค์ ๒. บังคับเสียง ๓. บังคับสัมผัส

๕. จงบอกจำนวนพยางค์ของคำต่อไปนี้

นาย	มีจำนวน ๑ พยางค์
สนม	มีจำนวน ๒ พยางค์
ทหาร	มีจำนวน ๒ พยางค์
ตำรวจ	มีจำนวน ๒ พยางค์
จระจร	มีจำนวน ๓ พยางค์
ลมพาคม	มีจำนวน ๔ พยางค์
ยานพาหนะ	มีจำนวน ๔ พยางค์
พจนานุกรม	มีจำนวน ๔ พยางค์
โบราณคดี	มีจำนวน ๔ พยางค์
อุบลราชธานี	มีจำนวน ๖ พยางค์

55 56

FlipAlbum 6.0 Pro Book: D:\งานแปล\โรงเรียนวัดอู่-book\ชุดที่ 1\เรียนรู้อ่านเรื่องกลอนไทย.opf

File Folder Edit View FlipTo Bookmarks Markers Favorites Tools CD Maker Options Help

จงนำคำที่กำหนดให้ มาตอบคำถามข้อ ๖ - ๗

ไม้ ร้อง เพล้ง เจ้ง ช้าง กัน กล้วย อ้อย
หม้อ แม้น ดั้น วัง โน้ด โต๊ะ ไกล่ เข้า
ท้อง ไข่ แล้ว ได้ คั้น บ้าน ฟ้า น่อง

๖. คำที่มีรูปวรรณยุกต์ ตรงกับเสียงวรรณยุกต์ คือ เจ้ง กัน กล้วย
อ้อย หม้อ ดั้น โต๊ะ ไกล่ ได้ คั้น บ้าน

๗. คำที่มีรูปวรรณยุกต์ ไม่ตรงกับเสียงวรรณยุกต์ คือ ไม้ ร้อง เพล้ง
ช้าง แม้น วัง โน้ด เข้า ท้อง แล้ว ฟ้า น่อง

อ่านกลอนต่อไปนี้แล้วตอบคำถาม ข้อ ๘ - ๑๐

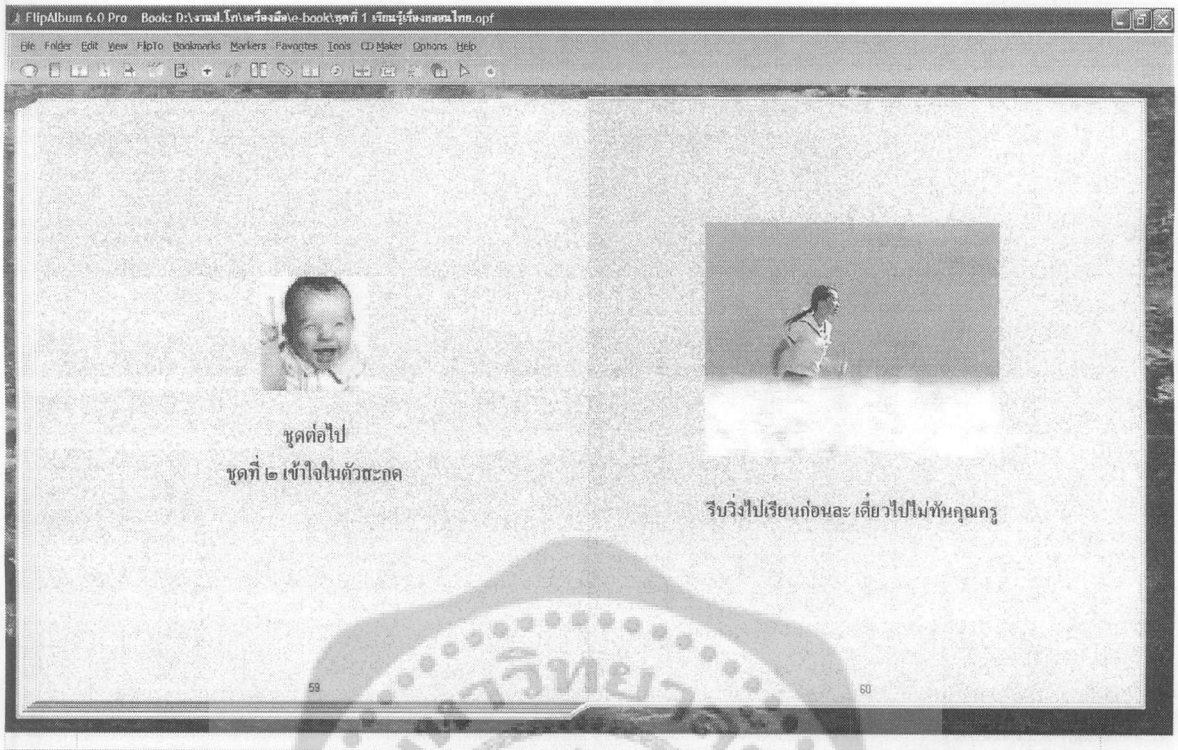
สวนหน้าบ้านฉันมีคันทนทรีใหญ่ ได้แวงไกวไล่ชิงช้ากับเจ้าหมี่
ได้ร่วมงาพุดกานาพาปรมปรีดิ์ แสงวาวอ่อนอ่อนไม่ร้อนรน

๘. จากกลอนที่อ่านมีคำที่เป็นเสียงวรรณยุกต์โท คือ หน้า บ้าน
ต้น ได้ เข้า ได้ ร่ม ไม่

๙. จากกลอนที่อ่านมีคำที่เป็นเสียงวรรณยุกต์ตรี คือ นั้น ได้ ช้า
พุด ร้อน

๑๐. จากกลอนที่อ่านมีคำที่เป็นเสียงวรรณยุกต์จัตวา คือ สวน หมี่
มา แสง

57 58

คู่มือฝึกทักษะการเรียนรู้
เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน
ชุดที่ ๑ เรียนรู้เรื่องกลอนไทย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

คู่มือฝึกทักษะการเรียนรู้
เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน
ชุดที่ ๑ เรียนรู้เรื่องกลอนไทย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ชื่อ.....นามสกุล.....

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒/.....เลขที่.....

โรงเรียนวัดทรงธรรม จังหวัดสมุทรปราการ

ครูรุ่งทิพย์ พรหมบุตร

คำชี้แจงในการใช้คู่มือฝึกทักษะการเรียนรู้

คู่มือฝึกทักษะการเรียนรู้เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอนนี้ สร้างขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ใช้ศึกษาด้วยตนเองควบคู่กับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน ได้ศึกษา ซึ่งประกอบด้วย หนังสือ อิเล็กทรอนิกส์ จำนวน ๘ ชุด คือ

- ชุดที่ ๑ เรียนรู้เรื่องกลอนไทย
- ชุดที่ ๒ เข้าใจในตัวสะกด
- ชุดที่ ๓ สัมผัสวรรณกรรม
- ชุดที่ ๔ คำไวพจน์ร่วมร้อยเรียง
- ชุดที่ ๕ เพลงกลอนบรรเลงขับ
- ชุดที่ ๖ กลอนแปดศัพท์เสนาะเสียง
- ชุดที่ ๗ ดอกสร้อยร้อยสำเนียง
- ชุดที่ ๘ หวานล้ำน้ำสักรา

ข้อปฏิบัติสำหรับผู้เรียน

๑. อ่านผลการเรียนรู้ที่คาดหวังก่อนลงมืออ่านบทเรียน
๒. อ่านคำอธิบายให้เข้าใจและทำกิจกรรมตามลำดับในแต่ละชุด
๓. ศึกษาบทเรียนในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ตามลำดับชุด แล้วทำแบบฝึกหัด ระหว่างเรียนทุกข้อลงในคู่มือฝึกทักษะการเรียนรู้
๔. ตรวจสอบเฉลยที่หน้าถัดไป ถ้าคำตอบผิดให้กลับไปศึกษาใหม่และทำแบบฝึกหัดใหม่อีกครั้ง เมื่อตอบถูกแล้วทำกิจกรรมต่อไป
๕. ถ้ามีปัญหาหรือสงสัยให้ปรึกษาครูผู้สอน
๖. เมื่อศึกษาบทเรียนในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จบแล้วให้นักเรียนทำแบบทดสอบสุดท้ายในแต่ละชุดและตรวจคำตอบจากเฉลย

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องกลอน

จุดประสงค์การเรียนรู้

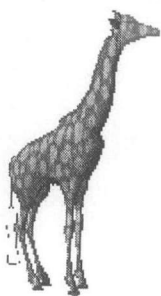
๑. บอกความหมายของคำว่ากลอนได้
๒. บอกประวัติความเป็นมาของกลอน ได้
๓. จำแนกประเภทของกลอนได้
๔. จำแนกลักษณะบังคับของคำกลอนแต่ละชนิดที่มีในบทเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ได้

แบบฝึกหัดระหว่างเรียน
เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน
ชุดที่ ๑ เรียนรู้เรื่องกลอนไทย

คำชี้แจง จงเติมข้อความที่ถูกต้อง

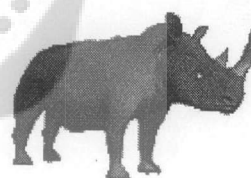
๑. กลอน หมายถึง.....
๒. สันนิษฐานว่ากลอนน่าจะเริ่มมาแล้วตั้งแต่..... แต่ยังคงหา.....
และที่เชื่อกันว่ากลอนน่าจะเริ่มมีใน
 สมัยอยุธยาตอนปลาย คือ ในแผ่นดินพระเจ้าอยู่หัว.....แล้วค่อยเฟื่องฟู
 ขึ้น เป็นลำดับจนเป็นที่นิยมกันมากมายในสมัย.....
๓. ในหนังสือ.....ของพระมหาราชครูกล่าวถึงกลอนว่า คำประพันธ์ที่มีลักษณะ.....
รวมเรียกว่า.....
๔. กลอนแบ่งออกเป็น.....ประเภท ได้แก่.....
๕. กลอนสี่ กลอนหก กลอนเจ็ด กลอนแปด เป็นกลอนประเภท.....
๖. ในกลอนบทละคร คำว่า เมื่อนั้น ใช้เมื่อกล่าวถึง.....
 และ คำว่า บัดนั้น ใช้เมื่อกล่าวถึง.....
๗. เขียนคำแล้วบอกจำนวนพยางค์จากรูป

คำว่า.....
 มี.....พยางค์

คำว่า.....
 มี.....พยางค์

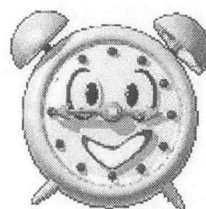
คำว่า.....
 มี.....พยางค์

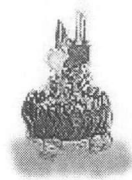
คำว่า.....
 มี.....พยางค์

คำว่า.....
 มี.....พยางค์

คำว่า.....
 มี.....พยางค์

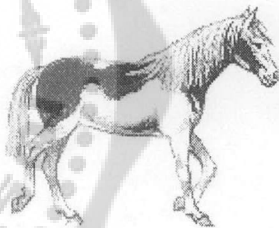
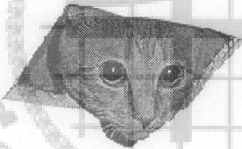
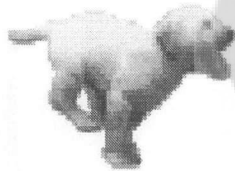
คำว่า.....
.....พยางค์

คำว่า.....
มี.....พยางค์

คำว่า.....
มี.....พยางค์

คำว่า.....มี
มี.....พยางค์

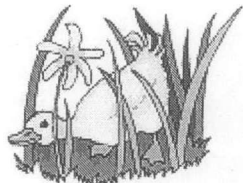
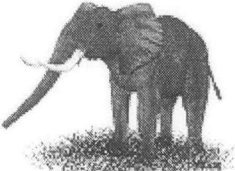
๘. ให้นักเรียนดูรูปแล้วเขียนชื่อได้รูปนั้น แล้วบอกว่าเป็นเสียงวรรณยุกต์ใด

หมา
เสียงวรรณยุกต์ จัตวา

เสียงวรรณยุกต์.....

เสียงวรรณยุกต์.....

.....
เสียงวรรณยุกต์.....

.....
เสียงวรรณยุกต์.....

.....
เสียงวรรณยุกต์.....

๙. คำต่อไปนี้เป็นเสียงวรรณยุกต์ใด

มด	รูปวรรณยุกต์ <u>ไม่มี</u>	เสียงวรรณยุกต์ <u>ตรี</u>
น้ำ	รูปวรรณยุกต์.....	เสียงวรรณยุกต์.....
ฟ้า	รูปวรรณยุกต์.....	เสียงวรรณยุกต์.....
บ้าน	รูปวรรณยุกต์.....	เสียงวรรณยุกต์.....
เข้า	รูปวรรณยุกต์.....	เสียงวรรณยุกต์.....
สาย	รูปวรรณยุกต์.....	เสียงวรรณยุกต์.....
ป่วย	รูปวรรณยุกต์.....	เสียงวรรณยุกต์.....
เย็น	รูปวรรณยุกต์.....	เสียงวรรณยุกต์.....
คำ	รูปวรรณยุกต์.....	เสียงวรรณยุกต์.....
ตึก	รูปวรรณยุกต์.....	เสียงวรรณยุกต์.....

อ่านกลอนต่อไปนี้แล้ว ตอบคำถามข้อ ๑๐

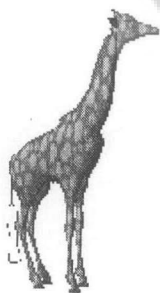
เขาวนัญญาคำนีมีความหมาย	รวมจากหลายแนวคิดแจ้งแฉ่งไข
หนึ่งเรียนรู้วิทยาศาสตร์ไว	สองเข้าใจนามธรรมนำชีวา
สามปรับตัวเข้าสังคมแวดล้อมได้	สี่รู้ใช้เขาวนัญญาในการแก้ปัญหา
ปฏิภาณไหวพริบดีมีปัญญา	สุขอุรากายใจไม่ทุกข์ทน

๑๐. อ่านกลอนจากหน้า ๔๕ แล้ว ตอบคำถามต่อไปนี้

ในบทที่ ๑ คำทำยวรรคที่ ๑	ใช้เสียงวรรณยุกต์.....
ในบทที่ ๑ คำทำยวรรคที่ ๒	ใช้เสียงวรรณยุกต์.....
ในบทที่ ๑ คำทำยวรรคที่ ๓	ใช้เสียงวรรณยุกต์.....
ในบทที่ ๑ คำทำยวรรคที่ ๔	ใช้เสียงวรรณยุกต์.....
ในบทที่ ๒ คำทำยวรรคที่ ๑	ใช้เสียงวรรณยุกต์.....
ในบทที่ ๒ คำทำยวรรคที่ ๒	ใช้เสียงวรรณยุกต์.....
ในบทที่ ๒ คำทำยวรรคที่ ๓	ใช้เสียงวรรณยุกต์.....
ในบทที่ ๒ คำทำยวรรคที่ ๔	ใช้เสียงวรรณยุกต์.....

เฉลยแบบฝึกหัดระหว่างเรียน
เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน
ชุดที่ ๑ เรียนรู้เรื่องกลอนไทย

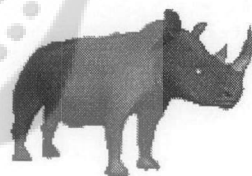
๑. กลอน หมายถึง คำประพันธ์ชนิดหนึ่งที่บังคับคณะและเสียง วรรณยุกต์ บังคับสัมผัส คือ เสียงคล้องจองกันหลายชนิด มีชื่อเรียกต่างๆ กัน
๒. สันนิษฐานว่ากลอนน่าจะจะมีมาแล้วตั้งแต่สมเด็จพระนารายณ์มหาราช แต่ยังมี วรรณคดี ประกอบเป็นหลักฐานไม่ได้แน่ชัด และที่เชื่อกันว่ากลอนน่าจะเริ่มมีในสมัยอยุธยาตอนปลาย คือ ในแผ่นดินพระเจ้าอยู่หัว บรมโกศ แล้วค่อยเฟื่องฟูขึ้นเป็นลำดับจนเป็นที่นิยมกัน มากมาย ในสมัย กรุงรัตนโกสินทร์
๓. ในหนังสือ จินตามณี ของพระมหาราชครูกล่าวถึงกลอนว่า คำประพันธ์ที่มีลักษณะ คำคล้องจอง สัมผัสกัน จะเป็นคำประพันธ์ชนิดใดๆ รวมเรียกว่า กลอน
๔. กลอนแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่ กลอนสุภาพ กลอนลำนำ กลอนตลาด
๕. กลอนสี่ กลอนหก กลอนเจ็ด กลอนแปด เป็นกลอนประเภท กลอนสุภาพ
๖. ในกลอนบทละคร คำว่า เมื่อนั้น ใช้เมื่อกล่าวถึง ตัวละครที่เป็นเจ้านาย และ คำว่า บัดนั้น ใช้ เมื่อกล่าวถึง ตัวละครสามัญ
๗. เขียนคำแล้วบอกจำนวนพยางค์จากรูป

คำว่า ยีราฟ
 มี ๒ พยางค์

คำว่า สิงโต
 มี ๒ พยางค์

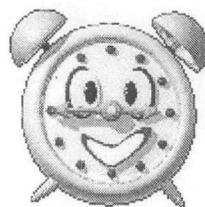
คำว่า แรด
 มี ๑ พยางค์

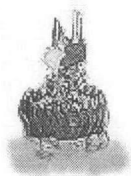
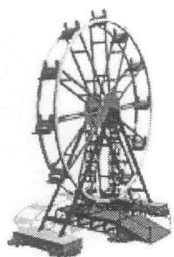
คำว่า จระเข้
 มี ๓ พยางค์

คำว่า ทหาร
 มี ๒ พยางค์

คำว่า นาฬิกา
 มี ๓ พยางค์

คำว่า ชิงช้าสวรรค์

คำว่า หนังสือ

คำว่า กระทง

คำว่า แตงโม

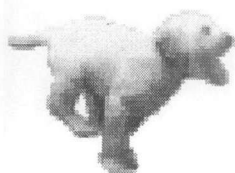
มี ๓ พยางค์

มี ๒ พยางค์

มี ๒ พยางค์

มี ๒ พยางค์

๘. ให้นักเรียนดูรูปแล้วเขียนชื่อได้รูปนั้น แล้วบอกว่าเป็นเสียงวรรณยุกต์ใด

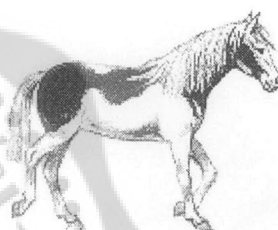
หมา

เสียงวรรณยุกต์ จัตวา

แมว

เสียงวรรณยุกต์ สามัญ

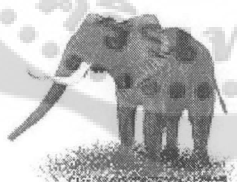
ม้า

เสียงวรรณยุกต์ ตรี

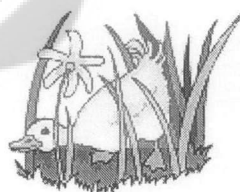
ผึ้ง

เสียงวรรณยุกต์ โท

ช้าง

เสียงวรรณยุกต์ ตรี

เป็ด

เสียงวรรณยุกต์ เอก

๙. คำต่อไปนี้เป็นเสียงวรรณยุกต์ใด

มด	รูปวรรณยุกต์ <u>ไม่มี</u>	เสียงวรรณยุกต์ <u>ตรี</u>
น้ำ	รูปวรรณยุกต์ <u>โท</u>	เสียงวรรณยุกต์ <u>ตรี</u>
ฟ้า	รูปวรรณยุกต์ <u>โท</u>	เสียงวรรณยุกต์ <u>ตรี</u>
บ้าน	รูปวรรณยุกต์ <u>โท</u>	เสียงวรรณยุกต์ <u>โท</u>
เข้า	รูปวรรณยุกต์ <u>โท</u>	เสียงวรรณยุกต์ <u>ตรี</u>
สาย	รูปวรรณยุกต์ <u>ไม่มี</u>	เสียงวรรณยุกต์ <u>จัตวา</u>
ป่วย	รูปวรรณยุกต์ <u>เอก</u>	เสียงวรรณยุกต์ <u>เอก</u>
เย็น	รูปวรรณยุกต์ <u>ไม่มี</u>	เสียงวรรณยุกต์ <u>สามัญ</u>
คำ	รูปวรรณยุกต์ <u>เอก</u>	เสียงวรรณยุกต์ <u>โท</u>
เด็ก	รูปวรรณยุกต์ <u>ไม่มี</u>	เสียงวรรณยุกต์ <u>เอก</u>

๑๐. อ่านกลอนจากหน้า ๔๕ แล้ว ตอบคำถามต่อไปนี้

- ในบทที่ ๑ คำท้ายวรรคที่ ๑ ใช้เสียงวรรณยุกต์ จัตวา
 ในบทที่ ๑ คำท้ายวรรคที่ ๒ ใช้เสียงวรรณยุกต์ จัตวา
 ในบทที่ ๑ คำท้ายวรรคที่ ๓ ใช้เสียงวรรณยุกต์ สามัญ
 ในบทที่ ๑ คำท้ายวรรคที่ ๔ ใช้เสียงวรรณยุกต์ สามัญ
 ในบทที่ ๒ คำท้ายวรรคที่ ๑ ใช้เสียงวรรณยุกต์ โท
 ในบทที่ ๒ คำท้ายวรรคที่ ๒ ใช้เสียงวรรณยุกต์ จัตวา
 ในบทที่ ๒ คำท้ายวรรคที่ ๓ ใช้เสียงวรรณยุกต์ สามัญ
 ในบทที่ ๒ คำท้ายวรรคที่ ๔ ใช้เสียงวรรณยุกต์ สามัญ

แบบทดสอบท้ายบทเรียน
เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน
ชุดที่ ๑ เรียนรู้เรื่องกลอนไทย

คำชี้แจง แบบทดสอบชุดนี้เป็นแบบอัตนัยจำนวน ๑๐ ข้อ ให้นักเรียน เขียนตอบคำถามต่อไปนี้

๑. กลอน หมายถึง.....

๒. กลอนมีมาตั้งแต่รัชสมัย.....

อ่านกลอนต่อไปนี้แล้วตอบคำถาม ข้อ ๓

เมื่อนั้น ฝ่ายทศพัศตริยักษา

เห็นวานรองอาจอหังการ ฆ่าสีเสนาแล้วกลับไป

๓. กลอนที่นักเรียนอ่านเรียกว่า.....ในวรรคที่ ๑ ใช้ว่า เมื่อนั้น เพราะ.....

๔. ในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน มีลักษณะบังคับ ๓ ด้านคือ

๑..... ๒..... ๓.....

๕. จงบอกจำนวนพยางค์ของคำต่อไปนี้

นาย มีจำนวน.....พยางค์ สนม มีจำนวน.....พยางค์

ทหาร มีจำนวน.....พยางค์ ตำรวจ มีจำนวน.....พยางค์

จรรยา มีจำนวน.....พยางค์ คมนาคม มีจำนวน.....พยางค์

ยานพาหนะ มีจำนวน.....พยางค์ พจนานุกรม มีจำนวน.....พยางค์

โบราณคดี มีจำนวน.....พยางค์ อุบลราชธานี มีจำนวน.....พยางค์

จงนำคำที่กำหนดให้ มาตอบคำถามข้อ ๖ - ๗

ไม้ ร้อง เพล้ง เจ้ง ช้าง กัน กล้วย อ้อย

หม้อ แม่น ดิ้น วัง ไน้ด โต๊ะ ไกล่ เข้า

ท้อง ไข่ แล้ว ได้ ต้น บ้าน ฟา พ้อง

๖. คำที่มีรูปวรรณยุกต์ ตรงกับเสียงวรรณยุกต์ คือ.....

๗. คำที่มีรูปวรรณยุกต์ ไม่ตรงกับเสียงวรรณยุกต์ คือ.....

อ่านกลอนต่อไปนี้แล้วตอบคำถาม ข้อ ๘ - ๑๐

สวนหน้าบ้านนั้นมีต้นนนทรีใหญ่ ได้แกว่งไกวไล่ชิงช้ากับเจ้าหมี

ได้ร่มเงาพุกษาพาเปรมปรีดิ์ แสงรวีอ่อนอ่อนไม่ร้อนรน

๘. จากกลอนที่อ่านมีคำที่เป็นเสียงวรรณยุกต์โท คือ.....

๙. จากกลอนที่อ่านมีคำที่เป็นเสียงวรรณยุกต์ตรี คือ.....

๑๐. จากกลอนที่อ่านมีคำที่เป็นเสียงวรรณยุกต์จัตวา คือ.....

เฉลยแบบทดสอบท้ายบทเรียน
เรื่องการแต่งคำประพันธ์ ประเภทกลอน
ชุดที่ ๑ เรียนรู้เรื่องกลอนไทย

คำชี้แจง แบบทดสอบชุดนี้เป็นแบบอัตนัยจำนวน ๑๐ ข้อ ให้นักเรียน เขียนตอบคำถามต่อไปนี้

๑. กลอน หมายถึง คำประพันธ์ชนิดหนึ่งที่บังคับคณะและเสียงวรรณยุกต์ บังคับสัมผัส คือเสียงคล้องจองกันหลายชนิด มีชื่อเรียก ต่างๆ กัน

๒. กลอนมีมาตั้งแต่รัชสมัย พระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ

อ่านกลอนต่อไปนี้แล้วตอบคำถาม ข้อ ๓

เมื่อนั้น

ฝ่ายทศพัทศรัยรักษา

เห็นวานรลงอาจหังการ

ฆ่าสีเสนาแล้วกลับไป

๓. กลอนที่นักเรียนอ่านเรียกว่า กลอนบทละคร ในวรรคที่ ๑ ใช้ว่า เมื่อนั้น เพราะ เนื้อเรื่องกล่าวถึง เจ้านาย

๔. ในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน มีลักษณะบังคับ ๓ ด้านคือ ๑. กลอนสุภาพ

๒. กลอนลำนำ

๓. กลอนตลาด

๕. จงบอกจำนวนพยางค์ของคำต่อไปนี้

นาย	มีจำนวน <u>๑</u> พยางค์	สนม	มีจำนวน <u>๒</u> พยางค์
ทหาร	มีจำนวน <u>๒</u> พยางค์	ตำรวจ	มีจำนวน <u>๒</u> พยางค์
จราจร	มีจำนวน <u>๓</u> พยางค์	คมนาคม	มีจำนวน <u>๔</u> พยางค์
ยานพาหนะ	มีจำนวน <u>๔</u> พยางค์	พจนานุกรม	มีจำนวน <u>๕</u> พยางค์
โบราณคดี	มีจำนวน <u>๕</u> พยางค์	อุปราชธานี	มีจำนวน <u>๖</u> พยางค์

๖. คำที่มีรูปวรรณยุกต์ ตรงกับเสียงวรรณยุกต์ คือ แจ้ง กัน กลัวย อ้อย หม้อ ดิน ได้ะ ไกล ได้ ต้น บ้าน

๗. คำที่มีรูปวรรณยุกต์ ไม่ตรงกับเสียงวรรณยุกต์ คือ ไม้ ร้อง เพล้ง ช้าง แม่น วัง ไน้ต เข้า ท้อง แล้ว ฟ้า ช้อง

อ่านกลอนต่อไปนี้แล้วตอบคำถาม ข้อ ๘ - ๑๐

สวนหน้าบ้านนั้นมีต้นนนทรีใหญ่

ใต้แกว่งไกวโล้ชิงช้ากับเจ้าหมี

ได้ร่มเงาพุดชาพาเปรมปรีดิ์

แสงรวีอ่อนอ่อนไม่ร้อนรน

๘. จากกลอนที่อ่านมีคำที่เป็นเสียงวรรณยุกต์โท คือ หน้า บ้าน ต้น ได้ เจ้า ได้ ร่ม ไม่

๙. จากกลอนที่อ่านมีคำที่เป็นเสียงวรรณยุกต์ตรี คือ นั้น โล้ ช้า พุด ร้อน

๑๐. จากกลอนที่อ่านมีคำที่เป็นเสียงวรรณยุกต์จัตวา คือ สวน หมี ษา แสง

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อกุล	นางรุ่งทิพย์ พรหมบุตร
วันเดือนปีเกิด	26 มีนาคม 2512
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	451/267 หมู่ 10 หมู่บ้านทรัพย์สมบูรณ์ ตำบลในคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ 10290
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู คศ. 2
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ 10130 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2528	มัธยมศึกษาตอนต้น จาก โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
พ.ศ. 2531	มัธยมศึกษาตอนปลาย จาก โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
พ.ศ. 2534	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.) วิชาเอกภาษาไทย วิชาโทสื่อสารมวลชน จาก มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2552	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการมัธยมศึกษา จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร